

DET KONGELIGE BARNE-
OG FAMILIEDEPARTEMENT

Prop. 86 L

(2025–2026)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i barnevernsloven
(bedre beskyttelse av barn på institusjon)

DET KONGELIGE BARNE-
OG FAMILIEDEPARTEMENT

Prop. 86 L

(2025–2026)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i barnevernsloven
(bedre beskyttelse av barn på institusjon)

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold	5	4.4.3	Utvidet adgang til å forlenge institusjonsoppholdet utover ett år	25
2	Bakgrunn	7	4.4.4	Periodisk kontroll	27
2.1	Overblikk	7			
2.2	Oversikt over kunnskapsgrunnlag av særlig betydning for forslagene som fremmes	7	5	Adgang til å vedta inngrep etter § 10-12 for inntil fire uker om gangen	31
2.2.1	Prop. 83 L (2024–2025)	7	5.1	Gjeldende rett	31
2.2.2	Ekspertgruppen om barne- og ungdomskriminalitet	8	5.2	Ekspertgruppens forslag	32
2.2.3	Andre utredninger	9	5.3	Høringsinstansenes syn	32
2.2.4	Høring av ekspertgruppens lovforslag	9	5.4	Departementets vurderinger	32
3	Menneskerettslige forpliktelser	14	6	Grensesetting og adgang til inngrep skal følge barnets behov	34
3.1	Innledning	14	6.1	Gjeldende rett	34
3.2	Grunnloven	14	6.1.1	Vedtak om opphold i barnevernsinstitusjon	34
3.3	Den europeiske menneskerettskonvensjon	14	6.1.2	Barns rettigheter, inkludert rett til medvirkning	34
3.3.1	Forbud mot tortur – artikkel 3	15	6.1.3	Institusjonens omsorgsansvar, inkludert adgang til å sette grenser for det enkelte barnet	34
3.3.2	Retten til frihet og sikkerhet – artikkel 5	15	6.1.4	Institusjonens adgang til bruk av fysisk makt	35
3.3.3	Retten til rettferdig rettergang – artikkel 6	16	6.1.5	Institusjonens inngrepshjemler ...	35
3.3.4	Retten til respekt for privatliv og familieliv – artikkel 8	16	6.1.6	Saksbehandling og klage	35
3.3.5	Ytrings- og informasjonsfrihet – artikkel 10	17	6.1.7	Generelle krav til institusjoner. Godkjenning	36
3.4	FNs barnekonvensjon artikkel 3, artikkel 12, artikkel 19, artikkel 25, artikkel 32, artikkel 36 og artikkel 37	17	6.2	Ekspertgruppens forslag	36
3.5	Rettighetene til urfolk, nasjonale minoriteter og andre etniske, religiøse eller språklige minoriteter	19	6.3	Høringsinstansenes syn	37
3.6	FNs konvensjon om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne	19	6.4	Departementets vurderinger	39
4	Varighet av vedtak etter § 6-2 og periodisk kontroll	20	6.4.1	Behovet for endring og overordnet om forslaget	39
4.1	Gjeldende rett	20	6.4.2	Tydeliggjøre institusjonens adgang til grensesetting ut fra barnets behov	40
4.2	Ekspertgruppens forslag	20	6.4.3	Tydeliggjøre adgangen til å benytte fysisk makt for å hindre at barnet skader andre personer ...	41
4.3	Høringsinstansenes syn	21	6.4.4	Gi omsorgsinstitusjoner utvidet adgang til inngrep i barnets rett til besøk og bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler og internett	43
4.4	Departementets vurdering	24	6.4.5	Rettssikkerhetsmekanismer ved grensesetting og inngrep	46
4.4.1	Innledning	24	6.4.6	Behov for andre tiltak når barn på institusjon utsetter sin utvikling for alvorlig fare	46
4.4.2	Forutgående akuttvedtak skal ikke inngå i makstiden etter § 6-2	24			

6.4.7	Tydeliggjøre at institusjoner kan godkjennes for flere målgrupper og enkelte andre endringer	49	8.3	Vedtak etter § 5-1 og § 6-2 (dobbelvedtak)	54
			8.4	Utvidet adgang til inngrep	54
7	Andre endringer	52	9	Merknader til bestemmelsene	55
8	Økonomiske og administrative konsekvenser	53		Forslag til lov om endringer i barnevernsloven (bedre beskyttelse av barn på institusjon)	62
8.1	Innledning	53			
8.2	Hyppigere nemndskontroll og utvidet varighet av § 6-2-vedtak	53			

DET KONGELIGE BARNE-
OG FAMILIEDEPARTEMENT

Prop. 86 L

(2025–2026)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i barnevernsloven (bedre beskyttelse av barn på institusjon)

*Tilråding fra Barne- og familiedepartementet 27. mars 2026,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Barne- og familiedepartementet fremmer i denne lovproposisjonen forslag til endringer i barnevernsloven. Endringene skal sette institusjonene i bedre stand til å gi forsvarlig omsorg og beskyttelse til barn som utsetter sin utvikling for alvorlig fare.

Flere offentlige utredninger, ekspertutvalg og annet kunnskapsgrunnlag peker på at en større andel barn på institusjon enn tidligere har sammensatte og omfattende utfordringer. Dette kan blant annet være knyttet til psykisk uhelse, ustabile relasjoner, rusmisbruk, kriminalitet eller at barna på andre måter utsetter sin utvikling for alvorlig fare. Utfordringsbildet gjør seg gjeldende uavhengig av om barnet bor på institusjon på grunn av omsorgssituasjonen i hjemmet eller fordi barnet selv utsetter sin utvikling for alvorlig fare. Barn med sammensatte utfordringer som bor i institusjon kan også være særlig sårbare for negativ påvirkning og rekruttering til kriminalitet. Ulike offentlige utredninger og ekspertutvalg har derfor foreslått å gi institusjonene tydeligere rammer for å ivareta og beskytte barn som bor på institusjon.

Det er på samme tid en uønsket utvikling i barne- og ungdomskriminaliteten i Norge. Regjeringen er bekymret for at barn og unge som bryter loven er yngre og at lovbruddene er mer alvorlige. Særlig gir utviklingen i alvorlig kriminalitet fra 2015 blant barn under 15 år grunn til bekymring. Regjeringen tar derfor viktige grep på flere områder. Å gi barnevernet nødvendige verktøy til å ivareta og sette rammer for barn, også barn som begår kriminalitet eller er i risikozonen for dette, er en del av Regjeringens plan for Norge. Lovforslagene i denne proposisjonen følger opp flere forslag i rapporten *De er våre barn – om å holde hodet kaldt og hjertet varmt*, som ble levert våren 2025 av en ekspertgruppe som vurderte behov for tiltak i møte med barne- og ungdomskriminalitet.

Departementet foreslår i proposisjonen lovendringer som åpner for at barn kan ha lengre tvangsopphold på institusjon når barnet utsetter sin utvikling for alvorlig fare. For det første foreslår departementet at et eventuelt forutgående akuttopphold ikke skal regnes med i den maksimale oppholdstiden på 24 måneder. For det andre

foreslås det å stille mindre strenge vilkår for å kunne forlenge institusjonsoppholdet utover tolv måneder. Formålet er at flere barn skal kunne ha lengre institusjonsopphold, for eksempel for å bryte ut av en kriminell løpebane. Når barn bor på institusjon fordi de utsetter sin utvikling for alvorlig fare, foreslår departementet i tillegg en unntaksadgang til å vedta inngrep etter § 10-12 for inntil fire uker om gangen. Selv om institusjonsoppholdet skal gi nødvendig hjelp ut fra hensynet til barnets beste, er tvangsvedtak inngripende for barnet. For å styrke barnets rettssikkerhet foreslår departementet, som et kompenserende tiltak, å innføre hyppigere nemndskontroll av vedtakene. Dette har vært etterspurt av offentlige utvalg og ekspertgruppen, og av sentrale aktører som Barneverns- og helsenemnda og Norges institusjon for menneskerettigheter.

For å møte dagens utfordringsbilde foreslår departementet at alle barnevernsinstitusjoner, også omsorgsinstitusjoner, skal ha adgang til å vedta inngrep i barnets rett til besøk og bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler og internet, når det er nødvendig for å hindre at barnet utsettes for fare eller skade. Det kan innebære å nekte besøk eller bruk i inntil 14 dager om gangen. Å legge disse inngrepshjemlene direkte til institusjonene er en annen løsning enn ekspertgruppens forslag, som bygger på at barnevernstjenesten må fremme sak for barneverns- og helsenemnda i alle saker for at institusjonen skal få utvidet adgang til inngrep. Departementets forslag vil i større grad møte institusjonenes behov for å iverksette nødvendige tiltak for å beskytte barnet når situasjonen oppstår.

I tillegg foreslår departementet å tydeliggjøre institusjonens handlingsrom til å sette grenser for barn i kraft av omsorgsansvaret, inkludert adgangen til å nekte barn å forlate institusjonen. Slik grensesetting, som foreldre ellers kan bestemme for egne barn, anses ikke rettslig sett som inngrep i barns rettigheter. Endringene skal gi institusjonene større klarhet og trygghet om hvilket handlingsrom de har til å beskytte og ivareta barn som bor på institusjon. Dette gjelder blant annet for å hindre at barn blir rekruttert til eller utfører kriminalitet eller andre skadelige handlinger, og

bidra til å snu en negativ utvikling hos barnet. Departementet foreslår også å tydeliggjøre institusjonens adgang til å bruke fysisk makt for å hindre barnet i å utsette andre for alvorlig skade. Dette kan gjelde andre barn, ansatte eller andre personer.

Inngrep som innebærer frihetsberøvelse utløser krav om domstolskontroll og andre rettsikkerhetsgarantier, blant annet etter EMK artikkel 5. For at omsorgsinstitusjoner skal få utvidet adgang til inngrep, også i barnets bevegelsesfrihet, foreslår departementet i likhet med ekspertgruppen at nemnda må gi institusjonene adgang til dette. Departementet foreslår å tydeliggjøre og legge bedre til rette for at barnevernstjenesten skal fremme sak for nemnda når barn under omsorg utsetter sin utvikling for alvorlig fare. I slike tilfeller mener departementet at barnevernstjenesten må fremme sak om institusjonsopphold etter § 6-2. Dette vil gi barnet rett til behandling og samtidig gi institusjonen utvidet adgang til å treffe vedtak om inngrep. Departementet foreslår også tilpasninger i loven som legger til rette for at barnet kan fortsette å bo på samme institusjon når det er forsvarlig og til barnets beste. Departementet mener dette forslaget samlet sett ivaretar barns rettssikkerhet, samtidig som det gir bedre sammenheng i regelverket. Departementet vil legge opp til å evaluere de foreslåtte endringene etter tre år.

Lovforslagene utgjør første del av den varslede helhetlige gjennomgangen av regelverket for inngrep overfor barn på institusjon, jf. Prop. 83 L (2024–2025) *Endringer i barnevernsloven mv. (kvalitetsløftet i barnevernet)*. Departementet ser behov for ytterligere utredning av institusjonenes adgang til grensesetting og inngrep, særlig når det gjelder barns bevegelsesfrihet. Dette vil bli utredet nærmere i sammenheng med oppfølgingen av Stortingets anmodningsvedtak nr. 8 (2025–2026), der regjeringen er bedt om å «komme tilbake med forslag til lovhjemler som ivaretar behovet for forsterkede institusjonstilbud innenfor barnevernet for barn som begår eller står i fare for å begå gjentatt alvorlig kriminalitet.» Departementet tar sikte på å sende ut et høringsnotat våren 2027.

2 Bakgrunn

2.1 Overblikk

Lovforslagene i denne proposisjonen har sin bakgrunn i et omfattende kunnskapsgrunnlag som er utarbeidet og lagt fram de siste fem årene. Forslagene til endringer i barnevernsloven som departementet legger fram i denne lovproposisjonen bygger særlig på lovforslag i rapporten fra ekspertgruppen som vurderte tiltak rettet mot barn og unge som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet og høringen av disse forslagene, se punkt 2.2.2. Forslagene må ses i sammenheng med pågående og større prosesser på barnevernsområdet, og i dette kapittelet gis et overblikk over de mest relevante bakgrunnsdokumentene, prosessene og sammenhengen dem imellom.

Våren 2025 la departementet fram Prop. 83 L (2024–2025) *Endringer i barnevernsloven mv. (kvalitetsløftet i barnevernet)*. I kvalitetsløftet varslet regjeringen særlig to grep for å heve kvaliteten i institusjonsbarnevernet, som er av betydning for forslagene i denne lovproposisjonen. Det ble varslet en ny framtidig innretning av det samlede institusjonstilbudet i barnevernssektoren og det ble varslet en helhetlig gjennomgang av adgangen til inngrep overfor barn i barnevernsinstitusjoner. Det ble også foreslått en rekke endringer i barnevernsloven som tydeliggjorde handlingsrommet og utvidet adgangen for bruk av begrensninger og inngrep overfor barn på institusjon, inkludert en ny hjemmel til å vedta innsyn i barnets elektroniske kommunikasjon. Lovproposisjonen er behandlet av Stortinget og lovendringene trådte (med enkelte unntak) i kraft 1. januar 2026, jf. Innst. 524 L (2024–2025), Lovvedtak 125 (2024–2025) og kgl.res. 19. desember 2025 nr. 2711.

Kvalitetsløftet i barnevernet ble lagt fram og implementeres samtidig som det pågår omfattende omstillingsarbeid og endringsprosesser i barnevernet. Med barnevernsreformen fra 2022 fikk kommunene økt faglig og økonomisk ansvar for barnevernet, og fra 1. januar 2023 trådte ny barnevernslov i kraft. I samme tidsperiode har regjeringen nedsatt og mottatt utredningene fra to offentlige utvalg som har vurdert behovet for endringer i barnevernet generelt og institusjonsbarne-

vernet spesielt: NOU 2023: 7 *Trygg barndom, sikker fremtid* (barnevernsutvalget) og NOU 2023: 24 *Med barnet hele veien* (barnevernsinstitusjonsutvalget). De to utredningene dannet, sammen med regjeringens institusjonsstrategi *Vårt felles ansvar – ny retning for barnevernets institusjonstilbud* i 2024, grunnlaget for arbeidet som ble lagt fram i kvalitetsløftet i Prop. 83 L (2024–2025).

Høsten 2024 opprettet regjeringen en hurtigarbeidende ekspertgruppe med mandat til å vurdere tiltak rettet mot barn og unge under 18 år med store oppfølgingsbehov som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet og hvordan hensynet til barnets beste og samfunnsvernet best kan ivaretas (heretter omtalt som ekspertgruppen eller Storberget-rapporten). Målgruppen for utredningen er barn både over og under 15 år. Våren 2025 leverte ekspertgruppen sin rapport *De er våre barn – om å holde hodet kaldt og hjertet varmt*. Ekspertgruppen la fram 20 anbefalte tiltak og ga sin støtte til flere tiltak fra NOU 2023: 24 og til departementets forslag til tiltak i høringsnotatet som dannet grunnlag for Prop. 83 L (2024–2025).

Nedenfor gis en oversikt over de mest sentrale og relevante forslagene fra disse utredningene, som ligger til grunn for lovforslagene i denne lovproposisjonen.

2.2 Oversikt over kunnskapsgrunnlag av særlig betydning for forslagene som fremmes

2.2.1 Prop. 83 L (2024–2025)

Gjennom kvalitetsløftet trakk departementet opp tydeligere rammer for hvilket handlingsrom omsorgsansvaret gir ansatte til å sette grenser for barn som bor på institusjon. Det daværende forbudet mot å føre kontroll med barnets korrespondanse ble opphevet, og institusjonene har fått en ny hjemmel til å vedta innsyn i barnets elektroniske kommunikasjon. Det er også vedtatt en tydeligere regulering av adgangen til å bruke fysisk makt dersom det er strengt nødvendig for å avverge alvorlig skade på barnets liv eller helse.

For å gjøre regelverket tydeligere og mer forståelig ble det også gjort språklige endringer i barnevernsloven, blant annet endret lovgiver grunnvilkåret i barnevernsloven § 6-2 første ledd fra «har vist alvorlige atferdsvansker» til «utsetter sin utvikling for alvorlig fare», og tilleggsvilkåret i dagens § 6-2 bokstav c ble endret fra «utpreget normløs atferd» til «utpreget skadelige handlinger». Lovgiver endret også gjennomgående begrepet «atferd» i loven med nødvendige tilpassninger basert på endringen i § 6-2.

Gjennom regjeringens institusjonsstrategi og kvalitetsløftet i 2024 og 2025 trekker departementet opp rammene for en framtidig innretning av nytt institusjonstilbud i barnevernet. Endringene skal bidra til en mer fleksibel institusjonsmodell som både kan håndtere flere målgrupper og endringer i barnas behov. Målet er å bidra til færre flyttinger for barna, og gi dem mer stabilitet, trygghet og ro. Det skal tydeliggjøres at formålet med barnevernsinstitusjoner skal være omsorg, utviklingsstøtte og beskyttelse.

Som en del av ny innretning av institusjonstilbudet varslet departementet i Prop. 83 L (2024–2025) at det skal utredes et helhetlig lovforslag som innebærer at adgang til inngrep i større grad enn i dag må vurderes individuelt ut fra barnets behov. Målet er mer fleksible institusjoner som kan håndtere en større bredde i barnas behov, samtidig som barnets rettssikkerhet er godt ivaretatt.

Departementet viste til at en utredning blant annet vil se på endringer som innebærer at adgangen til å innskrenke barnets bevegelsesfrihet, bruk av mobil/nett og besøk ut over det som følger av omsorgsansvaret, må vurderes individuelt for det enkelte barnet. Det ble videre lagt til grunn at det må utredes nærmere hvordan et lovforslag kan utformes for ulike institusjonsopphold, inkludert prosess og rettssikkerhetsmekanismer knyttet til aktuelle forslag. Det ble lagt til grunn at en utredning måtte ses i sammenheng med anbefalinger fra rapporten fra ekspertgruppen om tiltak for barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet, som omtalt i punkt 2.1 og 2.2.2.

2.2.2 Ekspertgruppen om barne- og ungdomskriminalitet

Regjeringen oppnevnte 22. august 2024 en hurtigarbeidende ekspertgruppe, ledet av Knut Storberget, for å vurdere tiltak rettet mot barn og unge under 18 år som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet. Ekspertgruppen la 13. mars 2025 fram rapporten *De er våre barn – om å holde hodet kaldt og hjertet varmt*.

Ekspertgruppen er bekymret for tendensen der alvorlige enkeltsaker og kortsiktige svingninger i kriminalitetsstatistikken brukes som argumenter for å innføre vesentlig strengere inngrep og straffereaksjoner mot barn, og minner om at man må holde hodet kaldt når man vurderer hvilke tiltak som skal iverksettes. For å kunne hjelpe barna, mener ekspertgruppen at det er viktig å forstå årsakene til at de kom inn i kriminaliteten og hvilke faktorer som opprettholder kriminaliteten. Det innebærer at tiltakene må tilpasses til det enkelte barnet og bør bygge på deres ressurser. Ekspertgruppen mener at dagens tiltaksapparat ikke gir barna nok ro og stabilitet, og at oppfølgingen preges av flyttinger og manglende kontinuitet.

Videre tar ekspertgruppen til orde for at det må satses på tiltak som øker sannsynligheten for at barna i målgruppen slutter å begå kriminalitet og kommer inn i en bedre utvikling, og viser til at dette samtidig vil bidra til samfunnets trygghet. Ekspertgruppen mener det må være et mål med tiltakene å bidra til at barna skal få økt forståelse for konsekvensene lovbruddene de begår har for dem selv, for de fornærmede og for samfunnet. Barna må oppleve at trygge voksne gir dem støtte og motiverer dem til endring, og tiltakene må gi gode muligheter for progresjon.

Ekspertgruppens vurderinger gjelder en liten gruppe barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet. De anslår at det er ca. 60–100 barn som i løpet av ett år kan ha behov for de mest intensive institusjonstiltakene i barnevernet eller helsevesenet, eller blir satt i fengsel. Dette er en smalere målgruppe enn barna som er omtalt i NOU 2023: 7 og NOU 2023: 24. Ekspertgruppen konkluderer med at det for noen få barn i målgruppen vil være nødvendig med institusjonstilbud i en periode av livet.

Ekspertgruppen mener at majoriteten av barn som bor på barnevernsinstitusjon kan ivaretas innenfor dagens institusjonstilbud, og at dette også gjelder mange barn som har begått eller begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet. Noen få barn vurderes imidlertid å være «i høy risiko». Dette innebærer at de setter eget eller andres liv og helse i fare eller utsetter egen utvikling for alvorlig fare, uten at institusjonene klarer å forhindre det. Barna kan ha store og udekkede helsebehov og/eller et stort voldspotensial. Barna er både over og under 15 år.

For disse barna mener ekspertgruppen det er behov for lovendringer som bidrar til bedre og mer tilpasset hjelp og beskyttelse under institusjonsoppholdet. Det er også behov for å styrke

barnas rettssikkerhet og rett til medvirkning ved etableringen av institusjonsoppholdet, og under oppholdet. Ekspertgruppen er tydelige på at endringene som foreslås også vil ha betydning for barn i barnevernet som ikke begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet. Den tar til orde for at alle barn som bor på institusjon, må få individuelt tilpasset hjelp og beskyttelse. Det gjelder uavhengig av hvilke livsutfordringer barnet har, og hvilke handlinger barnet har begått. At alle barn som trenger et opphold på institusjon får god nok hjelp og beskyttelse virker også forebyggende mot kriminalitet.

Ekspertgruppen understreker at tidlig innsats er avgjørende for å hindre at flere barn begår kriminalitet. De viser til at det er det langsiktige og brede forebyggende arbeidet som er grunnmuren, og at det er vanskelig å «reparere» seg ut av utfordringene etter at de har oppstått. I forlengelsen av dette viser departementet til at ekspertgruppen også framhever at utviklingen i barne- og ungdomskriminaliteten taler for at tiltak bør rettes særlig mot å hjelpe barn under 15 år.

Ekspertgruppen foreslår flere endringer i barnevernsloven for å sikre riktigere bruk av inngrep og styrket rettssikkerhet. Målet er at barn som ivaretas i barnevernet skal få bedre og mer individuelt tilpasset hjelp. Ekspertgruppens rapport har vært på høring og departementet vil der det er relevant gi en omtale av høringsinstansenes syn i tilknytning til de konkrete forslagene i lovproposisjonen.

2.2.3 Andre utredninger

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har gjennomført flere utredninger og rapporter for departementet om institusjoners behov for og adgang til inngrep overfor barn som bor på barnevernsinstitusjon.

I 2023 leverte Bufdir på oppdrag fra departementet rapporten *Helhetlig kunnskapsgrunnlag om tvang og rettigheter i institusjon*, der direktoratet viste til at muligheten til å gjøre inngrep i barnets personlige integritet burde følge barnets behov. I kvalitetsløftet er det lagt til grunn at «flere barn som i dag bor på institusjon på grunnlag av omsorgssituasjonen trenger rammer utover det som følger av omsorgsansvaret, for at institusjonen skal kunne gi forsvarlig omsorg og beskyttelse». Statens helsetilsyn har for denne lille gruppen barn, pekt på at det er en utfordring for tjenestene å gi de mest sårbare barna forsvarlig omsorg uten å bryte reglene for bruk av tvang og begrensninger innenfor det lovverket som gjelder for

barns opphold på barnevernsinstitusjoner. Helse-tilsynet viser i rapport 9/2019 *Når barn trenger mer – omsorg og rammer* blant annet til at det for noen barn kan være behov for og nødvendig med døgkontinuerlig overvåking over måneder og år. Samtidig viser en systematisk kartleggingsoversikt fra FHI fra 2023, *Bruk av tvang og grensesetting i barnevernsinstitusjoner og fosterhjem: systematisk kartleggingsoversikt (oppdatering)*, at flere aspekter ved tvang og grensesetting har svakt eller manglende forskningsgrunnlag, og at en god relasjon mellom ansatte og barn på institusjonene er viktig for å forebygge behovet for inngrep og tvang, og ungdommens opplevelse av tvang.

I 2023 leverte Merete Havre rapporten *Menneskerettslig handlerom – Når barn trenger mer* på oppdrag fra Barne- og familiedepartementet. Rapporten kartlegger og vurderer handlingsrommet for begrensninger for barn på barnevernsinstitusjoner i lys av Norges menneskerettslige forpliktelser etter EMK artikkel 3 og artikkel 5, og barnekonvensjonen artikkel 37.

Av særlig relevante forslag i NOU 2023: 24 (barnevernsinstitusjonsutvalget), er forslaget om at adgangen til inngrep skal vurderes ut fra barnets individuelle behov. Utvalgets forslag gjaldt for vedtak om omsorgsovertakelse og tvangsopphold i behandlingsinstitusjon, men ikke for opphold på institusjon på bakgrunn av akuttvedtak eller frivillige tiltak. Utvalget la til grunn at barneverns- og helsenemnda må ta stilling til hvilke inngrep etter barnevernsloven § 10-9 (nå § 10-12) som kan benyttes, tidsrammen for inngrep, og gjøre en fornyet vurdering etter en periode. Tverrfaglig kartlegging av barnet før nemndsbehandling ble angitt som en forutsetning for forslaget. Departementet har påbegynt oppfølgingen av utvalgenes utredninger gjennom Prop. 83 L (2024–2025), men også forslagene i denne lovproposisjonen må ses som et ledd i departementets vurdering og oppfølging av utvalgenes vurderinger.

2.2.4 Høring av ekspertgruppens lovforslag

Ekspertgruppens rapport *De er våre barn – om å holde hodet kaldt og hjertet varmt* ble lagt fram 3. mars 2025 og sendt på offentlig høring 14. mai 2025 til følgende instanser:

Departementene

Arkivverket

Arbeids- og velferdsdirektoratet

Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat)

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir)	Personvernemnda
Barneombudet	Personvernkommisjonen
Barnesakkyndig kommisjon	Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten (Helseklage)
Bufetat region Midt-Norge	Kontrollkomisjonene for psykisk helsevern
Bufetat region Nord-Norge	Statens undersøkelseskommisjon for helse- og omsorgstjenesten (Ukom)
Bufetat region Sør-Norge	Økokrim – den sentrale enhet for etterforskning og påtale av økonomisk kriminalitet
Bufetat region Vest-Norge	
Bufetat region Øst-Norge	
Datatilsynet	
Den rettsmedisinske kommisjon	
Digitaliseringsdirektoratet	Det juridiske fakultetet ved Universitetet i Bergen
Diskrimineringsnemnda	Det juridiske fakultetet ved Universitetet i Oslo
Domstoladministrasjonen	Det juridiske fakultetet ved Universitetet i Tromsø
Høyesterett	Det psykologiske fakultet ved Universitetet i Bergen
Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi)	Høgskolen i Innlandet
Kompetanse Norge – direktoratet for høgare utdanning og kompetanse	Høgskolen i Østfold
Kriminalomsorgsdirektoratet	Høgskulen i Volda
Kriminalomsorgsregionene	Høgskulen på Vestlandet
Kripos – den nasjonale enhet for bekjempelse av organisert kriminalitet	Kriminalomsorgens høgskole og utdannings-senter (KRUS)
Lagmannsrettene	Nord universitet
Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO)	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)
NOKUT – Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen	OsloMet – storbyuniversitet
Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM)	Politihøgskolen
Pasient- og brukerombudene	Samisk høgskole
Politidirektoratet (POD)	Universitet i Agder
Politidistriktene	Universitet i Bergen
Politiets sikkerhetstjeneste (PST)	Universitet i Oslo
Regjeringsadvokaten	Universitet i Stavanger
Riksadvokaten	Universitet i Sørøst-Norge
Riksrevisjonen	Universitet i Tromsø – Norges arktiske universitet
Sametinget	Universitets- og høyskolerådet
Sentralenheten for barneverns- og helsenemnda	VID vitenskapelige høgskole
Sekretariatet for konfliktrådene	
Sivilombudet	Alle landets fylkeskommuner
Språkrådet	Alle landets kommuner
Statsadvokatembetene	Barne- og familieetaten i Oslo kommune
Statens barnehus	Longyearbyen lokalstyre
Statens helsetilsyn	
Statens råd for likestilling av funksjonshemmede	De regionale helseforetakene (RHF)
Statens sivilrettsforvaltning	Helseforetak (HF)
Statistisk sentralbyrå (SSB)	Helfo
Statsforvalterne	Norsk helsenett SF
Støttesentrene for kriminalitetsutsatte	
Sysselmesteren på Svalbard	By- og regionforskningsinstituttet NIBR
Teknologirådet	De regionale komiteene for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk (REK)
Tingrettene	De regionale kompetansesentrene på rusfeltet (KORUS)
Tilsynsrådene for kriminalomsorgen	Den nasjonale forskningsetiske komité for medisin og helsefag (NEM)
Trygderetten	Fafo
Utdanningsdirektoratet (Udir)	Folkehelseinstituttet (FHI)
Utlendingsdirektoratet (UDI)	
Utlendingsnemnda (UNE)	

Nasjonalt kunnskapssenter for vold og traumatisk stress (NKVTS)	Norsk barnevernssamband
Nasjonalt senter for e-helseforskning	Norsk Forbund for Utviklingshemmede
Nasjonalt senter for erfaringskompetanse innen psykisk helse	Norsk forening for kriminalreform (KROM)
Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring (NAFO)	Norsk forening for rus- og avhengighetsmedisin
Nasjonalt senter for rettspsykiatrisk sakkyndighet (NERS)	Norsk fosterhjemsforening
NORCE Norwegian Research Center AS	Norsk Innvandrerrforum
Norsk senter for barneforskning (NOSEB)	Norsk Lektorlag
Norsk senter for menneskerettigheter (UiO)	Norsk Presseforbund
NUPI – Norsk Utenrikspolitisk Institutt	Norsk psykologforening
Psykologisk institutt ved Universitetet i Oslo	Norsk sykepleierforbund
Regionale kunnskapssentre for barn og unge (RKBU)	Norsk Tannpleierforening
Regionsenter for barn og unges psykiske helse, Helseregion Øst og Sør (RBUP)	Norsk tjenestemannslag (NTL)
Senter for klinisk dokumentasjon og evaluering (SKDE)	Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)
Senter for medisinsk etikk ved Universitetet i Oslo (SME)	Organisasjon For Private Barneverntiltak
Senter for omsorgsforskning	Private Barnehagers Landsforbund (PBL)
Senter for rus- og avhengighetsforskning (SERAF), UiO	Politiets Fellesforbund
Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør SINTEF	Politijuristene
Uni Research	Samfunnsviterne
Velferdsforskningsinstituttet NOVA – OsloMet	Skolelederforbundet
	Skolenes landsforbund
	STAFO
	Statsadvokatenes forening
	Unio
	Utdanningsforbundet
	Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)
Abelia	Actis – Rusfeltets samarbeidsorgan
Akademikerne	ADHD Norge
Arbeidsgiverforeningen Spekter	Alternativ til vold / Stiftelsen Alternativ til Vold
Den Norske Advokatforeningen	Amnesty International Norge
Den norske Dommerforening fagutvalget for strafferett og straffeprosess	Anonyme alkoholikere
Den norske legeforening	Anonyme narkomane
Fagforbundet	Antirasistisk Senter
Fellesorganisasjonen (FO)	Aurora – støtteforening for mennesker med psykiske helseproblemer
Forskerforbundet	Autismeforeningen i Norge
Forsvarergruppen	Barn av rusmisbrukere (BAR)
Helsepsykepleiere (NSF)	Barnevakten
Hovedorganisasjonen Virke	Blå Kors, Norge
Juristforbundet	Elevorganisasjonen
Kommunesektorens organisasjon (KS)	For Fangers Pårørende (FFP)
Kompetansenettverk for kvalitet i barnevern (KIB)	Forandringsfabrikken
Kristne friskolers forbund	Foreningen for en human narkotikapolitikk
Landsgruppen av psykiatriske sykepleiere	Foreningen Romanifolkets Kystkultur
Landsorganisasjonen i Norge (LO)	Forum for Barnekonvensjonen
Lærernes Yrkesforbund	Frivillighet Norge
Norges Politilederslag	Funksjonshemmedes fellesorganisasjon (FFO)
Norsk Attføringsforum	Gatejuristen
Norsk barne- og ungdomspsykiatrisk forening	Ideelt Barnevernforum (IB)
Norsk Barnevernlederorganisasjon	Institutt for barne- og ungdomspsykoterapi
	Juss-Buss – Jusstudentenes rettsinformasjon
	Jussformidlingen i Bergen
	Jusshjelpa i Nord-Norge
	Kirkens Bymisjon
	Kirkens SOS

Krisesentersekretariatet
 Kvenungdommen
 Landsforeningen for barnevernsbarn
 Landsforeningen for oppsøkende sosialt ungdoms-
 arbeid
 Landsforeningen for voldsofre
 Landsorganisasjonen for Romanifolket
 Landsrådet for norske barne- og ungdoms-
 organisasjoner (LNU)
 Likestilling, Integrering, Mangfold (LIM)
 Likestillingssenteret
 Mental Helse Norge
 Mental Helse Ungdom
 MiRA ressurscenter for kvinner med minoritets-
 bakgrunn
 Nasjonalforeningen for folkehelsen
 NOAS – Norsk organisasjon for asylsøkere
 Norges Handikapforbund
 Norges kvinne- og familieforbund
 Norges Røde Kors
 Norges Røde Kors Ungdom
 Norsk Folkehjelp
 Norsk Montessoriforbund
 OMOD – Organisasjonen mot offentlig
 diskriminering
 Organisasjonen for barnevernsforeldre
 Press – Redd Barna Ungdom
 Politiets kriminalitetsforebyggende forum (PKF)
 Reform – ressurscenter for menn
 Redd Barna
 Rettspolitisk forening
 Rettssenteret
 Rusfri oppvekst
 Rusmisbrukernes interesseorganisasjon (RIO)
 Samarbeidsforum av funksjonshemmedes
 organisasjoner (SAFO)
 Samarbeidsforum mot fattigdom i Norge
 SOS-barnebyer
 Steinerskoleforbundet
 Stendi AS
 Stiftelsen Albatrossen ettervernsenter
 Stiftelsen barnas rettigheter (BARNAS)
 Stiftelsen Fontene
 Stiftelsen Kirkens Familievern
 Stiftelsen Menneskerettighetshuset
 Stiftelsen Rettferd
 Stiftelsen Retretten
 Stine Sofies stiftelse
 Straffedes organisasjon i Norge (SON)
 Taternes Landsforening
 Tyrili Utvikling og prosjekt
 Ungdom mot narkotika
 Ungdom og Fritid – Landsforeningen for fritids-
 klubber og ungdomshus
 Unge funksjonshemmede

UNICEF Norge
 Velferdsalliansen
 Voksne for barn
 WayBack

Høringsfristen var 15. september 2025. Følgende instanser har uttalt seg:

Agder lagmannsrett
 Agder tingrett
 Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir)
 Barneverns- og helsenemnda
 Borgarting lagmannsrett
 Diskrimineringsnemnda
 Helsedirektoratet
 Hordaland tingrett
 Høyesterett
 Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi)
 KDI med underliggende virksomheter
 Konfliktrådet
 Kriminalomsorgen region sør
 Likestillings- og diskrimineringsombudet
 Møre og Romsdal statsadvokatembeter
 Nasjonalt utviklingssenter for barn og unge
 Norges institusjon for menneskerettigheter

Oslo Statsadvokatembeter
 Oslo tingrett
 POD og underliggende virksomheter
 Politiets sikkerhetstjeneste (PST)
 Riksadvokaten
 RVTS Vest
 Sivilombudet
 Sosial- og eldreombudet i Oslo
 Språkrådet
 Statens helsetilsyn
 Statistisk sentralbyrå (SSB)
 Statsforvalteren i Agder
 Statsforvalteren i Nordland
 Statsforvalteren i Troms og Finnmark
 Statsforvalteren i Trøndelag
 Statsforvalteren i Vestfold og Telemark
 Statsforvalteren i Vestland
 Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og
 Akershus
 Søndre Østfold tingrett
 Trøndelag, Nordland, Troms og Finnmark
 statsadvokatembeter
 Utlendingsdirektoratet

Akershus universitetssykehus HF
 Helse Midt-Norge RHF
 Helse Nord
 Helse Sør-Øst RHF
 Helse Vest RHF

Klinikk psykisk helsevern for barn og unge,
Helse Bergen
Sykehuset i Vestfold, Klinikk psykisk helse og
avhengighet

Akershus fylkeskommune – flerkulturelt råd
Vestfold fylkeskommune

Alta kommune
Asker kommune
Bergen kommune
Bærum kommune
Fredrikstad kommune
Frøya kommune
Kristiansand kommune
Lillestrøm kommune
Nittedal kommune
Oslo kommune
Rælingen kommune
Sandnes kommune
Stavanger kommune
Stjørdal kommune
Trondheim kommune

ELMO (elev-, lærling- og mobbeombudene
i Norge)
Nasjonalt utviklingssenter for barn og unge
Norges Tekniske-naturvitenskapelige universitet
Pilar – kompetansetjenesten for psykisk helse og
barnevern

Akademikerforbundet
Den norske Legeforening

FO
NHO Geneo
Norges Politilederlag
Norsk Barnevern samband
Norsk psykologforening
Unio
Utdanningsforbundet

1001 alliansen 2025
Antirasistisk Senter
Forandringsfabrikken Kunnskapssenter
IMDis ungdomspanel
Institusjonssamarbeidet på Agder
KFUK-KFUM Norge
Kirkens Bymisjon
Kriminalitetsforebyggende forum – Norge
Kommunesektorens organisasjon (KS)
MiRA-Senteret
Norges Røde Kors
Redd Barna
Rettsenteret
Rådet for psykisk helse
Stiftelsen CRUX
Stiftelsen Alternativ til vold
Stiftelsen Fossumkollektivet
Stiftelsen Tryggere
Stendi AS
Uniped AS

I tillegg har det kommet enkelte innspill fra privat-
personer. Innholdet i høringsinstansenes syn
gjengis i forbindelse med hvert enkelt lovforslag.

3 Menneskerettslige forpliktelser

3.1 Innledning

Barnevernsloven gir hjemmel for inngripende tiltak overfor barn og foreldre. Grunnloven og folkerettslige forpliktelser gir rettslige grenser for utformingen og anvendelsen av barnevernsloven. Det omfatter blant annet statens plikt til å sikre barns behov for beskyttelse og omsorg, barnets beste, og barn og foreldres rett til familieliv og privatliv. FNs barnekonvensjon og Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) er særlig viktige på barnevernsfeltet. Disse konvensjonene er inkorporert i norsk rett gjennom menneskerettsloven, og går ved motstrid foran annen lovgivning, jf. §§ 2 og 3.

3.2 Grunnloven

Grunnloven setter rammer for statens inngrep overfor barn og foreldre, og inneholder flere sentrale bestemmelser for barnevernsområdet. Det gjelder blant annet § 93 om forbudet mot tortur og annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff, § 95 om retten til en rettfærdig rettergang, likhetsprinsippet og ikke-diskrimineringsprinsippet i § 98, § 102 om retten til privat- og familieliv, § 104 om barns rettigheter, § 106 om bevegelsesfriheten og § 113 om legalitetsprinsippet.

Etter Grunnloven § 102 første ledd har enhver rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, hjem og kommunikasjon. Høyesterett har i Rt-2014-1105 avsnitt 29 og Rt-2015-93 avsnitt 60 lagt til grunn at det er tillatt å gripe inn i rettighetene, dersom inngrepet har tilstrekkelig hjemmel, forfølger et legitimt formål og er forholdsmessig. Høyesterett la i avsnitt 66 også til grunn at §§ 102 og 104 er «komplementære, slik at barnets beste inngår som et tungtveiende element ved forholdsmessighetsvurderingen etter Grunnloven § 102». Bestemmelsen tilsvaret i stor grad EMK artikkel 8.

Grunnloven § 104 gir særskilte rettigheter til barn som har stor betydning i barnevernssaker. I første ledd framgår at barnet har krav på respekt for sitt menneskeverd og rett til å bli hørt i spør-

mål som gjelder dem selv, og at deres mening skal tillegges vekt i samsvar med barnets alder og utvikling. I andre ledd framgår at ved «*handlinger og avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.*» I Innst. 186 S (2013–2014) framhever Kontroll- og konstitusjonskomiteen på side 30 at den vekt hensynet til barnets beste skal tillegges, vil avhenge av hvor sterkt berørt barnet er og hvor alvorlig beslutningen er for barnet.

Barn er gitt et særskilt vern om sin personlige integritet i Grunnloven § 104 tredje ledd. Det er formulert som en individuell rettighet for barnet og omfatter rett til beskyttelse mot alvorlige integritetskrenkelser som vold, mishandling og seksuell utnyttelse. Barnets personlige integritet skal ivaretas uavhengig av hvor barnet bor, og omfatter også barn i fosterhjem og institusjon. Bestemmelsen pålegger også staten å sørge for å ha og håndheve et regelverk som på best mulig måte kan verne barnet fra utnyttelse, vold og mishandling.

Grunnloven § 106 gir enhver rett til bevegelsesfrihet, men åpner for begrensninger når det er hjemlet i lov og nødvendig for å ivareta tungtveiende hensyn. Grunnloven § 94 gir et selvstendig vern mot vilkårlig frihetsberøvelse og oppstiller et eksplisitt krav om hjemmel i lov, nødvendighet og forholdsmessighet. Vernet omfatter også administrative restriksjoner av friheten med tvang. Den pågrepne skal snarest mulig framstilles for en domstol, og andre som er berøvet friheten kan få frihetsberøvelsen prøvet for domstolene uten ugrunnet opphold. EMK art. 5 og tilleggsprotokoll nr. 4 gir også nærmere regler om frihetsbegrensninger og frihetsberøvelse, se nedenfor.

3.3 Den europeiske menneskerettskonvensjon

Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) har flere bestemmelser som har betydning i barnevernssaker. De mest sentrale for lovforslagene i denne proposisjonen omtales i det følgende.

3.3.1 Forbud mot tortur – artikkel 3

Både Grunnloven § 93 og EMK artikkel 3 forbyr tortur, umenneskelig, nedverdiggende behandling eller straff. Bestemmelsen er absolutt og gjelder uten unntak, også i nødsituasjoner eller ved alvorlig kriminalitet. Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) skiller ikke alltid klart mellom umenneskelig og nedverdiggende behandling. Grensen beror på de konkrete omstendighetene. Som utgangspunkt definerer EMD «umenneskelig behandling» som behandling som medfører alvorlig fysisk eller psykisk lidelse. Vurderingen baseres blant annet på varighet, lidelsens art og i enkelte saker offerets kjønn, alder og helse. Etter EMDs praksis anses behandlingen å være «nedverdiggende» hvis den fører til, eller er egnet til å føre til, en følelse av frykt, angst eller mindreverd.

EMK har ikke spesifikke artikler om barns rett til beskyttelse mot vold og overgrep, men artikkel 2 (retten til liv), artikkel 3 (forbud mot tortur, nedverdiggende og umenneskelig behandling) og artikkel 8 (retten til privatliv) tolkes slik at staten er forpliktet til å beskytte barn mot inngrep i deres fysiske og psykiske integritet. EMD understreker at staten har en plikt til å beskytte barn mot vold, særlig når barn er under offentlig omsorg, som på skoler eller andre institusjoner. EMD har i flere saker tolket EMK artikkel 3 som et forbud mot fysisk avstraffelse, da bruk av vold som straff eller som mål i seg selv strider mot retten til fysisk integritet.

3.3.2 Retten til frihet og sikkerhet – artikkel 5

EMK artikkel 5 gir enhver rett til personlig frihet og sikkerhet, og vern mot vilkårlig frihetsberøvelse («deprivation of liberty»). Vernet er ikke absolutt, og frihetsberøvelse kan skje på nærmere angitte vilkår. Forbud mot vilkårlig frihetsberøvelse er også forankret i Grunnloven § 94 og barnekonvensjonen artikkel 37.

EMK artikkel 5 krever lovhjemmel, både av hensyn til det materielle inngrepet og saksbehandlingen. Bestemmelsen definerer uttømmende unntak der myndighetene kan berøve borgerne friheten (bokstav a–f). Unntakene skal tolkes snevert jf. blant annet *D.G. mot Irland* (2002), avsnitt 74. På nærmere vilkår tillates etter bokstav d frihetsberøvelse av mindreårige for å føre tilsyn med barnets oppdragelse («educational supervision»). EMD har understreket at dette ikke er begrenset til klasseromsundervisning, men omfatter mange sider av utøvelsen av foreldreansvar for barnets beste og beskyttelse av

barnet. «Educational supervision» kan omfatte en bred oppfølging av barnets utvikling, ikke bare tradisjonell undervisning, jf. *P. og S. mot Polen* (2012), avsnitt 147. EMD har i *Blokhin mot Russland* (2016) avsnitt 171 understreket at det må foreligge et faktisk pedagogisk, utviklingsrettet innhold i tiltaket som er egnet til å møte barnets behov for hjelp, inkludert at institusjonen har nødvendig faglig kompetanse og ressurser. Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) har i sin tolkning av rettskildebildet vist til at formålet ikke kan være rene samfunnsvern- eller atferdskorrigerende hensyn, jf. deres høringsuttalelse til Ekspertgruppens rapport.

EMD har gjennom praksis stilt opp ytterligere begrensninger for frihetsberøvelse. Det er blant annet innfortolket et krav om sammenheng mellom plasseringsgrunnen og plasseringsstedet, og at tiltaket må være forholdsmessig. I artikkel 5 nr. 2–5 gir en rekke rettssikkerhetsgarantier for den som er blitt pågrepet eller frihetsberøvet.

Etter EMK artikkel 5 nr. 4 skal enhver som er pågrepet eller berøvet sin frihet, ha rett til å anlegge sak slik at lovligheten av frihetsberøvelsen «raskt» skal bli avgjort av en domstol, og at hans løslatelse blir beordret dersom frihetsberøvelsen er ulovlig. Om kravet til hurtighet har EMD uttalt at dette må vurderes konkret, avhengig av forholdene som gjør seg gjeldende ved hvert tilfelle, jf. *Ilseher mot Tyskland* (2018) avsnitt 252. EMD har innfortolket at domstolskontrollen av frihetsberøvelsen skal skje med rimelige intervaller for å sikre at frihetsberøvelsen ikke varer lenger enn nødvendig. EMD har akseptert intervaller på opp mot ett år for frihetsberøvelser som faller inn under artikkel 5. Hva som utgjør rimelige intervaller må vurderes konkret i hver enkelt sak, jf. *Winterwerp mot Nederland* (1979) avsnitt 55. I *Abdulkhakov mot Russland* (2012) avsnitt 209 har EMD slått fast at hva som er et rimelig intervall vil blant annet avhenge av arten av frihetsberøvelsen og hvor nærliggende det er at forholdene endrer seg. Det stilles krav til kortere intervaller når det handler om frihetsberøvelse av mindreårige, enn voksne, jf. *Spisak mot Tsjekkia* (2024) avsnitt 82. Vurderingen av om et tiltak utgjør en frihetsberøvelse beror på en helhetsvurdering av inngrepets art, varighet, gjennomføringsmåte og virkninger, jf. *Engel m.fl. mot Nederland* (1976), avsnitt 59. Momenter som muligheten til å forlate området, graden av kontroll over personens bevegelser og i hvilken grad personen er isolert fra omverdenen inngår også i vurderingen, jf. *Guzzardi mot Italia* (1980) avsnitt 92 og 93, og *De Tommaso mot Italia* (2017), avsnitt 80. Formålet med tiltaket kan være

relevant, men er ikke avgjørende for at tiltaket er i overensstemmelse med artikkel 5.

Frihetsberøvelse må avgrenses mot begrensninger i bevegelsesfriheten, som reguleres i tilleggsprotokoll nr. 4 artikkel 2 til EMK. Slike begrensninger kan være i samsvar med lov dersom det er nødvendig i et demokratisk samfunn for å ivareta hensyn til offentlig trygghet, helse, moral eller andres rettigheter og friheter. Det stilles ikke krav om domstolsprøving for slike begrensninger.

EMD har påpekt i *M. og R.T. og F. mot Østerrike* (1989) avsnitt 1 at «*[.]while the protection afforded by this provision also covers minors, it has to be noted at the outset that the care and upbringing of children normally and necessarily require the imposition of various restrictions on the child's liberty. Thus the children in a school or in another educational or recreational institution must abide by certain rules which limit their freedom of movement and their liberty in other respects without there being a deprivation of liberty in the sense of Article 5.*» EMD har også presisert at institusjonsopphold normalt ikke utgjør frihetsberøvelse, med mindre tiltakene samlet sett har en slik grad og intensitet at barnet faktisk berøves sin fysiske frihet.

Borgarting lagmannsrett vurderte i *LB-2024-24485* om et barn som var på institusjon på grunn av omsorgssituasjonen i hjemmet, utgjorde frihetsberøvelse i strid med EMK artikkel 5. Retten la til grunn EMDs kriterier om helhetsvurdering av tiltakets karakter, varighet, virkninger, gjennomføringsmåte og kontekst. Retten kom til at oppholdet ikke passerte terskelen for «*deprivation of liberty*», blant annet fordi jenta hadde reell adgang til å forlate stedet gjennom tilrettelagt transport, ikke var fysisk innelåst, hadde kontakt med foreldre og andre, og at restriksjoner som skjerming og digitalregulering var omsorgsbegrunnet, forholdsmessige og tidsavgrensede. Anken til Høyesterett ble ikke tillatt fremmet.

3.3.3 Retten til rettfærdig rettergang – artikkel 6

Det følger av EMK artikkel 6 nr. 1 at enhver har rett til en rettfærdig og offentlig rettergang innen rimelig tid, ved en uavhengig og upartisk domstol, for å få avgjort sine borgerlige rettigheter og plikter. Retten til kontradiksjon og til å bringe tvisten inn for en domstol står sentralt etter artikkel 6. Bestemmelsen gjelder primært tvister mellom private, men EMD har lagt til grunn at saker hvor det offentlige griper direkte inn i private rettigheter, omfattes. Videre har EMD lagt til grunn at

også forvaltningsorganer som er uavhengige og upartiske omfattes av domstolsbegrepet. Barneverns- og helsenemnda oppfyller kravene. Retten til rettfærdig rettergang gjelder også barn, men den kan begrenses når det er legitime behov for det og forholdsmessighet mellom mål og middel. EMK har også akseptert nasjonale ordninger som kan begrense barns rett til å reise sak, se *Golder mot Storbritannia* (1975) avsnitt 39, men slike ordninger kan ikke undergrave essensen i barnets rett til å reise sak, se *Ashingdane mot Storbritannia* (1978), avsnitt 57.

3.3.4 Retten til respekt for privatliv og familieliv – artikkel 8

Etter EMK artikkel 8 har enhver rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, sitt hjem og sin korrespondanse. Disse rettighetene er også vernet i Grunnloven § 102 og barnekonvensjonen artikkel 16.

Bestemmelsen gir vern mot vilkårlige inngrep fra myndighetene. For barn som bor i barnevernsinstitusjon, aktualiseres bestemmelsen særlig ved tiltak som begrenser barnets autonomi og dagligliv.

Vernet etter EMK artikkel 8 nr. 1 omfatter fysisk og psykisk integritet, personlig identitet, trivsel og verdighet. Det framgår av EMK artikkel 8 nr. 2 at staten kan gjøre inngrep i disse rettighetene hvis det er i samsvar med loven og nødvendig i et demokratisk samfunn av hensyn til blant annet å beskytte helse eller moral eller for å beskytte andres rettigheter og friheter. Formålet med barnevernstiltak er å gi barn hjelp, omsorg og beskyttelse, dette er legitime formål etter artikkel 8 nr. 2.

Vilkåret om at inngrep må være i samsvar med loven innebærer at inngrepet må ha grunnlag i nasjonal rett og rettsregelen må være tilgjengelig og utformet slik at det er mulig å forutberegne sin rettsstilling. Praksis fra EMD krever at ytterrammene for skjønnsutøvelsen må være tydelig definert, og det må framgå hvilke kriterier som skal være retningsgivende for skjønn. Det minste inngreps prinsipp er sentralt i nødvendighetsvurderingen. Inngrepet må ikke være mer inngripende enn det som er nødvendig for å oppnå formålet. I nødvendighetskravet er det også innfortolket et krav om forholdsmessighet mellom inngrepets formål og inngrepet. Det må foretas en rimelig avveining mellom de motstridende interessene i saken, se blant annet EMDs avgjørelse i *Strand Lobben m.fl. mot Norge* (2019) avsnitt 203. Når et tvangstiltak i seg selv er svært inngripende,

stiller EMD særlig strenge krav til forholdsmessigheten. I *Munjaz mot Storbritannia* (2012), avsnitt 80 understreker EMD at «...when a person's personal autonomy is already restricted, greater scrutiny [will] be given to measures which remove the little personal autonomy that is left.» Det må gjøres en konkret vurdering ut fra omstendighetene i den enkelte sak, og det må gjøres en forholdsmessighetsvurdering som blant annet tar hensyn til samfunnsutviklingen. Staten er gitt en vid skjønnsmargin ved nødvendighetsvurderingen.

Fysiske inngrep overfor barnet, inkludert maktbruk for å overvinne barnets motstand, er alvorlige inngrep i barnets integritet. EMD har i dommene *Bures mot Tsjekkia* (2012), avsnitt 95 og *M.S mot Kroatia* (2015) avsnitt 104 og 105 framhevet at fysisk maktbruk må være strengt nødvendig («strictly necessary») ut fra pasientens atferd. Begge EMD-dommene gjaldt bruk av fysisk tvang i psykisk helsevern. I førstnevnte dom uttaler EMD: «The Court notes that both the European and national standards [...] are unanimous in declaring that physical restraints can be used only exceptionally, as a matter of last resort and when their application is the only means available to prevent immediate or imminent harm to the patient or others.»

Artikkel 8 stiller også prosessuelle krav til forsvarlig saksbehandling, som overlapper delvis med artikkel 6 om retten til rettferdig rettergang, men rekker lenger ved at artikkel 8 gjelder forvaltningens og domstolenes beslutningsprosesser. Det kreves forsvarlig saksbehandling, tilstrekkelig opplysning av saken og at berørte parter gis reell mulighet til å ivareta sine interesser. Vedtak skal begrunnes og vise hvorfor tiltaket er nødvendig og forholdsmessig i den konkrete situasjonen.

EMD har slått fast at inngrep i ytringsfriheten og privatlivet ofte vil utgjøre inngrep av høy intensitet, se blant annet sakene *Dudgeon mot Storbritannia* (1981) og *Lingens mot Østerrike* (1986). EMD tok i dommen *K.U. mot Finland* (2008) stilling til hvilke krav som gjelder når det kommer til beskyttelse av privatlivet for barn etter EMK artikkel 8. EMD konkluderte med at den finske staten hadde et ansvar for å gjøre aktive tiltak på systemnivå som forhindrer utnyttelse på internett.

3.3.5 Ytrings- og informasjonsfrihet – artikkel 10

Etter EMK artikkel 10 har enhver frihet til å ytre seg, innta meninger og motta og meddele opplysninger og ideer uten inngrep fra offentlige myn-

digheter og uten hensyn til landegrenser. Staten skal ikke bare la være å gripe inn i denne friheten, men også positivt legge til rette for at borgerne kan utøve friheten. Det er adgang til å gjøre inngrep i retten hvis det er klar lovhjemmel, saklig formål og forholdsmessighet mellom formålet som forsøkes oppnådd og ulempene inngrepet medfører. EMD har i saken *Handyside mot Storbritannia* (1976) og *Müller mfl. mot Sveits* (1988) vist til at ytringer som sjokkerer eller skader enkeltindividet kan være vernet av ytringsfriheten, men at hensynet til «moral» kan begrunne inngrep. Dommen viser at staten har en betydelig skjønnsmargin i slike saker.

3.4 FNs barnekonvensjon artikkel 3, artikkel 12, artikkel 19, artikkel 25, artikkel 32, artikkel 36 og artikkel 37

FNs barnekonvensjon (barnekonvensjonen) artikkel 3 nr. 1 fastslår at prinsippet om barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved alle handlinger som berører barn. Prinsippet gjelder både i enkeltsaker og ved utforming av regelverk. Det innebærer en rettslig plikt til å tillegge barnets beste nødvendig vekt ved gjennomføring av andre rettigheter og ved skjønnsutøvelsen av lovbestemmelser som berører barn. FNs barnekomité generelle kommentar nr. 14 (GC-2013-14-CRC) gir veiledning om vurderingen av barnets beste. Barnekomiteens generelle kommentarer er ikke rettslig bindende, men Høyesterett har vist at uttalelsene kan tillegges vekt ved tolkningen og anvendelsen av barnekonvensjonens bestemmelser, se blant annet *HR-2020-661-S* avsnitt 80.

Barnets beste er ett av fire generelle prinsipper i konvensjonen, sammen med ikke-diskriminering i artikkel 2, retten til liv, overlevelse og utvikling i artikkel 6 og retten til å bli hørt etter artikkel 12. Prinsippene får betydning for tolkningen av andre bestemmelser i konvensjonen. Begrepet barnets beste er dynamisk og må tolkes i den konkrete sammenhengen det inngår i. Hva som anses som barnets beste kan endre seg over tid og mellom kulturer. Barnets rett til å uttrykke sin mening skal ivaretas i vurderingen av barnets beste. FNs barnekomité har tydelig angitt at det er en uløselig forbindelse mellom artikkel 3 nr. 1 og artikkel 12. Artikkel 3 har som mål å realisere barnets beste, mens artikkel 12 gir metodikken for å høre barnets synspunkter.

Barnets rett til beskyttelse og omsorg er forankret i flere bestemmelser. Etter artikkel 3 nr. 2

skal staten sørge for den omsorg og beskyttelse som er nødvendig for barnets trivsel og utvikling. Dette skal skje gjennom egnede lovmessige og administrative tiltak. FNs barnekomité understreker at også unnlatelser kan utgjøre brudd på artikkel 3. Øvrige bestemmelser i barnekonvensjonen presiserer hva som ligger i omsorgs- og beskyttelsesplikten, inkludert barnets rett til utdanning etter artikkel 28 og 29, rett til lek, hvile og fritid etter artikkel 31 og rett til rehabilitering etter artikkel 39. Beskyttelsesplikten omfatter også retten til beskyttelse mot vold, omsorgssvikt og utnytting og mot tortur, umenneskelig og nedverdiggende behandling, etter artikkel 6, 19, 32, 33, 34, 36 og 37 bokstav a. Staten skal også beskytte barn mot at de selv utsetter seg for fare, og iverksette forebyggende tiltak når det foreligger risiko.

Etter artikkel 12 skal staten sikre at barn som kan danne egne synspunkter, fritt kan uttrykke dem i alle forhold som vedrører barnet, og at synspunktene tillegges vekt etter barnets alder og modenhet. Barnet skal gis anledning til å bli hørt i enhver rettslig og administrativ saksbehandling som angår barnet, enten direkte eller gjennom en representant eller et egnet organ, i tråd med saksbehandlingsreglene i nasjonal rett, jf. artikkel 12 nr. 2. Barnekomiteen har uttrykt i Generell kommentar nr. 12 (2009) at artikkel 3 nr. 1 ikke kan anvendes korrekt dersom kravene i artikkel 12 ikke er oppfylt.

Barnekonvensjonen artikkel 9 nr. 1 gir barn beskyttelse mot å bli skilt fra foreldrene mot deres vilje. Begrepet «deres vilje» skal forstås både som foreldrenes og barnets vilje. Atskillelse kan bare skje etter lov og forsvarlig saksbehandling, og når det er nødvendig av hensyn til barnets beste. Artikkel 9 nr. 3 pålegger staten å respektere barnets rett til regelmessig kontakt med begge foreldre, med mindre dette strider mot barnets beste.

Når staten overtar omsorgen for et barn følger det av artikkel 3 og artikkel 19 at staten må følge opp barnet tett og iverksette nødvendige tiltak for tilstrekkelig omsorg og beskyttelse. Artikkel 19 forplikter staten til å beskytte barn mot fysisk og psykisk vold, overgrep og omsorgssvikt. Staten har en plikt til å beskytte barnet mot skader fra andre og hindre at barnet utsetter seg selv for fare og skade, og å forebygge risiko for skader framover i tid.

Artikkel 20 pålegger staten en plikt til å beskytte og bistå barn som er fratatt sitt familiemiljø eller der det ikke er til barnets beste å bli boende i familien. Barn som ikke kan bo hjemme skal sikres alternativ omsorg, og har rett til særlig beskyttelse og bistand fra staten.

Artikkel 36 i barnekonvensjon pålegger staten å beskytte barn mot alle former for utnytting som kan skade barnet. Bestemmelsen har en bred rekkevidde og fungerer som et supplement til konvensjonens øvrige bestemmelser om beskyttelse mot spesifikke former for utnytting, som økonomisk utnytting, seksuell utnytting og handel med barn. Formålet er å sikre at ingen former for utnytting faller utenfor vernet. I generell kommentar nr. 25 om barns rettigheter i det digitale miljøet presiserer komiteen at barn skal beskyttes mot alle former for utnytting som kan skade deres utvikling og velferd, og nevner blant annet utnytting gjennom rekruttering til kriminelle aktiviteter, inkludert cyberkriminalitet. Artikkel 32 gir et særskilt vern mot økonomisk utnytting og arbeid som kan være skadelig for barnets helse, utvikling eller utdanning. Bestemmelsen pålegger staten å treffe nødvendige tiltak for å sikre gjennomføring.

Barnekonvensjon artikkel 25 fastslår at barn som har opphold utenfor hjemmet etter vedtak av kompetente myndigheter har rett til en periodisk gjennomgang av behandlingen og alle andre forhold som er relevante for oppholdet. Artikkel 25 må forstås i lys av artikkel 20 som gjelder barn som midlertidig eller permanent er fratatt sitt familiemiljø, og artikkel 9 som regulerer vilkårene for å skille barn fra foreldre uten samtykke. Formålet etter artikkel 25 er å sikre at oppholdet er til barnets beste og at barnet ikke utsettes for omsorgssvikt eller overgrep under statens omsorg. Barnet har en individuell rett til konkret og regelmessig vurdering av behandlingen de mottar, og alle andre forholdene som er relevante for oppholdet. FNs retningslinjer for alternativ omsorg (A/RES/64/142) gir ytterligere føringer for hvordan oppfølgingen skal skje.

Barnekonvensjonen artikkel 37 bokstav b–d regulerer frihetsberøvelse av barn, og rettighetene samsvarer i stor grad med EMK artikkel 5 nr. 1 og nr. 4, men gir et utvidet vern. Det framgår av bokstav b at pågrepelse, frihetsberøvelse eller fengsling av et barn bare kan benyttes som en siste utvei og for et kortest mulig tidsrom. Bokstav c inneholder særskilte regler for gjennomføringen av frihetsberøvelsen og fastsetter at ethvert barn som er berøvet friheten, skal behandles med menneskelighet og med respekt for menneskets iboende verdighet og på en måte som tar hensyn til barnets behov ut fra barnets alder. Barnekomiteen har blant annet framhevet at barn skal tilbys et fullgodt undervisnings- og opplæringsstilbud under institusjonsopphold, jf. også barnekonvensjonen artikkel 28 og 29. Barne-

komiteen har videre understreket at barn med ulike problemstillinger skal holdes atskilt, og at straffedømte ikke skal plasseres i samme institusjon som barn med andre atferdsproblemer, jf. Generell kommentar nr. 10 (2007) avsnitt 85 til 89. Bokstav c gir videre frihetsberøvede barn et krav på å opprettholde forbindelsen med sin familie gjennom brevveksling og besøk. Retten kan innskrenkes ved «særlige omstendigheter». Etter bokstav d har barn som er berøvet friheten rett til overprøving av vedtaket av en domstol eller annen uavhengig myndighet, og det gis nærmere krav til saksbehandlingen. Prøvingsretten er noe videre enn etter EMK artikkel 5, den dekker «alle forhold som har betydning for plassering av barnet».

Etter artikkel 13 har barn rett til ytringsfrihet, inkludert frihet til å søke, motta og spre informasjon og ideer gjennom alle former for kommunikasjon, så lenge det ikke bryter med andres rettigheter eller offentlig sikkerhet eller helse og moral. Ytringsfriheten er nært knyttet til barns rett til å bli hørt (artikkel 12) og deres rett til tilgang til informasjon (artikkel 17). Barnekonvensjonen artikkel 17 viser til at partene skal erkjenne «massemediens viktige rolle og skal sikre at barnet har tilgang til informasjon og stoff fra forskjellige nasjonale og internasjonale kilder, særlig de som har som formål å fremme barnets sosiale, åndelige og moralske velferd og fysiske og psykiske helse. Etter artikkel 17 bokstav e har statene et ansvar for å «beskytte barn mot informasjon og stoff som er skadelig for barns velferd». FNs barnekomité har understreket behovet for klar identifikasjon av potensielt skadelig informasjon i mediene, i tillegg til behovet for å bedre mediekunnskapen blant barn og unge. Komiteen har også lagt til grunn at det kan være behov for sterke virkemidler for å beskytte særlig de yngste barna mot skadelig innhold som nærgående seksuelle skildringer og grov vold.

3.5 Rettighetene til urfolk, nasjonale minoriteter og andre etniske, religiøse eller språklige minoriteter

Grunnloven § 108 angir statens forpliktelse til å legge forholdene til rette for at det samiske folk, som urfolk, kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. Samiske barn har, som urfolk, rettigheter som er gitt dem også gjennom nasjonal lov.

Sameloven gir blant annet en utvidet rett til bruk av samiske språk i rettsvesenet og i helse- og

omsorgssektoren i forvaltningsområdet for samiske språk.

Etter barnekonvensjon artikkel 30 skal barn som tilhører etniske, religiøse eller språklige minoriteter eller en urbefolkning, ikke nektes retten til sin kultur, sitt språk og sin religion i samvær med andre medlemmer av sin gruppe. Etter artikkel 20 har staten en plikt til å sørge for at barn, som av ulike årsaker ikke kan tas vare på av familien, får et alternativt omsorgstilbud. I henhold til artikkel 20 nr. 3 skal det, når mulige løsninger overveies, tas tilbørlig hensyn til ønskeligheten av kontinuitet i barnets oppdragelse og til barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn. Nasjonale minoriteter og urfolk er også gitt vern gjennom FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 27.

Urfolk er gitt et særskilt vern gjennom ILO-konvensjonen nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater. FNs erklæring om urfolks rettigheter legger viktige føringer for forståelsen av rettighetene. Nasjonale minoriteter er gitt vern gjennom Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter.

3.6 FNs konvensjon om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne

FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) slår fast at menneskerettighetene gjelder fullt ut for alle. Den pålegger statene å iverksette relevante tiltak for å sikre funksjonshemmedes rettigheter. Konvensjonen framhever prinsipper som likeverd, ikke-diskriminering, full deltakelse og anerkjennelse av funksjonshemmede som likeverdige borgere. Etter artikkel 7, skal konvensjonsstaten treffe alle hensiktsmessige tiltak for å sikre at barn med nedsatt funksjonsevne får utøve alle menneskerettigheter på lik linje med andre barn. Barnets beste og barnets rett til å bli hørt, tilpasset deres funksjonsevne og alder, skal alltid være grunnleggende hensyn. Norge ratifiserte CRPD i 2013, og fra 1. januar 2026 er konvensjonen inkorporerte i norsk lov og går ved motstrid foran annen lovgivning. Ved ratifiseringen i 2013 ble det samtidig avgitt tolkningserklæringer, blant annet knyttet til at CRPD tillater begrensning i rettslig handleevne og tvungen omsorg/behandling kun som absolutt siste utvei, og alltid med rettssikkerhetsgarantier.

4 Varighet av vedtak etter § 6-2 og periodisk kontroll

4.1 Gjeldende rett

Etter barnevernsloven § 6-2 første ledd kan barneverns- og helsenemnda treffe vedtak om institusjonsopphold uten samtykke fra barnet eller de som har foreldreansvar dersom barnet utsetter sin utvikling for alvorlig fare på en eller flere av følgende måter:

- a. ved å begå alvorlige eller gjentatte lovbrudd
- b. ved vedvarende problematisk bruk av rusmidler
- c. ved andre utpreget skadelige handlinger.

Tilleggsvilkårene kan anvendes sammen, slik at nemnda kan treffe vedtak om opphold på institusjon på grunnlag av flere av alternativene i bestemmelsen. Vedtak kan bare treffes dersom mindre inngripende tiltak ikke kan skape tilfredsstillende forhold for barnet og det er nødvendig ut fra barnets situasjon, jf § 6-2 første ledd. I tillegg må vedtaket samlet sett være til barnets beste, jf. § 1-3.

Etter § 6-2 andre ledd kan nemnda vedta institusjonsopphold i inntil fire uker for observasjon, undersøkelse og korttidsbehandling. Oppholdstiden kan forlenges med inntil fire nye uker.

Har barnet behov for mer langvarig behandling, kan nemnda vedta at oppholdet skal gjelde i inntil tolv måneder, jf. § 6-2 tredje ledd første punktum. Barnevernstjenesten skal vurdere vedtaket på nytt senest når barnet har oppholdt seg på institusjonen i seks måneder, jf. § 6-2 tredje ledd andre punktum.

Nemnda kan i «særlige tilfeller» vedta at oppholdet skal forlenges med inntil tolv måneder, jf. § 6-2 tredje ledd tredje punktum. Dette skjer sjeldent i praksis. I forarbeidene ble det vist til at det «klare utgangspunktet er at langtidsplassering kan vare i inntil ett år, og at forlengelse i ytterligere 12 måneder kun kan skje «rent unntaksvis», jf. Prop. 133 L (2020–2021), punkt 12.1.4.3. Videre framheves det at «vedtak om forlengelse er begrenset til tilfeller der behandlingsopplegget har kommet i gang, og at barnet ser ut til å nyttiggjøre seg tilbudet. Det er dermed en forutsetning for vedtak om forlengelse, at planen er å videreføre en etablert behandlingsprosess».

Oppholdstid etter akuttvedtak etter § 4-4 skal inngå i den totale oppholdstiden som gjelder for vedtak etter § 6-2, jf. § 6-2 tredje ledd fjerde punktum. Den samlede varigheten for vedtak om opphold etter § 6-2 er begrenset til 24 måneder. Dette er ikke til hinder for at det etter en viss tid kan treffes et nytt vedtak om institusjonsopphold, dersom vilkårene for et nytt vedtak er oppfylt. I nevnte forarbeider er det samtidig framhevet at det vil «stride mot forutsetningene i loven å treffe et nytt vedtak etter lovforslaget § 6-2 relativt kort etter at det forrige oppholdet er avsluttet».

Foreldre og barnet selv er part i saker om institusjonsopphold etter §§ 4-4, 6-1 og 6-2, uavhengig av barnets alder, jf. § 12-3. Dette innebærer blant annet at barnet har rett til advokat, å delta i forhandlingsmøter, å avgi forklaring og kan bringe nemndsvedtak inn for domstolen for rettslig overprøving, jf. barnevernsloven kapittel 14.

Statsforvalteren fører tilsyn med barnevernsinstitusjoner, jf. barnevernsloven § 17-3 og tilsynsforordningen. Tilsynet omfatter kontroll med at institusjonen gir det enkelte barn forsvarlig omsorg og behandling, jf. § 3. Forskriften inneholder også regler om blant annet stedlig tilsyn, risikobasert tilsyn og tilsynssamtaler med barnet.

Barnevernstjenesten har en løpende plikt til å følge opp barnet på institusjon, jf. barnevernsloven § 8-4. Barnevernstjenesten skal blant annet følge med på om barnet får forsvarlig omsorg og behandling, og systematisk og regelmessig vurdere om det er nødvendig å endre tiltaket, eller om det er nødvendig å iverksette ytterligere tiltak for barnet. Barnevernstjenesten har kompetanse til å avslutte barnets institusjonsopphold etter § 6-2. Det kreves ikke vedtak av barneverns- og helsenemnda.

4.2 Ekspertgruppens forslag

Ekspertgruppen foreslo i sin rapport *De er våre barn – om å holde hodet kaldt og hjertet varmt* endringer i varigheten av institusjonsopphold etter § 6-2. De foreslo å oppheve det skjerpede vilkåret for å videreføre oppholdet ut over tolv måneder.

Ekspertgruppen mener at dagens regulering ikke tilstrekkelig tar hensyn til at barn med sammen- satte og komplekse problemer ofte vil ha behov for hjelp og støtte over lengre tid. Ekspertgrup- pen viste også til at dagens krav til progresjon og utvikling for å forlenge institusjonsoppholdet utover tolv måneder er for strenge. Etter ekspert- gruppens vurdering vil det å bremse en negativ utvikling hos barnet, eller å hindre en forverring, i noen tilfeller være å anse som et godt resultat.

Videre foreslo ekspertgruppen at en eventuell forutgående akutt plassering etter § 4-4 *ikke* skal inngå i den totale oppholdstiden etter § 6-2. De viste til at den gjenstående tidsperioden etter opp- hold på akuttinstitusjon kan bli for kort til å kunne gi barna med de største utfordringene den hjelpen de trenger. Ekspertgruppen viste også til at de hadde mottatt innspill fra flere institusjoner som viste at det ikke alltid er realistisk å komme i posi- sjon til å gi barnet nødvendig hjelp og få til end- ring på den korte tiden de i praksis har til rådigh- het.

Ekspertgruppen foreslo videre at barneverns- og helsenemnda skal gjennomføre en periodisk kontroll av vedtak om institusjonsopphold etter § 6-2 hver fjerde måned. Ekspertgruppen foreslo en hovedregel om at saker om periodisk kontroll skal avgjøres av nemndleder alene etter skriftlig behandling, men at kontrollen etter tolv måneder alltid skal gjøres av en ordinær nemnd etter for- handlingsmøte. Ekspertgruppen foreslo også en ny modell der nemnda avgjør om institusjonen skal ha tilgang til inngrep etter § 10-12, uavhengig av hjemmelsgrunnlag for institusjonsoppholdet. Ekspertgruppen foreslo en tilsvarende periodisk kontroll av vedtakene om tilgang til § 10-12 hver fjerde måned. Denne delen av forslaget følges ikke opp i proposisjonen, se punkt 6.

4.3 Høringsinstansenes syn

Om lag 30 av høringsinstansene har uttalt seg om forslaget om endringer i varigheten av vedtak etter § 6-2, om innføring av periodisk kontroll av vedtakene, eller til deler av forslaget.

Dette er blant andre Agder lagmannsrett, Agder tingrett, Barne-, ungdoms og familiedirektoratet, Sentralenheten for Barneverns- og helsenemnda, Barneombudet, Norges institusjon for menneske- rettigheter, Sivilombudet, Statens helsetilsyn med til- slutning fra flere Statsforvalterembeter, Statsfor- valteren i Agder, Sosial- og eldreombudet i Oslo, KS, Asker kommune, Bærum kommune, Fredrikstad kommune, Kristiansand kommune, Oslo kommune,

Sandnes kommune, Stavanger kommune, Trond- heim kommune, Actis, Akademikerforbundet, FO, Forandringsfabrikken kunnskapssenter, IMDIs ung- domspanel, Landsforeningen for barnevernsbarn, NHO Geneo, Redd barna, Rusfeltets hovedorganisa- sjon, Stiftelsen Fossumkollektivet og Norsk barne- vernssamband.

Høringsinstansene er delt i synet på behov for utvidet varighet av § 6-2-vedtak, inkludert hvor- vidt akuttiden skal regnes med. Flere støtter for- slaget om periodisk kontroll av vedtak etter § 6-2, men det er delte meninger blant annet om hvor ofte det bør gjennomføres. En gjennomgående til- bakemelding i høringen er behov for grundigere utredning, inkludert av menneskerettslige for- pliktelser, særlig opp mot EMK artikkel 5 og FNs barnekonvensjon artikkel 25 og 37.

Utvidet varighet av § 6-2-vedtak

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) støtter forslaget om utvidet varighet av § 6-2-ved- tak, herunder at akuttvedtak etter § 4-4 ikke bør regnes med i av oppholdstiden etter § 6-2 og at det ikke bør være like strengt å forlenge et vedtak utover tolv måneder.

Bærum kommune og Trondheim kommune støtter forslaget om å utvide varigheten av insti- tusjonsopphold etter § 6-2. Bærum kommune framhever at dagens regel med fradrag for tiden barnet har akuttvedtak etter § 4-4 og snever adgang til forlengelse ut over ett år, ikke alltid gir tilstrekkelig tid til endringsarbeid. Bærum kom- mune mener en utvidelse vil gi flere barn en reell mulighet til å skape varig endring i livsførsel, men at det må føres streng kontroll når det åpnes for bruk av svært inngripende tiltak over lengre perioder.

Asker kommune ser at enkelte barn i særlige tilfeller kan trenge behandlingsopphold utover tolv måneder, og uttaler at «Dersom noe skal endres, mener Asker kommune at man må se på vil- kårene for utvidelse inntil 12 måneder i særlige til- feller, og om disse er for strenge og at begrunnelse for videreføring i større grad skal vektlegge barnets behov for ytterligere behandling.»

Trondheim kommune mener at det må vurde- res en mulighet for å utvide den maksimale opp- holdstiden på institusjon utover dagens regler på to år. Trondheim kommune uttaler:

«Kommunen erfarer at barna blir stadig yngre ved plassering, samt at noen havner i fengsel kort tid etter endt institusjonsplassering. [...] Som påpekt av utvalget, vil barn med sammen-

satte og komplekse problemer ofte ha behov for hjelp og støtte over lengre tid. To-års fristen kan da innebære en uhensiktsmessig begrensning for å finne den beste løsningen.»

Stiftelsen Fossumkollektivet og Norsk barneverns-samband støtter forslaget og viser til at flere aktører påpeker behovet enkelte barn har for et lengre behandlingsløp enn dagens standard på ett år. *Actis – Rusfeltets samarbeidsorgan* støtter forslagene, men påpeker at det i dag oppleves som vanskelig å gi plasser til barn og unge som innen ett år vil fylle 18, fordi de da ikke lenger omfattes av barnevernets institusjonsomsorg. *Landsforeningen for barnevernsbarn* støtter ikke forslaget.

Sentralenheten for Barneverns- og helsenemnda har ikke tatt konkret stilling til ekspertgruppens forslag om endringer i varigheten av § 6-2 vedtak. Sentralenheten viser imidlertid til at det over tid har vært utfordringer med at barn blir værende lenge i akuttinstitusjoner grunnet manglende kapasitet og at det «bør derfor vurderes om dette er den egentlige årsaken til at ungdommene ikke får tilstrekkelig tid på behandlingsinstitusjonene». Videre framhever Sentralenheten for Barneverns- og helsenemnda at «*Uavhengig av lovteksten, vil det i en forholdsmessighetsvurdering måtte stilles strengere krav for å beslutte opphold på institusjon ut over 12 måneder.*»

Flere høringsinstanser, inkludert *Sivilombudet*, *Barneombudet* og *Redd Barna* er kritiske til forslagene om å utvide varigheten av vedtak etter § 6-2, og etterlyser grundigere utredning.

Sivilombudet mener en senket terskel for hvor lenge en plassering uten samtykke kan vare, må vurderes grundig i lys av EMK artikkel 5 og FNs barnekonvensjon, som i artikkel 37 b. *Sivilombudet* uttrykker forståelse for at miljøterapeutisk arbeid kan ta tid, men at to år er en lang periode i barnets liv. *Sivilombudet* uttaler blant annet:

«(...) Vår bekymring er at disse grepene over tid medfører lavere bevissthet om kravet til at frihetsberøvelse av barn skal skje i kortest mulig tid og en normalisering av langvarig institusjonsopphold uten barnets samtykke.»

Sivilombudet savner en bredere vurdering av alternative tiltak som kan løse utfordringene ekspertgruppen viser til, uten å fjerne lovens hovedregel om oppholdets varighet.

Barneombudet støtter ikke forslagene om å utvide varigheten av vedtak etter § 6-2 og viser blant annet til at det mangler kunnskap om at lengre institusjonsopphold vil gi bedre resultater

for barna, og at det er behov for mer kunnskap også fra barna selv. *Barneombudet* uttaler blant annet:

«Vi mener her at det er et stort behov for inngående kunnskap fra barn og unge som allerede er på institusjon eller har vært på institusjon for å kunne ta stilling til om det vil være til barnets beste å utvide tidsgrensen til 24 måneder. Videre er det også behov for å se nærmere på hvordan de ulike tiltakene gjennomføres kvalitativt, og om et tilpasset tverretattlig tilbud kan utvikles til det bedre for hvert barn på institusjoner, framfor å åpne for mer bruk av tvang.»

Barneombudet er også kritisk til forslaget om at akuttvedtak forut for et tvangsvedtak etter § 6-2, ikke skal inkluderes i den totale oppholdstid, selv om akuttvedtak- og langvarig vedtak har ulike formål. *Barneombudet* uttaler:

«Selv om de ulike plasseringene kan ha ulike formål, må det her legges vekt på arten av tvangen som er en frihetsberøvelse. *Barneombudet* har vanskeligheter med å se at frihetsberøvelse som et akutttiltak eller som tvangsplassering uten samtykke oppleves mindre inngripende.»

Redd Barna er ikke overbevist om at dagens krav til forlengelse utover tolv måneder er for strengt. *Redd Barna* anerkjenner at det «*kan ta tid for institusjonen å få en god og trygg relasjon til barnet, og for å få til varige endringer som legger til rette for at barnet kan gjenoppta livet sitt utenfor institusjonen*», men viser samtidig til at opphold i barnevernsinstitusjon uten samtykke regnes som frihetsberøvelse som blant annet innebærer at det skal skje for kortest mulig tid.

Redd Barna støtter heller ikke ekspertgruppens forslag om at akuttplasseringer forut for plassering uten samtykke etter barnevernsloven § 6-2 ikke skal medregnes i den totale plasseringstiden, med samme begrunnelse som *Barneombudet*.

Periodisk kontroll

Når det gjelder forslag om hyppigere periodisk kontroll viser *Sentralenheten for Barneverns- og helsenemnda* til at nemndene i flere anledninger har påpekt behovet for regelmessig fornyet prøving av § 6-2-vedtak, blant annet i høringsuttalelser til NOU 2023: 7 *Trygg barndom, sikker fremtid. Gjennomgang av rettssikkerheten for barn og foreldre i barnevernet* og NOU 2023: 24 *Med barnet*

hele vegen. Barnevernsinstitusjoner som har barnets tillit. Sentralenheten støtter ekspertgruppens forslag om at den fornyede rettslige prøvingen kalt «periodisk kontroll», som hovedregel behandles skriftlig av nemndleder alene, med adgang til muntlig behandling ved behov. Sentralenheten for Barneverns- og helsenemnda støtter også at en sak om forlengelse utover tolv måneder skal behandles med muntlig forhandling, som i dag.

Buadir støtter også periodisk kontroll, men mener prøving hver fjerde måned er for ofte og at det vil være svært prosessdrivende og kan gå utover barnas behov for stabilitet og ro. Direktoratet mener dagens adgang til å treffe vedtak om opphold på institusjon uten samtykke inntil tolv måneder etter § 6-2, utgjør en risiko for brudd på retten til fornyet domstolskontroll ved frihetsberøvelse etter EMK artikkel 5, og uttaler at «[...] et rimelig intervall for rettslig prøving trolig ville eliminert risikoen for krenkelse av EMK».

Bærum kommune støtter forslaget om periodisk kontroll hver fjerde måned gjennom skriftlig behandling av nemndleder alene, og kontroll av ordinær nemnd med forhandlingsmøte etter tolv måneder, og ser dette som en forutsetning for å kunne utvide plasseringstiden.

NIM er også positiv til forslaget om periodisk nemndskontroll og viser til at det er en vesentlig styrke ved forslaget som bør påskyndes uavhengig av øvrige forslag. *NIM* uttaler videre:

«En ordning med reell og regelmessig prøving er også viktig for at EMD ikke skal vurdere institusjonsplassering som en strafferettslig reaksjon. *NIM* har likevel noen forslag til justeringer og suppleringer for å sikre en betryggende oppfyllelse av menneskerettighetene.»

NIM uttaler at periodisk kontroll hver fjerde måned i mange tilfeller oppfyller kravene etter barnekonvensjonen artikkel 25, men *NIM* er i tvil om det vil være tilstrekkelig ved særlig inngripende plasseringer eller der barnet ellers er særlig sårbart. I lys av EMK art 5 nr. 4 og Barnekonvensjonen artikkel 37 bokstav d har *NIM* også følgende innspill: «*det bør lovfestes en særskilt innledende kontroll innen meget kort frist fra iverksettelsen, i tråd med kravet om «prompt»/«speedily» og EMDs krav til kortere intervaller for mindreårige. Dette tilsier at fristen kan differensieres etter arten og intensiteten av frihetsberøvelsen og det sikkerhetsnivået ekspertgruppen skisserer, med særlig korte frister for høy-intensive tiltak.*» Videre foreslår *NIM* at nemnda bør få adgang til å beslutte hyppigere prøvinger ved behov, der arten av inngrepet eller restriksjonen

barnet er underlagt er relevant og også individuelle forhold ved barnet.

Redd Barna støtter forslaget og viser til at det er en forbedring sammenliknet med dagens lov der prøving først skjer etter tolv måneder. Samtidig understreker *Redd Barna* viktigheten av at nemndleder må snakke direkte med barnet. *Forandringsfabrikken* er svært kritisk til maktbruk/tvang mot barn og lukkede institusjoner (innlåsing), men det framgår at de kan slutte seg til en periodisk kontroll på fire måneder for § 6-2 vedtak. *Forandringsfabrikken* er negativ til ekspertgruppens forslag om skriftlig behandling og viser til at barnet skal medvirke/høres. *Norsk Barnevernsamband* framhever at nemndsbehandling hver fjerde måned kan medføre mer uro for noen barn, mer rettssikkerhet for andre, og gi merarbeid for barneverntjenesten og nemnda, og at det derfor er viktig å ta hensyn til behov for ressurser og konsekvensutrede innføring av tiltaket.

Andre høringsinstanser som *Buadir* (*gjengitt over*), *Sandnes kommune*, *Stavanger kommune*, *Oslo kommune* og *Statsforvalteren i Agder* mener periodisk nemndskontroll hver fjerde måned kan være uheldig for barnet ved at det gir mer uro, og kan gå ut over behandlingsopplegget. *Sandnes kommune* støtter ikke forslaget og mener det vil bidra til «konstant uro rundt ungdommen og tiltaket». Det vises også til at barnevernstjenesten allerede har et løpende ansvar for å vurdere tiltak og sikre rett hjelp til rett tid. *Stavanger kommune* støtter intensjonen om hyppigere nemndskontroll, men ser at det vil skape uro og støy for ungdommene. *Oslo kommune* framhever at det allerede er lang ventetid i nemnda, og at forslaget om periodisk kontroll kan føre til lengre ventetid. *Statsforvalteren i Agder* mener forslaget om periodisk kontroll hver fjerde måned kan få utilsiktede effekter for barn som bor på institusjon.

Sivilombudet støtter behov for styrket uavhengig rettslig kontroll av bruk av tvang i barnevernsinstitusjoner, men mener departementet bør ta stilling til dette som ledd i sin varslede utredning av et helhetlig lovforslag om adgangen til inngrep i barnevernsinstitusjon.

Agder lagmannsrett viser til at hyppig kontroll av slike inngrep vil styrke barns rettssikkerhet, men at det vil innebære en økt saksmengde for domstolene.

Advokatforeningen uttaler seg om ekspertgruppens forslag til periodisk kontroll av vedtak om tilgang til inngrep etter dagens § 10-12. I denne sammenheng understreker de blant annet at advokaten til barnet må kunne følge barnet gjennom oppholdet, slik at det kan gjøres vurde-

ringer opp mot behandlingsmåte i nemnda, herunder å sikre barnet stemme. Videre framhever Advokatforeningen at vedtak om tvang må kunne overprøves av tingretten og at det må sikres prosessregler som gir rask avklaring.

Agder tingrett er positive til intervallet på fire måneder og at total vedtaksperiode skal kunne utgjøre 24 måneder uten fradrag for et eventuelt forutgående akuttvedtak etter § 4-4. Det framheves at forslaget vil styrke barn og unges medvirkningsmulighet og rettssikkerhet, og skape tilstrekkelig tid til å hjelpe ungdom med å endre tankesett og handlingsmønster. Videre mener Agder tingrett at den periodiske kontrollen kan skje av nemdsleder alene på skriftlig grunnlag når det er forsvarlig og muntlig behandling hver tolvte måned. Agder tingrett mener også at hvis domstolene skal kunne overprøve nemnda bør tingretten ha samme mulighet til saksbehandling som nemnda (skriftlig når forsvarlig). Agder tingrett uttaler at «*i motsatt fall vil prosessene ta uforholdsmessig mye av ungdommens oppmerksomhet under institusjonsoppholdet og innebære u hensiktsmessig store kostnader for det offentlige.*» Borgarting lagmannsrett framhever at hvis det ikke gis særregler for domstolsbehandlingen av slike saker, antar de at sakene må følge de skjerpede kravene i tvisteloven kapittel 36, inkludert kravet til rettens sammensetning, jf. §§ 36-4 og 36-10 fjerde ledd, og at retten skal prøve alle sider av saken, jf. § 36-5 tredje ledd. Gjennomføring av hoved- og ankeforhandling vil dermed være mer ressurskrevende enn saker som følger ordinære prosessregler. Agder lagmannsrett, Agder tingrett, Borgarting lagmannsrett og Hordaland tingrett mener lovforslagenes konsekvenser for domstolene, inkludert kostnader, må utredes nærmere før eventuelle endringer blir vedtatt.

4.4 Departementets vurdering

4.4.1 Innledning

Departementet er enig med ekspertgruppen i at dagens regler ikke i tilstrekkelig grad tar hensyn til at barn som utsetter sin utvikling for alvorlig fare kan ha behov for hjelp og støtte over lengre tid. For noen barn blir oppholdstiden på institusjon etter § 6-2 for kort til at barnet kan nyttiggjøre seg behandlingen på en god måte. Det kan medføre at barn ikke alltid gis en reell mulighet til å endre et skadelig handlemønster, for eksempel i form av en kriminell løpebane eller alvorlige rusproblemer. Departementet foreslår på bakgrunn av dette, i likhet med ekspertgruppen, endringer i

rammene for varigheten av institusjonsopphold etter § 6-2.

For å unngå at behandlingen avsluttes for tidlig foreslår departementet for det første at en eventuell forutgående akuttperiode etter § 4-4 ikke lenger skal inngå i makstiden etter § 6-2. For det andre foreslår departementet å stille mindre strenge krav til å forlenge et institusjonsopphold etter § 6-2 utover tolv måneder. For å styrke barnets rettssikkerheten foreslår departementet å innføre hyppigere nemndskontroll av vedtakene. Endringsforslagene er i hovedsak en oppfølging av ekspertgruppens forslag og de skal bidra til at varigheten av institusjonsoppholdet blir bedre tilpasset barnets individuelle behov samtidig som barnets rettssikkerhet ivaretas.

4.4.2 Forutgående akuttvedtak skal ikke inngå i makstiden etter § 6-2

På grunnlag av det kunnskapsgrunnlaget som finnes om behandlingsforløpet til barn som bor på institusjon og som utsetter sin utvikling for alvorlig fare, mener departementet at akuttiden ikke bør regnes med i makstiden etter § 6-2. Formålet med institusjonsoppholdet etter § 6-2 er å gi barnet langvarig behandling fordi barnet utsetter sin utvikling for alvorlig fare. Samtidig tar det ofte tid før den positive effekten av endringsarbeid viser seg. Gjennomsnittlig oppholdstid i akuttinstitusjon etter § 4-4 er ca. 50 døgn. At denne tiden regnes med i makstiden, innebærer en avkortning av tiden som kan benyttes til langvarig behandling. Å endre dagens regel, kan gi barnet og ansatte mer tid og bedre forutsetninger for å kunne bygge en tillitsfull og trygg relasjon, som ofte er en forutsetning for det terapeutiske endringsarbeidet. Dette er framhevet av høringsinstanser som *Bufdir* og *Bærum kommune* som støtter forslaget.

Departementet legger vekt på at akuttopphold etter § 4-4 har et annet formål enn et vedtak etter § 6-2. Et akuttvedtak kan bare treffes dersom det er fare for at barnet ellers blir vesentlig skadelidende. Formålet med et akuttopphold er primært å håndtere en krise og å stabilisere barnet. Vedtak etter § 6-2 har derimot et tydelig endrings- og behandlingsformål, jf. Prop. 133 L (2020–2021) og Prop. 83 L (2024–2025). Barnet kan også trenge tid på å bli motivert for behandling, og er ikke alltid mottakelig for behandling i akuttfasen. I de tilfellene det treffes et vedtak om langvarig behandling etter et akuttvedtak etter § 4-4, vil barnet ofte måtte flytte til en ny institusjon, med nye barn og ansatte å forholde seg til.

Departementet har merket seg at *Barneombudet* og *Redd Barna* ikke støtter forslaget. Departementet er enig med disse instansene i at et forutgående akuttopphold kan innebære at et påfølgende institusjonsopphold etter § 6-2 samlet sett vil være mer inngripende for barnet, etter som barnet kan bli underlagt tvangsvedtak over en lengre periode. Departementet mener likevel at hovedregelen bør være at akuttiden ikke automatisk bør forkorte lengden på et institusjonsopphold etter § 6-2. Formålet er å tilrettelegge for at flere barn kan få vedtak om et behandlingsopplegg etter § 6-2 som varer i tolv måneder og som kan gi bedre tid til nødvendig relasjonsbygging og utbytte av det miljøterapeutiske arbeidet. En slik løsning gir også en klar regel som er forutsigbar for barn og foreldre. Departementet foreslår derfor at hovedregelen fortsatt skal være at barn får vedtak om langvarig behandling i tolv måneder, men uten at akuttiden trekkes fra. Departementet understreker samtidig at nemnda må gjøre en konkret og individuell vurdering av varigheten av institusjonsopphold etter § 6-2. Selv om departementet foreslår at akuttiden ikke automatisk skal trekkes fra, kan nemnda vurdere om et forutgående akuttvedtak skal påvirke varigheten av vedtak etter § 6-2. Dette vil ivareta barnets rettsikkerhet.

Departementet viser for øvrig til at barn og foreldres rettssikkerhet anses godt ivaretatt når det er truffet et akuttvedtak, ved at vedtaket kan påklages til nemnda og bringes inn for domstolen for rettslig prøving, jf. §§ 14-23 og 14-25. Barnevernstjenesten skal også oppheve vedtaket hvis det ikke lenger er behov for det.

Departementet viser videre til at det ikke er et menneskerettslige krav at et forutgående akuttopphold skal trekkes fra. EMD har akseptert midlertidig opphold i akuttinstitusjoner som ikke har det samme pedagogiske innholdet som EMD krever ved institusjonsopphold med oppdragelsesformål etter EMK artikkel 5 nr. 1 bokstav d. Det stilles imidlertid krav om at det midlertidige tiltaket raskt («speedily») avløses av et plasseringsted som har tilstrekkelige ressurser. Se nærmere EMDs Guide on Article 5, punkt 104–110.

Departementet foreslår å innføre en ny periodisk nemndskontroll av institusjonsvedtak etter § 6-2 etter seks måneder, se punkt 4.4.4. Dette gjør det også etter departementets syn mindre betenkelig at akuttiden ikke lenger automatisk skal regnes med i oppholdstiden etter § 6-2 og at oppholdstiden etter § 6-2 utvides noe.

Departementet foreslår derfor at det presiseres i § 6-2 tredje ledd at en forutgående akutt-

periode *ikke* skal inngå i den totale oppholdstiden for vedtak etter § 6-2, se lovutkast til § 6-2.

4.4.3 Utvidet adgang til å forlenge institusjonsoppholdet utover ett år

Behovet for endring

Departementet er enig med ekspertgruppen i at dagens terskel for å forlenge et institusjonsopphold etter § 6-2 utover tolv måneder er for høy. Forlengelse av oppholdstiden skjer sjeldent. Departementet ønsker derfor å åpne for at flere barn som utsetter sin utvikling for alvorlig fare, kan få forlenget opphold inntil to år, når det er et nødvendig tiltak ut fra hensynet til barnets beste. Etter departementets vurdering er forslaget om at en forutgående akuttperiode ikke skal inngå i makstiden etter § 6-2 ikke et tilstrekkelig tiltak for å utvide oppholdstiden etter § 6-2. Departementet legger vekt på at noen barn har så omfattende og sammensatte behov at det kan være nødvendig med mer enn tolv måneders institusjonsopphold for å oppnå ønsket effekt. Miljøterapeutisk endringsarbeid, inkludert stabilisering og relasjonsbygging, kan ta lang tid. Uteblivelser og tilbakeføring til institusjonen og annen motstand mot behandlingen kan også utfordre forutsetningene for det miljøterapeutiske arbeidet. Lengre oppholdstid kan gi barnet mer ro og bedre mulighet til å endre et skadelig handlemønster. Dette er anerkjent i dagens forarbeider (Prop. 133 L (2020–2021) punkt 12.1.4.3) og framheves også av flere høringsinstanser, inkludert *Bufdir*, *Hordaland tingrett*, *Asker kommune*, *Trondheim kommune* og *NHO Geneo*.

I dag kan et institusjonsopphold avsluttes etter ett år selv om barnet fortsatt utsetter sin utvikling for alvorlig fare, og selv om barnet kan ha behov for videre institusjonsopphold. Det kan resultere i at barnet etter kort tid vil trenge et akutttilbud eller nytt institusjonsopphold fordi barnet fortsatt har en alvorlig skadelig handlemåte som foreldrene ikke makter å håndtere. Nye institusjonsopphold vedtas i slike tilfeller som regel på andre grunnlag enn § 6-2, og institusjonen har ikke alltid tilstrekkelige hjemler til å beskytte og hjelpe barnet. Departementet mener dette tilsier behov for en noe lavere terskel for å vedta videre institusjonsopphold for barnet enn etter gjeldende rett. Formålet er å ivareta barns rett til nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid, ut fra hensynet til barnets beste.

Departementet viderefører at maksimal oppholdstid etter § 6-2 fortsatt er 24 måneder, men

uten at en forutgående akuttperiode skal regnes med, jf. punkt 4.4.2.

Menneskerettslige krav

En tvangsplassering i opptil to år er et svært inngripende tiltak. Det er et inngrep i retten til familieliv etter blant annet EMK artikkel 8. Videre har Høyesterett i HR-2021-640-A avsnitt 51 lagt til grunn at EMK artikkel 5 «*kommer til anvendelse ved enhver frihetsberøvelse, uansett årsak. Den omfatter derfor også ufrivillig plassering i barnevernsinstitusjon*». Den aktuelle Høyesterettssaken gjaldt institusjonsopphold etter § 6-2 for en person over 18 år og knytter seg til EMK artikkel 5 nr. 1 bokstav e om frihetsberøvelse av «drug addicts». Det er ikke entydig i hvilken grad uttalelsen innebærer at et hvert vedtak etter § 6-2 overfor barn, i seg selv utgjør frihetsberøvelse, eller om EMK artikkel 5 kan utløses fordi barnet kan bli utsatt for inngrep under oppholdet som utgjør frihetsberøvelse. Departementet legger til grunn at et institusjonsopphold etter § 6-2 oppfyller menneskerettslige forpliktelser, herunder krav i EMK artikkel 5 nr. 1 bokstav d, se omtale i punkt 3. Institusjonsoppholdet skal gi barn omsorg, beskyttelse og behandling ut fra hensynet til barnets beste. Institusjonsoppholdet skal ha et pedagogisk og utviklingsrettet innhold som er egnet til å møte barnets behov for hjelp når barnet utsetter sin utvikling for alvorlig fare. Institusjonsoppholdet kan ikke utelukkende ha til formål å korrigere atferd eller hindre kriminalitet. Departementet understreker at for noen barn kan et institusjonsopphold etter § 6-2 i inntil to år være nødvendig og til barnets beste, blant annet for å ivareta barnets rett til liv og utvikling, beskyttelse mot alle former for utnyttning, misbruk, og ulovlig bruk av narkotiske stoffer mv., jf. blant annet Grunnloven § 104 og barnekonvensjonen artikkel 3, 6 og 32–37.

Nytt vilkår for forlengelse

Departementet foreslår å fjerne dagens ordlyd som innebærer at et vedtak om langvarig behandling bare kan forlenges i «særlige tilfeller». Departementet foreslås heller å presisere i § 6-2 at vedtak kan forlenges dersom vilkårene i første ledd fortsatt er til stede. Dette innebærer at vedtaket kan forlenges dersom barnet fortsatt har en skadelig handlemåte som omtalt i § 6-2 første ledd, og dersom mindre inngripende tiltak ikke kan skape tilfredsstillende forhold for barnet. Videre må forlengelse av institusjonsoppholdet være nødvendig, inkludert forholdsmessig, ut fra barnets situasjon,

jf. § 6-2 første ledd. Tiltaket må også samlet sett være til barnets beste, jf. § 1-3. Departementet går med dette bort fra dagens forarbeidsuttalelser som framhever at det klare utgangspunktet er et vedtak om langvarig behandling kan være i inntil ett år og at forlengelse kun kan skje rent unntaksvis, jf. Prop 133 L (2020–2021) punkt. 12.1.4.3.

Departementet går også bort fra uttalelsen i nevnte forarbeider som viser til at «forlengelse er begrenset til tilfeller der «barnet ser ut til å nyttiggjøre seg et etablert behandlingsopplegg». Gjeldende rett synes å legge terskelen for forlengelse for høyt. Hvilken effekt barnet har hatt av tiltaket i løpet av den første perioden, vil inngå i vurderingen av om forlengelse er et egnet, nødvendig og forholdsmessig tiltak for å gi barnet forsvarlig hjelp. Det foreslås imidlertid ikke å stille særskilte krav til hvilken effekt eller progresjon barnet har hatt det første året. Departementet vil særlig vise til at det kan ta tid før en ønsket positiv effekt av behandlingen viser seg.

Departementet viser til at vurderingen av om vilkårene i § 6-2 første ledd er oppfylt vil være noe annerledes i en sak om forlengelse enn ved første gangsbehandlingen. I en sak om forlengelse, vil barnet allerede ha bak seg et institusjonsopphold som har vart over tid. Barnet kan ha vært underlagt inngrep som har dempet barnets skadelige handlinger. I vurderingen av om barnet fortsatt har en skadelig handlemåte etter § 6-2 første ledd, må det derfor tas høyde for at institusjonen har hatt utvidet adgang til inngrep. Det må se hen til hvilke tiltak som har vært nødvendige for å ivareta barnet og en vurdering av om barnet med mindre strenge rammer, vil utsette sin utvikling for alvorlig fare.

For å forlenge vedtaket må et videre institusjonsopphold være *egnet* til å gi barnet nødvendig og forsvarlig hjelp. Formålet med et institusjonsopphold etter § 6-2 inneholder en kombinasjon av å beskytte barnet, behandle, forebygge ytterligere problemutvikling og bidra til positiv endring. Institusjonsoppholdet kan, som nevnt, ikke utelukkende ha til formål å korrigere atferd eller hindre kriminalitet. Om videre institusjonsopphold er et egnet tiltak må vurderes konkret ut fra barnets situasjon og behov. Det omfatter en vurdering av hvordan barnet har respondert på den igangsatte behandlingen, konkrete tiltak for den videre behandlingen og forventet effekt. Et vedtak kan forlenges hvis det vil forebygge ytterligere problemutvikling. Det skal samtidig være et mål å oppnå positiv endring. I de tilfeller der barnet allerede har nyttiggjort seg behandlingen kan et videre institusjonsopphold begrunnes med at bar-

net fortsatt utsetter sin utvikling for alvorlig fare, og et videre behandlingsopplegg anses nødvendig for å bidra til ytterligere progresjon.

I tråd med minste inngreps prinsipp kan forlengelse bare vedtas dersom andre mindre inngripende tiltak ikke kan skape tilfredsstillende forhold for barnet, jf. § 6-2 første ledd. Det må derfor vurderes om barnets behov kan ivaretas ved andre tiltak, for eksempel ved hjelpetiltak i hjemmet.

I tillegg må det foretas en helhetsvurdering av om forlengelse av institusjonsoppholdet vil være et forholdsmessig tiltak overfor det enkelte barn. Det innebærer at graden og karakteren av inngrep overfor barnet må vurderes opp mot hvilken beskyttelse og utvikling som kan oppnås. Barnets livssituasjon og framtidsutsikter uten en forlengelse av tiltaket vil være sentralt, jf. FNV-2022-104-FRO. Det må foretas en balansert avveining mellom de positive og negative konsekvensene et videre institusjonsopphold vil ha for barnets utvikling, også på lengre sikt. Videre institusjonsopphold må også samlet sett være til barnets beste, jf. barnevernsloven § 1-3. Barnets mening, skal tillegges vekt i samsvar med barnets alder og modenhet, og barnets mening er et sentralt moment i vurderingen av barnets beste, jf. §§ 1-3 og 1-4.

Sivilombudet er bekymret for at to år skal bli en ny hovedregel for institusjonsopphold uten barnets samtykke. Departementet vil derfor understreke at dette ikke er intensjonen med forslaget. Forslaget skal imidlertid bidra til at regelverket blir bedre tilpasset barnets individuelle behov og styrke barns rett til forsvarlig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid.

Departementet understreker at kravene til begrunnelse skjerpes jo mer inngripende et vedtak er. Nemndas vedtak må bygge på et tilstrekkelig og oppdatert avgjørelsesgrunnlag, inneholde en balansert og tilstrekkelig bred avveining av motstridende hensyn, og ha en tilfredsstillende begrunnelse, jf. § 14-20. Partene kan bringe nemndas vedtak om forlengelse inn for tingretten for rettslig prøving, jf. § 14-25.

Departementet vises til lovforslaget i § 6-2 tredje ledd.

4.4.4 Periodisk kontroll

*Behovet for hyppigere nemndskontroll
– overordnet om ny modell*

I lys av at departementet foreslår å utvide varigheten av institusjonsopphold etter § 6-2, foreslås det også å innføre bedre rettssikkerhetsmekanis-

mer i form av hyppigere rettslig kontroll av vedtakene. Flere offentlige utredninger, som NOU 2023: 7 *Trygg barndom, sikker fremtid. Gjennomgang av rettssikkerheten for barn og foreldre i barnevernet* og NOU 2023: 24 *Med barnet hele veien. Barnevernsinstitusjoner som har barnets til- lit*, ekspertgruppen og sentrale aktører som Barneverns- og helsenemnda, Barneombudet og Norsk institusjon for menneskerettigheter (NIM) har uttrykt behov for å styrke de prosessuelle garantiene for barn som har institusjonsopphold som kan utgjøre frihetsberøvelse. NIM uttaler i høringen at forslaget om periodisk kontroll ved nemnda er en vesentlig styrke ved ekspertgruppens forslag og at arbeidet «*bør påskyndes uavhengig av prosessen for øvrig*». Høringsinstansene er generelt sett positive til hyppigere rettslig kontroll, selv om det er delte meninger om hvor ofte kontrollen bør gjennomføres, og hvordan den bør innrettes.

Barnevernstjenesten har i dag et løpende oppfølgingsansvar, og en lovfestet plikt til å vurdere vedtaket på nytt senest når det har gått seks måneder, jf. § 6-2 tredje ledd. Departementet mener innføring av en periodisk nemndskontroll vil styrke barnets rettssikkerhet ytterligere. Departementet foreslår derfor å innføre en ny ordning, der barneverns- og helsenemnda skal kontrollere vedtaket etter 6 måneder, fra førstegangsvedtak, og etter seks måneder etter en eventuell forlengelse. Forslaget er en delvis oppfølging av ekspertgruppens forslag og Barnevernsinstitusjonsutvalgets forslag i NOU 2023: 24. En reell og regelmessig prøving av vedtakene tydeliggjør også at institusjonsopphold etter § 6-2 ikke er å anse som en strafferettslig reaksjon etter EMK artikkel 5.

Valg av tidsintervall for periodisk kontroll

Departementet har vurdert behovet for styrket uavhengig rettslig kontroll av institusjonsopphold etter § 6-2 i lys av EMK artikkel 5 og FNs barnekonvensjon artikkel 25 og 37, se også omtale i punkt 3.3.2. Departementet legger til grunn at dagens regler for jevnlig vurdering og rettslig prøving av vedtak etter § 6-2 er i overensstemmelse med menneskerettslige forpliktelser. Det vises til at EMD har godtatt intervaller for rettslig prøving på inntil ett år, jf. punkt 3.3.2. Departementet foreslår likevel å innføre en ordning med periodisk nemndskontroll for å styrke barnets rettssikkerhet ytterligere.

Ekspertgruppen foreslo periodisk kontroll hver fjerde måned. Bufdir uttaler i høringen at prøving hver fjerde måned er for ofte, og fram-

hever at *«forslaget er svært prosessdrivende, og vil kunne gå utover barnas behov for stabilitet og ro»*. NIM er positiv til en prøving hver fjerde måned, men er i tvil om det er tilstrekkelig ved særlig inngripende plasseringer.

Hvor ofte vedtaket om institusjonsopphold etter § 6-2 bør kunne rettslig prøves beror på en avveining av ulike hensyn. Departementet har blant annet sett hen til arten og intensiteten av frihetsberøvelse på institusjon, formålet med oppholdet og hvor nærliggende det er at forholdene vil endre seg. På den ene siden vil hyppig rettslig kontroll styrke barnets rettssikkerhet. På den annen side vil det kunne gi mindre forutsigbarhet og ro for barnet som kan gå utover det miljøterapeutiske arbeidet. Hensynet til ro og stabilitet for barnet er framhevet av flere høringsinstanser som er kritiske til rettslig prøving hver fjerde måned, herunder Bufdir, *Oslo kommune*, *Sandnes kommune*, *Stavanger kommune* og *Statsforvalteren i Agder*.

Etter en samlet vurdering foreslår departementet å innføre en nemndskontroll av vedtaket etter seks måneder fra vedtaket er iverksatt, og etter seks måneder dersom vedtaket forlenges. Det vil si en kontroll normalt ved seks måneder og 18 måneder. Forslaget vil styrke barnets rettssikkerhet sammenliknet med gjeldende rett, og samtidig gi en god balanse mellom hensynet til barnets rettssikkerhet og hensynet til det miljøterapeutiske arbeidet, ro og forutsigbarhet for barnet. Ved eventuelle ytterligere endringer for eksempel knyttet til forsterkede institusjoner med utvidet adgang til inngrep, vil departementet vurdere behovet for hyppigere rettslig kontroll, i samvar med innspill fra NIM i høringen.

Nemndskontroll etter seks måneder

Departementet foreslår at nemnda skal føre rettslig kontroll med et vedtak om langvarig behandling etter § 6-2 tredje ledd, når det har gått seks måneder siden vedtaket ble iverksatt, jf. ny § 14-26. Den periodiske kontrollen er ment som en sikkerhetsventil for at vilkårene for tvangsopphold i institusjon fortsatt er oppfylt.

I kontrollen skal nemnda vurdere om institusjonsvedtaket etter § 6-2 skal opprettholdes, endres eller oppheves. Endring kan være i form av kortere varighet. Nemnda kan oppheve vedtaket dersom vilkårene for oppholdet ikke lenger er til stede, inkludert at videre institusjonsopphold ikke anses som et nødvendig og forholdsmessig tiltak til barnets beste, jf. barnevernsloven § 6-2 og § 1-3. Etter seks måneders institusjonsopphold er barnet tidlig i forløpet. Det tar tid å etablere trygge rela-

sjoner, komme i posisjon overfor barnet og å se progresjon av behandlingen. En prøving etter seks måneder innebærer derfor i utgangspunktet ikke en vurdering av progresjonen i behandlingen, men om det har skjedd vesentlige endringer underveis som tilsier at vilkårene for opphold ikke lenger er til stede.

Vesentlige endringer kan for eksempel være endringer i barnets familiesituasjon som tilsier at barnet kan få tilfredsstillende oppfølging ved mindre inngripende tiltak og at dette samlet sett anses forsvarlig og til barnets beste. Et annet eksempel kan være dersom institusjonsoppholdet har hatt en så negativ eller skadelig påvirkning på barnet, for eksempel på barnets psykiske helsetilstand, og det å forsøke andre tiltak samlet sett er til barnets beste. Eksempelene er ikke uttømmende.

Det er barnevernstjenesten som må innlede en sak om periodisk kontroll ved å sende begjæring til nemnda. Begjæringen må være sendt før det har gått seks måneder fra vedtaket ble iverksatt. Fristoversittelse vil imidlertid ikke medføre at vedtaket faller bort.

En begjæring om periodisk kontroll skal anses som en begjæring om tiltak etter § 14-9. Reglene i § 14-9 om kommunens begjæring gjelder så langt de passer. I begjæringen må barnevernstjenesten blant annet gi sin framstilling av saken og legge fram sitt syn på hvorfor vedtaket skal bestå. Barnevernstjenestens vurdering og framstilling må utformes på bakgrunn av blant annet informasjon fra institusjonen/Bufetat og barnet. Barnevernstjenesten må gjøre en faglig vurdering av barnets behov og den etablerte behandlingen, inkludert behovet for grenser og inngrep for å gi barnet forsvarlig omsorg, beskyttelse og behandling.

Barnevernstjenesten skal ikke begjære periodisk kontroll dersom den mener det er grunnlag for å oppheve vedtaket. I slike tilfeller skal barnevernstjenesten av eget initiativ oppheve vedtaket. Dette følger av oppfølgingsansvaret etter § 8-4.

Private parter har rett til bistand fra advokat, jf. § 14-7 og skal gis en kort frist for tilsvare, jf. § 14-10. Private parter må legge fram sitt syn på om det har skjedd vesentlige endringer som tilsier at vedtaket skal bestå, endres eller oppheves. Reglene om innholdet i tilsvare for private parter etter § 14-10 gjelder så langt de passer. Begjæres det at vedtaket får kortere varighet, må det legges fram et konkret forslag for nemnda. Både barnet selv, uavhengig av alder, og barnets foreldre er part i en sak om periodisk kontroll.

Departementet foreslår i likhet med ekspertgruppen at en nemndskontroll før det har gått tolv måneder som utgangspunkt skal avgjøres av

nemndleder alene etter skriftlig behandling. Høringsinstanser som blant andre *Sentralenheten for Barneverns- og helsenemnda* og *Agder tingrett* ga i høringen støtte til en slik prosessform. Ekspertgruppen foreslo en åpning for nemndleder til å beslutte at saken skal behandles med ordinær nemnd og muntlig forhandlingsmøte. Departementet foreslår at hovedregelen er skriftlig behandling av nemndleder alene etter saksbehandlingsreglene i § 14-16 tredje ledd. Det innebærer at nemndleder kan treffe vedtak etter skriftlig behandling uten å gjennomføre forhandlingsmøte dersom det anses ubetenkelig. Dersom det anses nødvendig for sakens opplysning, kan nemndleder bestemme at saken skal avgjøres på bakgrunn av en kombinasjon av muntlig og skriftlig behandling, jf. § 14-16 fjerde ledd. Det kan for eksempel holdes et kort møte om nye opplysninger av vesentlig betydning eller for å la partene eller barnet avgi muntlig forklaring, men ellers behandle saken skriftlig.

Forandringsfabrikken er skeptisk til skriftlig behandling og viser til at barnet skal medvirke og høres. Departementet understreker at foreldre og barn har rett til advokat og rett til å uttale seg og gi sitt syn på saken, selv om saken behandles skriftlig. Det er viktig, som *Forandringsfabrikken* framhever, at barnets meninger kommer tydelig fram. Nemndleder må vurdere konkret om det anses forsvarelig å avgjøre saken uten at barnet er gitt mulighet til å avgi muntlig forklaring for nemnda. Hvorvidt barnet ønsker å uttale seg direkte til nemndleder må inngå i denne vurderingen.

Vedtak i saken skal som hovedregel foreligge etter tre uker fra nemnda mottok kommunens begjæring. Treukersfristen gjelder når saken behandles skriftlig av nemndleder alene etter § 14-16 tredje ledd. Dersom saken behandles på annen måte, for eksempel ved delvis skriftlig og muntlig behandling etter § 14-16 fjerde ledd, er fristen satt til fire uker. Saksbehandlingsreglene i kapittel 14 gjelder ellers så langt de passer, med mindre annet er særskilt regulert, se nærmere nedenfor om rettslig overprøving.

Etter dagens § 6-2 andre ledd andre punktum framgår det at barnevernstjenesten skal vurdere vedtaket på nytt senest når barnet har oppholdt seg på institusjonen i seks måneder. Reguleringen er overflødig og foreslås opphevet når det nå innføres en ordning med nemndskontroll etter seks måneder. Departementet understreker samtidig at barnevernstjenestens oppfølgingsansvar, innebærer en plikt til systematisk og regelmessig å vurdere om det er nødvendig å endre tiltaket. Det innebærer at barnevernstjenesten også før det har

gått seks måneder skal vurdere behovet for tiltaket og oppheve vedtaket av eget initiativ dersom vilkårene ikke lenger er til stede.

Ny nemndskontroll etter seks måneder fra vedtak om forlengelse

Departementet viderefører dagens regel om at vedtak om institusjonsopphold etter § 6-2 tredje ledd kan forlenges med inntil tolv nye måneder, jf. punkt 4.4.3. Slike saker behandles som hovedregel med ordinært forhandlingsmøte, og vedtaket kan bringes inn for tingretten for rettslig overprøving, etter § 14-25. Departementet foreslår at nemnda skal gjøre en ny periodisk kontroll av vedtaket etter seks måneder fra vedtaket ble forlenget. Det vil si en hovedregel om ny rettslig kontroll etter 18 måneders opphold. Det foreslås at tidspunktet for kontrollen regnes fra iverksetting av vedtaket.

Også kontrollen av et vedtak om forlengelse skal i hovedsak være en sikkerhetsventil for at vilkårene for tvangsopphold på institusjon fortsatt er oppfylt. Nemnda skal også i denne kontrollen vurdere om vedtaket skal bestå, endres eller oppheves, se nærmere omtale av nemndas kontroll av vedtaket i forrige punkt. I en prøving av vedtaket om forlengelse stilles det imidlertid normalt noe strengere krav til nødvendigheten og forholdsmessigheten av videre institusjonsopphold for å opprettholde vedtaket, enn etter de første seks månedene. Hvilket utbytte barnet har hatt av behandlingen til nå og forventet effekt av videre behandling, vil i større grad inngå i vurderingen.

Hvis barnevernstjenesten vil opprettholde vedtaket må den i begjæringen gi en faglig vurdering av barnets behov og etablert behandling, inkludert behovet for grenser og inngrep, vise til hvilken effekt tiltaket har hatt de siste seks månedene og legge fram konkrete tiltak for den siste perioden. Barnevernstjenesten må innhente informasjon fra institusjonen/Bufetat og fra barnet.

Kommunen skal sende begjæring om periodisk kontroll før det har gått seks måneder fra vedtaket om forlengelse ble iverksatt. I kommunens begjæring og i tilsvaret fra private parter, skal partene legge fram sitt syn på om vedtaket skal bestå, endres eller oppheves, som omtalt i forrige punkt. Saksbehandlingsreglene for nemnda som gjelder ved periodisk kontroll etter seks måneder, gjelder tilsvarende, se nærmere omtale i forrige punkt.

Rettslig overprøving

Departementet har vurdert hvorvidt nemndas periodiske kontroll etter i hovedsak seks og

18 måneder bør kunne bringes inn for domstolen for rettslig overprøving etter barnevernsloven § 14-25. Departementet mener det er et viktig hensyn å ikke legge opp til for mange eller omfattende rettslige prosesser som kan gå utover barnets behov for ro, forutsigbarhet og tid til det miljøterapeutiske arbeidet på institusjonen. Samtidig, ser departementet behov for å styrke barnets rettssikkerhet ved langvarige institusjonsopphold uten barnets samtykke.

Departementet viser til at ekspertutvalget i liten grad har omtalt om den periodiske nemnds-kontrollen før det har gått tolv måneder, skal kunne bringes inn for domstolen for rettslig overprøving. Høringsinstanser som *Agder lagmannsrett* og *Borgarting lagmannsrett* viser til at lovforslagenes konsekvenser for domstolene, inkludert kostnader må utredes nærmere før eventuelle endringer blir vedtatt. Det vises også til at domstolen ikke har samme mulighet til forenklet skriftlig behandling, slik nemndene gis adgang til.

Departementet mener det ikke er et menneskerettslig krav at tvangsvedtak i sivile saker må kunne bringes inn for rettslig overprøving. Staten har også en vid skjønnsmargin i å utforme regler for rettslig overprøving. EMD har lagt til grunn at i saker som gjelder straff, må førstegangsvedtak eller vedtak om forlengelse kunne rettslig overprøves etter EMK artikkel 6, se *Lalmahomed mot Nederland* avsnitt 34. Departementet har ikke funnet holdepunkter for at det er et menneskerettslig krav at forslag til periodisk nemnds-kontroll må kunne bringes inn for rettslig prøving. Departementet anser det som tilstrekkelig at det opprinnelige vedtaket om kan kreves rettslig overprøvd etter barnevernsloven § 14-25. Departementet foreslår derfor ikke i denne omgang at den

periodiske kontrollen kan kreves rettslig overprøvd etter barnevernsloven § 14-25.

Departementet understreker at forslaget innebærer en styrking av barnets rettssikkerhet sammenliknet med dagens regler, vet at barnet får en regelmessig ny prøving av en uavhengig rettslig instans. I departementets videre utredning av behovet for ytterligere inngrepshjemler og et forsterket institusjonstilbud, kan det vurderes endringer i den periodiske kontrollen og adgang til rettslig overprøving, se punkt 1.1. Det er også varslet at reglene skal evalueres tre år fra siste iverksetting, som også kan synliggjøre behov for endringer.

Departementet understreker samtidig at selv om det foreslås et unntak fra normalregelen om overprøving av nemndsvedtak etter barnevernsloven § 14-25, vil det ikke stenger for at private parter kan fremme sak for domstol om brudd på bestemmelser i Grunnloven eller myndighetsmisbruk etter tvistelovens regler.

Departementet viser til lovforslaget i ny § 14-26.

Overgangsbestemmelser

Departementet foreslår overgangsbestemmelser som innebærer at ny § 14-26 om periodisk kontroll av vedtak etter § 6-2 tredje ledd skal gjelde for vedtak som treffes etter at § 14-26 trer i kraft. Det innebærer at barn som allerede har et vedtak etter § 6-2 før ikrafttredelse av § 14-26, ikke vil få periodisk kontroll etter seks måneder. Treffes det et førstegangsvedtak etter § 6-2 tredje ledd eller et vedtak om forlengelse, etter at bestemmelsen trer i kraft, skal nemnda foreta en periodisk kontroll av vedtaket etter seks måneder.

Det vises til forslag til overgangsbestemmelser.

5 Adgang til å vedta inngrep etter § 10-12 for inntil fire uker om gangen

5.1 Gjeldende rett

Barnevernsloven § 10-12 gir utvidet adgang til inngrep for barn som har opphold på institusjon fordi barnet utsetter sin utvikling for alvorlig fare, som beskrevet i § 6-2. Institusjonen kan, når det er nødvendig for formålet med oppholdet treffe vedtak om inngrep:

- a. i barnets bevegelsesfrihet innenfor og utenfor institusjonsområdet, herunder nekte barnet å forlate institusjonsområdet
- b. om å låse døren til institusjonen for barnet eller kreve at barnet har følge med institusjonsansatte utenfor institusjonen for å gjennomføre vedtak etter bokstav a
- c. i barnets rett til besøk, herunder nekte barnet besøk
- d. i barnets bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler og tilgang til internett, herunder nekte bruk
- e. om å inndra elektroniske kommunikasjonsmidler dersom barnet ikke retter seg etter institusjonens vedtak om å nekte bruk etter bokstav d.

Det følger av § 10-12 annet ledd at vedtak om inngrep i barnets bevegelsesfrihet og besøk etter første ledd kan treffes for inntil 14 dager om gangen. Vedtak om inngrep i bruk av et elektronisk kommunikasjonsmiddel og tilgang til internett etter første ledd bokstav d og e kan treffes for inntil fire uker fra barnet ankommer institusjonen, og deretter for maksimum 14 dager om gangen. Institusjonen må fortløpende vurdere om vedtaket skal opprettholdes.

Tilsvarende vedtak om inngrep kan treffes overfor barn som har samtykket til opphold på institusjon fordi barnet utsetter sin utvikling for alvorlig fare, jf. § 6-1. Bestemmelsen gjelder også for akuttvedtak etter § 4-4.

Inngrep etter § 10-12 kan vedtas når det er nødvendig for formålet med oppholdet, jf. første ledd første punktum. Vedtak må knyttes til barnets særlige utfordringer som ligger til grunn for behandlingen barnet skal få i institusjonen.

Formålet med oppholdet vil omfatte å beskytte barnet, behandle, forebygge ytterligere problemutvikling og bidra til positiv endring. Det må foretas konkrete og individuelle vurderinger av om tiltaket er egnet for å oppnå formålet og om det er nødvendig og forholdsmessig i det enkelte tilfellet, jf. Prop. 133 L (2020–2021) punkt 16.1.4.11. De generelle vilkårene i § 10-6 må være oppfylt for å anvende bestemmelsen.

Barnevernsloven § 10-6 slår fast at før det gjøres inngrep, skal andre mindre inngripende tiltak være forsøkt eller vurdert som utilstrekkelige. Tiltaket må være egnet til å oppnå formålet og stå i rimelig forhold til interessene som skal ivaretas. Tiltaket skal gjennomføres så skånsomt som mulig og ikke vare lenger enn nødvendig. Hvor inngripende et tiltak er, beror blant annet på tiltakets art, omfang og varighet, og hvordan tiltaket rammer i det konkrete tilfellet. Ved vurderingen av nødvendigheten og forholdsmessigheten skal barnevernsinstitusjonen også vurdere det samlede omfanget og varigheten av grenser og inngrep overfor barnet. Dette innebærer at institusjonen må ha oversikt over hvilke grenser og inngrep, og kombinasjoner av disse, som til enhver tid er satt overfor barnet. Det må gjøres en konkret vurdering ut fra forholdene i den enkelte sak. Jo mer inngripende tiltak, desto strengere krav stilles til tiltakets nødvendighet og forholdsmessighet.

Dette følger av § 10-16 at avgjørelser om inngrep i barnets rettigheter etter § 10-12 er enkeltvedtak som skal protokollføres. Protokollen skal også vise institusjonens vurdering av det samlede omfanget og varigheten av grenser og inngrep overfor barnet, jf. § 10-6 annet ledd. Protokollen skal sendes til barnevernstjenesten og statsforvalteren, jf. § 10-16.

Barnet og foreldrene kan klage direkte til statsforvalteren på inngrep etter § 10-12, og institusjonen skal informere barnet og foreldrene om adgangen til å klage. Hvis barnet ønsker det, skal institusjonen bistå med å utforme og oversende klager. Klager behandles etter reglene i forvaltningsloven, og statsforvalteren kan prøve alle sider av saken.

5.2 Ekspertgruppens forslag

Ekspertgruppen foreslo å videreføre hovedregelen om at inngrep kan treffes for inntil 14 dager om gangen, men at det i enkelte tilfeller bør åpnes for å kunne treffe vedtak for inntil fire uker om gangen. Ekspertgruppen framhevet at dialog med barnet underveis i tiltaksperioden og i forbindelse med vurderingen av om det skal treffes nytt vedtak er viktig. Etter ekspertgruppens syn vil utgangspunktet om en begrenset varighet på 14 dager kunne bidra til motivasjon og ønske om progresjon hos barnet. Ekspertgruppen mente samtidig at det i noen tilfeller kan være særlige grunn til å treffe vedtak for inntil fire uker om gangen. Ekspertgruppen la til grunn at det kun unntaksvis skal kunne treffes slike vedtak. Som eksempel vises det til situasjoner der alvorlighetsgraden i barnets utfordringer og høy risiko for skadelige handlinger tilsier at en ny vurdering fra institusjonen etter to uker ikke vil ha noen hensikt, men i stedet kan virke forstyrrende for barnet.

5.3 Høringsinstansenes syn

Det synes å være kun *Redd Barna* som har uttalt seg om ekspertgruppens forslag om å åpne for at barnevernsinstitusjoner kan treffe vedtak om inngrep med varighet utover 14 dager. Redd Barna har uttalt at de ikke støtter ekspertgruppens forslag om at institusjonens vedtak om tvang kan gis varighet på fire uker der det er «særlige grunner». Organisasjonen mener forslaget utgjør en betydelig utvidelse i varighet sammenliknet med gjeldende lov. Redd Barna er negativ til en slik utvidelse også der adgangen begrenser seg til vedtak etter barnevernsloven § 6-2, som er dagens regel.

Departementet har merket seg at flere høringsinstanser i generelle tilbakemeldinger eller i tilknytning til andre forslag påpeker at varighet er et sentralt moment ved vurderingen av om inngrep er nødvendig og forholdsmessig. Tilsvarende finnes det uttalelser i tilknytning til andre deler av ekspertgruppens rapport som handler om barn og unges behov for forutsigbarhet og stabilitet. Departementet legger også til grunn at generelle innspill fra høringsinstansene om at forslagene i ekspertgruppens rapport er mangelfullt utredet, kan gjøres gjeldende også for dette forslaget. I fravær av direkte uttalelser om forslaget vil departementet trekke veksler på slike betraktninger i sin vurdering, ettersom innspillene også er relevante for dette forslaget.

5.4 Departementets vurderinger

Etter departementets vurdering bør dagens hovedregel om at vedtak om inngrep etter § 10-12 første ledd kan besluttes for inntil 14 dager om gangen, videreføres. Bestemmelsen gjelder for barn som har opphold på institusjon fordi barnet utsetter sin utvikling for alvorlig fare. Departementet mener i tillegg det er nødvendig å innføre et unntak som gjør det mulig for institusjonen å treffe vedtak for inntil fire uker om gangen når det foreligger «særlige grunner». Forslaget er i tråd med forslaget fra ekspertgruppen.

Ut fra premisset om at inngrep i større grad skal følge barnas behov, mener departementet det er nødvendig å gi institusjonene større fleksibilitet ved bruk av inngrep. Utfordringsbildet med mer sammensatte og komplekse behov hos barna som bor på institusjon, tilsier at institusjonene bør gis et større handlingsrom til å møte variasjonen i behovene hos ulike barn, blant annet gjennom kombinasjoner av ulike inngrep og ulik varighet. Formålet med inngrep etter § 10-12 kan være en kombinasjon av å beskytte barnet, behandle, forebygge ytterligere problemutvikling eller bidra til positiv endring. Endringsarbeid tar tid og kan kreve ro og forutsigbarhet. Departementet mener at en adgang til å treffe vedtak om mer langvarige inngrep i enkelte unntakstilfeller kan gi nødvendig beskyttelse, forutsigbarhet og ro for barnet som kan bidra til bedre effekt av inngrep etter § 10-12. Departementet mener derfor at en adgang til å treffe vedtak om mer langvarige inngrep i enkelte tilfeller kan være et nødvendig og forholdsmessig tiltak, ut fra hensynet til barnets beste.

Departementet foreslår derfor en unntaksregel om adgang til å treffe vedtak om inngrep i inntil fire uker når det foreligger «særlige grunner». I vurderingen av om det foreligger «særlige grunner» må institusjonen gjøre en konkret vurdering av barnets situasjon og behovet for inngrep. Departementet mener det i vurderingen av om det foreligger «særlige grunner» må ses hen til skadepotensialet i barnets handlemåte, sannsynlighet for (ytterligere) fornyelse av vedtaket, og ønsket effekt av det aktuelle inngrepet.

Departementet deler ekspertgruppens tilnærming om at det på beslutningstidspunktet må ses hen til om et vedtak med stor grad av sannsynlighet vil bli fornyet ved utløpet av tidsperioden på 14 dager. I noen tilfeller kan det på beslutningstidspunktet framstå klart for institusjonen at det er behov for inngrep utover 14 dager. Departementet understreker samtidig at det ikke er et tilstrekke-

lig moment for å vedta en forlenget periode at vedtaket med stor sannsynlighet vil bli forlenget.

Departementet mener, som ekspertgruppen, at unntaket bør knyttes til alvorlighetsgraden i barnets utfordringer og høy risiko for skadelige handlinger. En forlenget vedtaksperiode kan for eksempel være aktuelt i forbindelse med bruk av inngrep som er rettet mot forhold som motvirker eller negativt påvirker formålet med institusjonsoppholdet, for eksempel for å regulere kontaktflater som er skadelige for barnet. Det kan innebære å skjerme barnet og å bryte kontakt med miljøer eller personer som har en skadelig påvirkning på barnet, for eksempel knyttet til kriminalitet eller rusmidler.

Det må vurderes konkret om en utvidet varighet av inngrepet anses nødvendig for å oppnå ønsket effekt av inngrepet. For noen barn kan en forlenget varighet gi bedre beskyttelse og mer forutsigbarhet som kan bidra til at barnet slår seg mer til ro, som igjen kan tilrettelegge bedre for det miljøterapeutiske arbeidet. For andre barn kan en forlenget periode ha motsatt effekt og bidra til ytterligere utagering, mindre tillit til de ansatte og det miljøterapeutiske arbeidet. Om en forlenget vedtaksperiode er egnet, må derfor vurderes konkret, og det må ses hen til hvilke andre tiltak som har vært forsøkt overfor barnet og hvordan barnet har respondert.

Ut fra en nødvendighets- og forholdsmessighetsvurdering bør unntaksadgangen kunne tas i bruk dersom det i et lengre tidsperspektiv vil framstå som mindre inngripende å vedta lengre varighet tidligere for å forhindre en negativ utvikling som vil kreve flere eller mer inngripende inngrep på et senere tidspunkt. For eksempel der skadepotensialet er stort, og en lengre vedtaksperiode kan føre til økt forutsigbarhet og trygghet som gjør at barnet i større grad slår seg til ro med situasjonen og blir mer mottakelig for hjelp enn ved kortere vedtaksperioder.

En forlenget vedtaksperiode stiller strengere krav til nødvendighets- og forholdsmessighetsvurderingen. For å vedta inngrep etter § 10-12 med en forlenget vedtaksperiode, må vedtaket være egnet til å oppnå formålet, og andre mindre inngripende tiltak skal være forsøkt eller vurdert som utilstrekkelige, jf. blant annet § 10-6. Institusjonen må ut fra minste inngreps prinsipp vurdere konkret både hvor langvarig og hvor omfattende inngrep som er nødvendig i det enkelte tilfellet, herunder om inngrep kan knyttes til deler av døgnet eller at barnet i visse perioder kan ha besøk,

bruke elektroniske kommunikasjonsmidler eller bevege seg utenfor institusjonen sammen med institusjonsansatte.

Videre må et vedtak om inngrep med forlenget varighet være et forholdsmessig tiltak overfor barnet. Institusjonen må foreta en balansert avveining mellom de positive og negative konsekvensene vedtaket vil ha for barnet. I vurderingen av om et inngrep er nødvendig og forholdsmessig, skal institusjonen også se hen til det samlede omfang av grenser og inngrep, jf. § 10-6. Vedtaket må være til barnets beste og barnets mening er et sentralt moment i vurderingen, jf. § 1-3. Barnets rett til medvirkning skal ivaretas både når institusjonen vurderer og vedtar inngrep og i gjennomføringen, jf. blant annet barnevernsloven § 1-4, § 10-2 og medvirkningsforskriften kapittel 2. Barnet skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon og barnets mening skal tillegges vekt i samsvar med barnets alder og modenhet. Forlenget varighet av inngrep i barnets bevegelsesfrihet, vil i utgangspunktet anses som mer inngripende enn forlenget varighet av inngrep i barnets rett til besøk og bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler og internett. Departementet vil derfor framheve at terskelen skal være høy for å ta i bruk utvidet periode for inngrep i barnets bevegelsesfrihet.

Institusjonen skal fortløpende vurdere om vedtak om inngrep skal opprettholdes eller endres. Departementet understreker at behovet for dialog med barnet og fortløpende vurderinger av behovet for inngrep, skjerpes når det er truffet vedtak om inngrep for en utvidet vedtaksperiode. Dialog med barnet om årsaken til inngrepene, og hva som skal til for å endre eller avvikle dem, er god miljøterapi og viktig for å ivareta barns rett til medvirkning og for å vurdere om grunnlaget for vedtaket fortsatt er til stede underveis i vedtaksperioden.

Institusjonens vedtak om inngrep skal dokumenteres og begrunnes etter reglene i §§ 12-4 og 12-5, protokollføres og sendes barnevernstjenesten og statsforvalteren, jf. § 10-16. Barn og foreldre kan klage direkte til statsforvalteren på inngrep etter § 10-12, inkludert på varigheten av inngrepet eller det samlede omfanget av grenser og inngrep, jf. § 10-16. Institusjonen skal tilrettelegge for at barn som har vedtak etter § 10-12 fortsatt kan utføre skolearbeid, ha tilgang på nødvendig informasjon, har meningsfylte aktiviteter og kontakt med andre, se nærmere omtale i punkt 6.4.2.

Departementet viser til lovforslaget i § 10-12 andre ledd.

6 Grensesetting og adgang til inngrep skal følge barnets behov

6.1 Gjeldende rett

6.1.1 Vedtak om opphold i barnevernsinstitusjon

Barn kan ha opphold i barnevernsinstitusjon begrunnet i barnets omsorgssituasjon, jf. §§ 3-2, 4-2 og 5-1, eller fordi barnet utsetter sin utvikling for alvorlig fare, jf. §§ 6-1, 4-4 og 6-2. Vedtak kan treffes med samtykke eller som tvangsvedtak.

Vilkår og regler for institusjonsopphold uten samtykke etter § 6-2 omtales i punkt 4.1. Det framgår av § 6-2 fjerde ledd at nemnda bare kan treffe vedtak om opphold på institusjon etter § 6-2 dersom institusjonen er faglig og materielt i stand til å tilby barnet forsvarlig hjelp. Dette innebærer at nemnda i slike saker skal ta stilling til hvilken institusjon barnet skal ha opphold i.

6.1.2 Barns rettigheter, inkludert rett til medvirkning

Barnet har rett til vern av sin personlige integritet og forsvarlig omsorg, beskyttelse og behandling under opphold på barnevernsinstitusjon, jf. § 10-2. Barn har rett til å medvirke i alle forhold som vedrører barnet etter barnevernsloven og under institusjonsoppholdet jf. § 1-4 og 10-2. Barnet skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon og har rett til fritt å gi uttrykk for sine meninger. Barnet skal bli lyttet til, og barnets meninger skal vektlegges i samsvar med barnets alder og modenhet. Institusjonen har plikt til å sørge for at barnets rett til medvirkning blir ivaretatt ved utformingen av institusjonens daglige liv og ved andre forhold som vedrører barnet, jf. § 10-2. Barnets medvirkning skal dokumenteres etter reglene i § 12-4, § 12-5 og forskrift 12. oktober 2023 nr. 1631 om barns medvirkning i barnevernet (medvirkningsforskriften) § 6.

Ved handlinger og avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn, jf. § 1-3. Barnevernets tiltak skal være til barnets beste. Hva som er til barnets beste må avgjøres etter en konkret vurdering, og det er presisert i § 1-3 at barnets mening er et sentralt moment i vurderingen. Vurderinger av barnets

beste skal også dokumenteres etter reglene i §§ 12-4 og 12-5.

Barn som har fylt 15 år, er part i saken. Barneverns- og helsenemnda kan innvilge yngre barn partsrettigheter, dersom hensynet til barnets beste tilsier det, jf. § 12-3 andre ledd. I saker som gjelder tiltak for barn som utsetter sin utvikling for alvorlig fare eller tiltak for barn som er utsatt for menneskehandel, er barnet alltid part, jf. § 12-3.

6.1.3 Institusjonens omsorgsansvar, inkludert adgang til å sette grenser for det enkelte barnet

Barnevernsinstitusjonene skal gi barn som oppholder seg på institusjonen forsvarlig omsorg, beskyttelse og behandling, jf. § 10-1. Behandlingsbegrepet gjelder for barn med institusjonsopphold fordi barnet utsetter sin utvikling for alvorlig fare, jf. §§ 4-4, 6-1 og 6-2. Barns rettigheter under institusjonsoppholdet, inkludert retten til medvirkning og retten til vern av sin personlige integritet og forsvarlig omsorg, beskyttelse og behandling, framgår av § 10-2.

Å ivareta omsorgen for barnet krever at institusjonen også må sette nødvendige grenser for barnet. Institusjonens adgang til grensesetting ble tydeliggjort gjennom lovendringer med virkning fra 1. januar 2026 og omtales i Prop. 83 L (2024–2025) punkt 15.4. Det framgår av § 10-3 første ledd at *«barnevernsinstitusjonen har rett og plikt til å sette grenser for barnet når det er nødvendig for å gi barnet forsvarlig omsorg og beskyttelse ut fra barnets alder og modenhet. Institusjonen kan på tilsvarende måte som foreldre sette grenser for barnets bevegelsesfrihet, besøk, bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler og internett.»*. Hvilke grenser som kan settes ut fra omsorgsansvaret, må vurderes ut fra barnets individuelle behov for omsorg og beskyttelse, jf. andre ledd.

En viktig del av omsorgsansvaret er å etablere gode rammer og strukturer i hverdagen som fremmer barnets utvikling og selvstendighet, og å beskytte barnet mot fare og skade. Institusjonen kan sette ulike grenser for barnet, for eksempel om innetider eller at barnet ikke kan bruke elek-

troniske kommunikasjonsmidler eller ha besøk i visse perioder av døgnet, for eksempel om natten eller når barnet skal gjøre skolearbeid. Dersom barnet har et særlig behov for beskyttelse, kan det være nødvendig ut fra omsorgsansvaret å nekte barnet å forlate institusjonen eller kreve at vedkommende har følge av institusjonsansatte utenfor institusjonen for en avgrenset periode. Det kan også være nødvendig å nekte barnet besøk eller bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler og internett helt eller delvis for en avgrenset periode, se nærmere omtale i Prop. 83 L (2024–2025) punkt 15.4.3 og Prop. 133 L (2020–2021) punkt 16.1.4. Det forutsetter jevnlig vurdering av om grensesettingen er nødvendig og rimelig ut fra barnets alder, modenhet og individuelle behov. Institusjonen kan også sette tilsvarende grenser når det er nødvendig av hensyn til trygghet og trivsel for andre på institusjonen, jf. § 10-4.

6.1.4 Institusjonens adgang til bruk av fysisk makt

Institusjonen kan ut fra omsorgsansvaret benytte milde former for fysisk makt som å holde barnet kortvarig fast eller lede barnet dersom det er åpenbart nødvendig for å gi barnet forsvarlig omsorg og beskyttelse, jf. § 10-3 tredje ledd. Mer omfattende maktbruk krever annen lovhjemmel. Institusjonens adgang til å benytte fysisk makt for å avverge skade, framgår av § 10-11, som ble endret med virkning fra 1. januar 2026. Institusjonen kan, dersom det er strengt nødvendig, benytte fysisk makt for å avverge a) akutt fare for skade på barnets liv eller helse, b) nært forestående fare for at barnet utsetter eget liv eller egen helse for alvorlig skade og c) akutt fare for skade på andre persons liv eller helse eller ved akutt fare for vesentlig skade på eiendom. I tillegg til at institusjonen kan benytte fysisk makt når det er strengt nødvendig i akutte faresituasjoner, ble det lovfestet at institusjonen også kan benytte fysisk makt for å avverge «nært forestående fare» for at barnet utsetter eget liv eller egen helse for alvorlig skade, jf. § 10-11 første ledd bokstav b. Vilåret «nært forestående fare» ble tatt inn i loven gjennom Stortingets behandling, jf. Innst. 524 L (2024–2025), for å skape større klarhet rundt tidsmomentet. Bestemmelsen er ment å tydeliggjøre at institusjonen kan benytte mer omfattende fysisk makt også utenom akutte, umiddelbare faresituasjoner, dersom det foreligger et alvorlig skadepotensial for barnet som er nært forestående. Se nærmere omtale av vilkårene i Prop. 83 L (2024–2025) punkt 15.4.9 og Innst. 524 L (2024–2025).

6.1.5 Institusjonens inngrepshjemler

Alle barnevernsinstitusjoner har på nærmere vilkår adgang til å kroppsvisitere barnet eller undersøke barnets rom og eiendeler, og inndra farlige gjenstander, jf. §§ 10-8 og 10-9. Fra 1. januar 2026 kan institusjonen også kreve innsyn i barnets elektroniske kommunikasjon og aktiviteter for inntil to uker av gangen dersom det foreligger begrunnet mistanke om at barnet gjennom slike aktiviteter utsettes for fare eller skade, jf. § 10-10.

Når et barn er på barnevernsinstitusjon fordi barnet utsetter sin utvikling for alvorlig fare, jf. §§ 4-4, 6-1 eller 6-2, har institusjonen etter § 10-12 en utvidet adgang til å vedta inngrep i barnets rettigheter. Det omfatter inngrep i barns bevegelsesfrihet, besøk og bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler for inntil 14 dager om gangen. Se punkt 5.1 for en nærmere redegjørelse for innholdet i § 10-12.

All grensesetting og inngrep i barns rettigheter må være nødvendige ut fra formålet med institusjonsoppholdet, og forholdsmessig i det enkelte tilfellet, jf. § 10-6. Tiltaket skal gjennomføres så skånsomt som mulig og ikke vare lenger enn nødvendig. Ved vurderingen av nødvendigheten og forholdsmessigheten skal barnevernsinstitusjonen vurdere det samlede omfanget og varigheten av grenser og inngrep overfor barnet. Det skal også legges vekt på om barnet bor alene, jf. § 10-6 andre ledd.

Etter § 10-5 skal barnevernsinstitusjonen arbeide systematisk for å forebygge bruk av fysisk makt og inngrep i barnets rettigheter. Institusjonen skal gjennomgå bruk av fysisk makt og inngrep i barnets rettigheter sammen med barnet så snart som mulig etter at tiltaket er avsluttet.

6.1.6 Saksbehandling og klage

Regler om saksbehandling og klage følger av § 10-16. Institusjonens avgjørelser om inngrep i barnets rettigheter etter §§ 10-8 til 10-12 er enkeltvedtak som skal protokollføres, jf. første ledd. Protokollen skal vise institusjonens vurdering av det samlede omfanget og varigheten av grenser og inngrep overfor barnet. Protokollene skal sendes til barnevernstjenesten og statsforvalteren, og statsforvalteren skal gjennomgå protokollene. Institusjonen skal dokumentere alle vesentlige faktiske opplysninger og barnevernsfaglige vurderinger, jf. § 12-4. Krav til begrunnelse av vedtak, inkludert vektlegging av barnets mening og vurdering av barnets beste, følger av § 12-5.

Barnet og foreldrene kan klage direkte til statsforvalteren på enkeltvedtak og brudd på §§ 10-1 til 10-15, det vil si både på grensesetting og inngrep. Barn har rett til å klage uavhengig av alder. Klager behandles etter reglene i forvaltningsloven, og statsforvalteren kan prøve alle sider av saken. Institusjonen skal informere barnet og foreldrene om adgangen til å klage. Hvis barnet ønsker det, skal institusjonen bistå med å utforme og oversende klager.

6.1.7 Generelle krav til institusjoner. Godkjenning

Det følger av § 10-17 at enhver barnevernsinstitusjon skal være godkjent av Bufetat. Barnevernsinstitusjonen skal ha en definert målgruppe og et formulert mål for sin faglige virksomhet. Institusjonen skal bruke metoder som er faglig og etisk forsvarlige og tilpasset institusjonens målgrupper og målene for institusjonens virksomhet. Det er ikke nærmere definert i barnevernsloven hva som skal regnes som en «målgruppe» eller på hvilken måte institusjonstilbudet kan differensieres. I forarbeidene til bestemmelsen er det understreket at spørsmål knyttet til målgruppe og differensiering av institusjonstilbudet må avgjøres etter en konkret faglig vurdering på bakgrunn av oppdatert kunnskap og erfaring, jf. Prop. 133 L (2020–2021) side 576.

Videre følger det av § 10-18 at barnevernsinstitusjonen til enhver tid skal ha forsvarlig bemanning og kompetanse. Institusjonen skal ha ansatte med tilstrekkelig nivå og bredde i kompetansen ut fra institusjonens målgruppe og målsetting.

Barnevernsloven § 10-19 gir nærmere regler om godkjenningen av barnevernsinstitusjoner. Det er presisert i andre ledd, at en barnevernsinstitusjon bare kan godkjennes dersom den drives i samsvar med barnevernsloven og forskriftene til loven, og at institusjonen ellers drives på en forsvarlig måte. I andre punktum er det vist til at godkjenningen skal gjelde for «bestemte målgrupper». I tredje ledd er det presisert at barnevernsinstitusjoner kan bestå av flere institusjonsavdelinger, og at institusjonsavdelinger som utfører selvstendige faglige og administrative oppgaver må ha egen godkjenning.

6.2 Ekspertgruppens forslag

Ekspertgruppens forslag om at adgang til inngrep skal følge barnets behov, bygger på forslaget fra

Barnevernsinstitusjonsutvalget i NOU 2023: 24, se nærmere i punkt 2.1. Det framgår videre i punkt 2.2.1 at departementet varslet en helhetlig utredning av at adgangen til inngrep skal følge barnets behov i Prop. 83 L (2024–2025) punkt 8.6.

Ekspertgruppen for barne- og ungdomskriminalitet foreslo i sin rapport at adgangen til inngrep i barnets bevegelsesfrihet, besøk og kommunikasjon skal vurderes individuelt. Med dette menes at grunnlaget for institusjonsoppholdet ikke skal være avgjørende for hvordan institusjonen skal kunne gripe inn for å beskytte barnet mot egne skadelige handlinger. Ekspertgruppen uttaler blant annet i kapittel 11.4.3.1:

«Det er stort overlapp i behovene og utfordringene til barn som bor på omsorgsinstitusjon og behandlingsinstitusjon. Flere barn som bor på institusjon på grunnlag av omsorgssituasjonen trenger rammer utover det som følger av omsorgsansvaret for at institusjonen skal kunne gi dem forsvarlig omsorg og beskyttelse.»

Ekspertgruppen henviser til at en slik beskrivelse støttes både av studier og innspill fra Bufetat, statsforvaltere og av Helsetilsynets gjennomgang av saker der barn med tilknytning til barnevernsinstitusjon har mistet livet (Rapport fra Helsetilsynet 3/2023). Dette gjelder også barn som bor på institusjon etter vedtak om frivillig hjelpetiltak jf. § 3-2.

Ekspertgruppen foreslo på denne bakgrunn en ny ordning der barneverns- og helsenemnda kan treffe vedtak om adgang til bruk av § 10-12 for alle barn som skal ha opphold på institusjon, uavhengig av hva som er hjemmelsgrunnlaget for oppholdet. Målet med forslaget er riktigere bruk av inngrep etter § 10-12, at barn skal få være mer i ro (flytte mindre) og at alle barn som bor på institusjon skal få forsvarlig omsorg og beskyttelse. Gruppen uttalte videre at dette er et viktig tiltak for barn som har store og sammensatte livsutfordringer, deriblant for mange barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet.

Ekspertgruppen foreslo at nemnda skal treffe vedtak om tilgang til § 10-12 uavhengig av om grunnlaget for oppholdet er barnets atferd, omsorgssituasjon eller er et frivillig hjelpetiltak. Gruppen viste til at det å løfte denne vurderingen til avgjørelse i nemnda i alle saker vil styrke barnets medvirkning og rettssikkerhet betydelig. Forslaget innebærer at også frivillige vedtak etter § 3-2 og § 6-1, som i dag fattes av barnevernstjenesten, skal behandles av nemnda dersom det samtidig fremmes sak om tilgang på inngrep etter § 10-12.

Ekspertgruppen antok at vedtak om tilgang til bruk av § 10-12 primært vil bli truffet samtidig med at nemnda eller barnevernstjenesten treffer vedtak om opphold i en barnevernsinstitusjon. De viste samtidig til at det også kan være aktuelt å vedta tilgang til bruk av § 10-12 etter at barnet har bodd på institusjonen en tid. Ekspertgruppen foreslo at kompetansen til å fremme slike begjæringer skulle ligge både til Bufetat og barnevernstjenesten. Ved uenighet bør både barnevernstjenesten og Bufetat få anledning til å legge fram sitt syn på saken for barneverns- og helsenemnda. Slik etterfølgende adgang ble ikke foreslått i akuttsaker.

Ekspertgruppen foreslo videre at vilkårene for å treffe vedtak om tilgang til inngrep etter § 10-12 var at det er grunn til å frykte at barnet vil utsette sin utvikling for alvorlig fare som følge av skadelig handlemåte. Det innebærer at nemnda må foreta en framtidsrettet vurdering av risikoen for at barnet vil utføre skadelige handlinger som utsetter barnets egen utvikling for alvorlig fare under institusjonsoppholdet. Vilkåret krever ikke sannsynlighetsovervekt, men konkrete og objektive holdepunkter. Det stilles heller ikke krav om at barnet skal oppfylle vilkårene i § 6-2, men at vedtak etter § 10-12 også skal kunne treffes på grunnlag av mer innadrettede handlemåter som spiseforstyrrelser eller selvskading.

6.3 Høringsinstansenes syn

Ekspertgruppens rapport har vært på høring. Om lag 40 høringsinstanser har uttalt seg om dette forslaget, blant andre *Barneombudet*, *Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir)*, *Sentralenheten for barneverns- og helsenemnda*, *Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM)*, *Sivilombudet*, *Statens helsetilsyn*, *Statsforvalteren i Nordland*, *Statsforvalteren i Troms og Finnmark*, *Statsforvalteren i Trøndelag*, *Statsforvalteren i Vestfold og Telemark*, *Statsforvalteren i Vestland*, *Statsforvalteren i Østfold*, *Buskerud*, *Oslo og Akershus*, *Hordaland tingrett*, *Kommunesektorens organisasjon (KS)*, *Asker kommune*, *Bergen kommune*, *Bærum kommune*, *Kristiansand kommune*, *Nittedal kommune*, *Oslo kommune*, *Stjørdalen kommune*, *Trondheim kommune*, *Advokatforeningen*, *Landsforeningen for barnevernsbarn*, *Akademikerforbundet*, *Redd Barna*, *FO* og *Stendi AS*.

Mange av høringsinstansene er positive til intensjonen om at adgangen til inngrep skal følge barnets behov og ikke grunnlaget for vedtaket. De fleste høringsinstansene har samtidig innvendinger til hvordan forslaget er innrettet. Et

gjennomgangstema er at det er behov for grundigere utredninger av praktiske konsekvenser og menneskerettslige problemstillinger.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) ser at det er behov for en endring som innebærer at adgangen til inngrep følger barnets behov og at barnas rettssikkerhet bør styrkes, men er i tvil om endringene som foreslås er tilstrekkelig utredet og sett i sammenheng med andre pågående prosesser.

Statens helsetilsyn er positiv til intensjonen, men mener forslagene i rapporten ikke er spisset inn mot målgruppen som er barn og unge under 18 år med store oppfølgingsbehov som begår gjentatt og alvorlig kriminalitet. Videre reiser modellen flere prinsipielle spørsmål og det er behov for mer utredning. Statens helsetilsyn uttrykker også blant annet bekymring for at nemnda som instans sitter for langt unna barnet når det skal gjøres vurderinger av adgangen til inngrep, og at dette forutsetter at barnevernstjenesten har gjort grundige kartlegginger av barnets behov, styrker og utfordringer i forkant av en nemndsbehandling. *Statsforvalterne i Vestland, Nordland, Troms og Finnmark, Trøndelag, Vestfold og Telemark* og *Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus* slutter seg til Statens helsetilsyn sine vurderinger.

Barneombudet mener forslaget ikke kan støttes slik det foreligger på nåværende tidspunkt, og peker på behov for bredere og større utredning av menneskerettigheter og praktiske konsekvenser, og uttaler:

«[...] I utgangspunktet er Barneombudet enig i at adgangen til å treffe vedtak om inngrep etter § 10-9 skal vurderes ut ifra barnets individuelle behov. Samtidig mener vi at bruken av tvangstiltak ved frivillig plassering ikke er godt nok utredet, opp mot blant annet FNs barnekonvensjons artikkel 9, 16 og 13. Vi viser her til at forslaget innebærer en klar svekkelse av rettssikkerheten til barn på institusjon.»

NIM mener det er behov for omfattende utredning av forslagene opp mot menneskerettighetene, og uttaler: «*Departementet bør derfor i en eventuell proposisjon foreta en grundigere vurdering av omfanget av utvidelsen, og tydeliggjøre hvorfor det anses nødvendig og forholdsmessig å gi adgang til slike inngrep for hele gruppen barn i institusjon.*» Videre uttaler *NIM*:

«*NIM* mener imidlertid at departementet i en eventuell proposisjon bør vurdere om nemnda

bør ha adgang og plikt til å differensiere mellom de ulike restriksjonene som kan ilegges etter ekspertgruppens forslag til § 10-9. Inngrep i bevegelsesfriheten er prinsipielt det mest inngripende.»

Sentralenheten for barneverns- og helsenemnda har forståelse for utfordringsbildet, men er bekymret for en utvidelse av adgang til bruk av tvang overfor barn som er på institusjon på grunn av omsorgssituasjonen i hjemmet. Sentralenheten for barneverns- og helsenemnda peker på at endringen reiser prinsipielle og rettssikkerhetsmessige spørsmål, og at bruk av § 10-12 for omsorgsplasseringene kan medføre at oppholdet anses som frihetsberøvelse, med de menneskerettslige konsekvensene det innebærer.

Sivilombudet peker på at den foreslåtte endringen vil omfatte langt flere barn enn den begrensede gruppen barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet, og at forslaget innebærer en omfattende utvidelse av målgruppen barn der institusjonen har adgang til å benytte inngripende tiltak. Sivilombudet er kjent med at departementet har varslet en helhetlig utredning av adgangen til inngrep, men skriver likevel: «*Vi vil fraråde en utvidelse av målgruppen for bruk av tvang etter bvl. § 10-9, uten at det gjøres en bredere utredning som omfatter forslaget menneskerettslige sider og en evaluering av praksis og etterlevelsen av gjeldende regelverk.*»

Hordaland tingrett viser til at forslaget åpner for tvangsinngrep overfor et langt større antall barn enn etter dagens lovhjemler, og at slike forslag bør være gjenstand for en grundigere vurdering enn det som framgår av rapporten.

Flere kommuner er positive til intensjonen om at adgangen til inngrep følger barnets behov, og er særlig opptatt av at institusjonene/barnevernet må få flere virkemidler overfor barna med de største utfordringene, blant annet knyttet til bevegelseskontroll og sosiale medier. *Bærum kommune* uttaler at «*(b)arnets behov for at det gripes inn og settes begrensninger bør være det avgjørende, ikke hvilken hjemmel institusjonsoppholdet er basert på.*» *Trondheim kommune* er likevel kritisk til innretningen av forslaget og særlig at nemnda skal behandle vedtak om tilgang på inngrep. Blant annet uttaler *Trondheim kommune* at forslaget «*innebærer en stor risiko for overbyråkratisering og vil kreve uforholdsmessig mye ressurser fra mange instanser, uten at det er klart at formålene med endringene oppnås.*»

Stendi AS støtter behovet for flere inngreps-hjemler, men peker også på at dette må skje

innenfor strenge rammer. *Stendi* mener forslaget om å legge beslutningsmyndigheten til nemnda vil være byråkratiserende og svekke handlekraften i akutte situasjoner. *Stendi* uttaler også at «*[m]anglende hjemler har ført til utilsiktede flyttinger og svekket vern for barna.*», og samtidig understrekes det at tiltak som for eksempel låste dører «*må være tidsavgrenset, faglig begrunnet og underlagt klare rettssikkerhetsgarantier.*» *Stiftelsen Fossumkollektivet* støtter behovet for flere inngreps-hjemler.

Flere av organisasjonene mener forslagene forutsetter en grundigere utredning og er bekymret for om det er tilstrekkelig kompetanse i tjenestene til å håndheve regelverket på en god og riktig måte. De er også opptatt av andre rammer rundt inngrepsadgangene, som fysisk utforming av bygg, kompetanseheving, behandling av barnet og tilstrekkelig kartlegging av barna før inntak. Blant annet trekker *Actis* fram viktigheten av fysisk tilpasning av bygg ved bruk av tvang og støtter at institusjonen kan låse dør og inndra telefon, men kun for korte perioder og det må være strengt regulert. *Actis* viser også til at det må vurderes andre måter å regulere smarttelefon på, for eksempel adgang til å innføre foreldrekontroll og begrensninger i apper. *Norsk barnevernssamband* peker på behov for ressurser og konsekvensutredning. *Norsk fengsels- og friomsorgsforbund* mener det bør være enklere å beslutte låsing enn i dag, men at det ikke må gå på bekostning av god faglig oppfølging, individuelle vurderinger, omsorg og utviklingsmuligheter.

Akademikerforbundet støtter ikke forslaget slik det framstilles og mener at dagens lov gir et godt nok handlingsrom for å ivareta barnets individuelle behov, og at rettssikkerheten ivaretas på riktig nivå.

Landsforeningen for barnevernsbarn er sterkt kritiske til forslaget og mener spørsmålene må utredes i lys av dissensen. *Redd Barna* mener forslaget fra ekspertgruppen har så store svakheter at det ikke kan innføres uten en grundigere utredning. *Redd Barna* er positive til intensjonen, men bekymret for utvidet adgang til bruk av tvang, risiko for at terskelen for bruk av tvang senkes og har betenkeligheter med en forhåndsgodkjenning av bruk av inngrep. *Forandringsfabrikken kunnskapssenter* mener forslaget er i strid med menneskerettighetene, og at ansatte har for liten kompetanse og bruker inngrep i feil situasjoner og på feil måte. *Autismeforeningen* er bekymret for feil bruk av tvang på grunn av mangelfull kartlegging av barns helsebehov før institusjonsopphold og viser til at mange barn antas å være på autisme-

spekteret. *IMDis ungdomspanel* mener forslaget må utredes grundigere. *Antirasistisk senter* mener institusjonsbruk må begrenses, kvaliteten må heves, og at ansvaret kan ikke overlates til private aktører uten strenge krav og kontroll.

Advokatforeningen, deler problembeskrivelsen og støtter intensjonen om at barnets behov for inngrep skal vurderes individuelt, men ser flere utfordringer med forslaget. Advokatforeningen etterlyser blant annet en mer prinsipiell diskusjon om skillet mellom omsorg og atferd dersom mulighet for tvang skal være lik.

6.4 Departementets vurderinger

6.4.1 Behovet for endring og overordnet om forslaget

Barn som bor på barnevernsinstitusjon skal gis forsvarlig omsorg og beskyttelse. De skal oppleve trygghet og mestring, bli verdsatt og hørt, og ha tilgang til meningsfulle relasjoner. Barn som bor på barnevernsinstitusjon har de samme grunnleggende behovene som andre barn. Samtidig har mange av dem også behov for spesialisert og koordinert hjelp. Gjeldende kunnskapsgrunnlag viser en utvikling der barn som bor på institusjon har mer sammensatte og komplekse behov enn tidligere. I dag er det betydelige overlapp i behovene og utfordringene mellom barn som bor på institusjon på grunn av omsorgssituasjonen i hjemmet, og barn som bor på institusjon fordi barnet utsetter sin utvikling for alvorlig fare. Også barn som bor på institusjon på grunn av omsorgssituasjonen, kan utsette sin utvikling for alvorlig fare gjennom rus, kriminalitet eller andre skadelige handlinger. Kunnskapsgrunnlaget viser videre at barn med tiltak utenfor hjemmet generelt har høyere risiko for dårligere fysisk og psykisk helse, for å ta sitt eget liv, for rusmisbruk og kriminalitet enn barn som bor i hjemmet. Kunnskapsgrunnlaget er nærmere omtalt i punkt 2.2.

Når barn som bor på institusjon på grunn av omsorgssituasjonen, utsetter sin utvikling for fare, kan det være utfordrende for institusjonene å gi forsvarlig omsorg, beskyttelse og utviklingsstøtte. Barna kan ha behov for tydeligere rammer enn det omsorgsinstitusjonene har adgang til i dag. Departementet varslet i Prop. 83 L (2024–2025) punkt 8.6.4, som ledd i en ny retning for institusjonstilbudet, en utredning av et helhetlig lovfor-slag der adgangen til inngrep vurderes individuelt for det enkelte barnet. Det ble varslet at utredningen må ses i sammenheng med ekspertgruppens rapport.

Ekspertgruppen foreslo en modell der barnevernstjenesten må fremme sak for nemnda for at institusjonene skal få adgang til å treffe vedtak om inngrep i barns bevegelsesfrihet, rett til besøk og bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler og internett etter § 10-12. Departementet støtter intensjonen med forslaget, som er å gi barn på institusjon bedre omsorg og beskyttelse, uavhengig av hjemmelsgrunnlaget for institusjonsoppholdet. Departementet deler samtidig høringsinstansenes syn på at forslaget ikke er tilstrekkelig utredet til å kunne følges opp fullt ut. Som blant andre *Barneombudet*, *Sentralenheten for barneverns- og helsenemnda*, *Bufdir*, *NIM* og *Trondheim kommune* peker på, gjelder dette både de praktiske konsekvensene av forslaget og forholdet til Norges menneskerettslige forpliktelser. Ekspertgruppens nemndsmodell vil ikke nødvendigvis dekke institusjonens behov for å iverksette nødvendige tiltak for å beskytte barnet raskt nok når situasjonen oppstår. Departementet mener, i likhet med enkelte andre høringsinstanser, at kompetansen til å treffe vedtak om inngrep i større grad enn i ekspertgruppens forslag bør ligge hos institusjonene, for å gi barn nødvendig hjelp til rett tid. Samtidig må barnets rettssikkerhet ivaretas på en betryggende måte, slik flere høringsinstanser, inkludert *NIM* og *Sivilombudet*, understreker.

Departementet foreslår å gi omsorgsinstitusjoner utvidet adgang til å vedta inngrep i barnets rett til besøk og bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler og internett når det er nødvendig for å beskytte barnet mot fare eller skade. Videre foreslås det å tydeliggjøre institusjonens adgang til grensesetting ut fra omsorgsansvaret og institusjonens adgang til å benytte fysisk makt for å hindre at barnet utsetter andre personer for alvorlig skade.

Inngrep som utgjør *frihetsberøvelse* utløser krav om domstolskontroll, jf. blant annet EMK artikkel 5. Dette tilsier en nemndsmodell eller en annen ordning for rettslig kontroll i samsvar med menneskerettslige forpliktelser. For at omsorgsinstitusjoner skal få tilgang til inngrep i barns bevegelsesfrihet på linje med behandlingsinstitusjonene, foreslår departementet derfor lovendringer som har klare likhetstrekk med ekspertgruppens forslag, men som bygger videre på dagens system.

Departementet skal foreta en helhetlig vurdering av større endringer i adgangen til inngrep, særlig der tiltakene kan innebære frihetsberøvelse av barn. Dette krever grundige menneskerettslige vurderinger og vil bli sett i sammenheng med Stortingets anmodningsvedtak nr. 8 (2024-

2025) der regjeringen er bedt om å «komme tilbake med forslag til lov hjemler som ivaretar behovet for forsterkede institusjonstilbud innenfor barnevernet for barn som begår eller står i fare for å begå gjentatt alvorlig kriminalitet». Forslag til endringer vil bli sendt på alminnelig høring.

Departementets forslag til lovendringer i denne proposisjonen gjennomgås i det følgende.

6.4.2 Tydeliggjøre institusjonens adgang til grensesetting ut fra barnets behov

Kunnskapsgrunnlaget viser at det er en utfordring i dag at institusjonsansatte er usikre på det handlingsrommet institusjonene har til å sette grenser for barna. Også erfaringer fra tilsyn og statsforvaltnernes klagesaksbehandling indikerer at det er ulik forståelse og praktisering av regelverket. Dette er også trukket fram i høringen av ekspertgruppens forslag, blant annet av *Sivilombudet*. Institusjonenes omsorgsansvar ble tydeliggjort i barnevernsloven § 10-3, gjennom Prop. 83 L (2024–2025), med virkning fra 1. januar 2026.

Det er presisert i loven at institusjonen på tilsvarende måte som foreldre kan sette grenser for barnets bevegelsesfrihet, besøk, bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler og internett. For å ytterligere tydeliggjøre institusjonens handlingsrom, foreslår departementet å presisere i loven at dette kan omfatte å *nekte* barnet å forlate institusjonen, ta imot besøk eller bruke elektroniske kommunikasjonsmidler og internett for en *avgrenset periode om gangen*. Dette er en presisering av gjeldende rett. At slik grensesetting kan skje for en avgrenset periode innebærer at grensene noen ganger vil være helt kortvarig, mens andre ganger kan strekke seg over noe lengre tid. Det er ikke en bestemt tidsperiode som vil være nødvendig og rimelig for alle barn. Hvilke grenser som er nødvendige, inkludert omfanget og varigheten, må vurderes konkret ut fra barnets alder, modenhet og individuelle behov. Individuelle behov omfatter barnets særlige utfordringer og sårbarheter.

Institusjonen kan sette ulike grenser for barna, for eksempel om innetider. Institusjonen kan også sette grenser som innebærer at for eksempel yngre barn ikke kan forlate institusjonen uten følge for en lengre periode av gangen. Sykdom hos et barn kan også tilsa at barnet, uavhengig av alder og modenhet, for en lengre periode ikke kan forlate institusjonen eller må ha følge av ansatte. Det å nekte et barn å forlate institusjonen eller kreve at vedkommende må ha følge, kommer særlig på spissen og er mer inngripende jo eldre barna er.

Selv om et barn, ut fra barnets alder og modenhet, normalt kan oppholde seg utenfor institusjonen alene med visse innetider, kan institusjonen, når barnet har et særskilt beskyttelsesbehov, nekte barnet å forlate institusjonen eller kreve at vedkommende har følge av ansatte utenfor institusjonen for en kort avgrenset periode, for eksempel en helg. Slike grenser kan være nødvendige for eksempel for å hindre at barnet utsettes for fare eller skade i form av kjøp eller salg av ulovlige rusmidler eller seksuelle tjenester, rømming, planlegging av rømming eller for å hindre rekruttering til kriminalitet eller at barnet vil utføre kriminelle handlinger. Institusjonen må fortløpende vurdere behovet for grensesetting ut fra barnets individuelle behov. Departementet legger til grunn at denne type grensesetting er i samsvar med Norges menneskerettslige forpliktelser, og ikke utgjør en frihetsberøvelse etter EMK artikkel 5, se også LB-2024-24485 som er omtalt i punkt 3.3.2.

Institusjonen kan, gjennom fastsettelse av generelle «husordensregler» eller ut fra omsorgsansvaret for den enkelte, også sette grenser som innebærer at barnet for eksempel ikke kan ha besøk eller bruke elektroniske kommunikasjonsmidler i visse situasjoner eller på visse tider av døgnet. Det å nekte barnet besøk eller å bruke elektroniske kommunikasjonsmidler og internett er inngripende. Slike grenser kan være nødvendige etter en konkret vurdering for en avgrenset periode om gangen. For eksempel for å hindre at barnet utsettes for fare eller skade knyttet til ulovlige rusmidler, seksuelle tjenester, overgrep, rømming eller kriminalitet. Det kan også være nødvendig for å hindre at barnet utsettes for fare eller skade gjennom negativ påvirkning fra personer eller digitale fellesskap knyttet til spiseforstyrrelser, selvskading eller selvmord. Institusjonen kan også kreve at barnet leverer fra seg elektroniske kommunikasjonsmidler og stenge tilgang til internett i perioden barnet er nektet bruk. Institusjonen må fortløpende vurdere behovet for grensesetting ut fra barnets individuelle behov.

Grenser som settes ut fra omsorgsansvaret, kan ikke ha andre formål enn å gi barnet omsorg og beskyttelse, og grensene må fastsettes ut fra hensynet til barnets beste. Departementet understreker samtidig at barn som utøver vold eller utfører andre kriminelle eller farlige handlinger, også utsetter sin egen utvikling for fare eller skade. Å hindre at barnet utfører slike skadelige handlinger omfattes derfor av institusjonens omsorgsansvar.

Samtidig må grensene som settes, inkludert omfang og varighet, ikke gå lenger enn det som er

nødvendig og forholdsmessig for å oppnå formålet, jf. § 10-3 og § 10-6. I denne vurderingen, skal institusjonen også vurdere det samlede omfanget av grenser og inngrep som gjelder for barnet, jf. § 10-6. For en nærmere omtale av institusjonens adgang til å sette grenser og nødvendighets- og forholdsmessighetsvurderingen, se Prop. 83 L (2024–2025) punkt 15.4.3 til 15.4.6. Institusjonen kan også fastsette tilsvarende grenser som etter § 10-3 hvis det er nødvendig for å ivareta trygghet og trivsel for andre på institusjonen, jf. § 10-4.

Departementet understreker at institusjonen skal benytte miljøterapeutiske virkemidler og metoder for å fremme samarbeid med barnet om grensesetting. Barns medvirkning skal ivaretas når institusjonen vurderer hvilke grenser som er nødvendige, og barnets mening skal vektlegges i samsvar med barnets alder og modenhet, jf. blant annet § 10-2.

Har institusjonen bestemt at barnet ikke kan forlate institusjonen, ha besøk eller bruke elektroniske kommunikasjonsmidler, må institusjonen sørge for at barnet ikke hindres i å utføre skolearbeid i perioden. Har barnet annet dagtilbud, skal institusjonen så langt som mulig tilrettelegge for at barnet kan opprettholde tilbudet. Videre må institusjonen tilrettelegge for at barnet i perioden får tilgang på nødvendig informasjon, meningsfylte aktiviteter og kan ha kontakt med andre personer, som ikke er til skade for barnet. Det kan for eksempel tilrettelegges for at barnet ved behov kan få bruke enklere PC-er og telefoner, eller delta på ulike spillplattformer, eventuelt med en voksen, via smart-TV. Barnet må også få hjelp til å levere skoleoppgaver og liknende via internett. Barnet må så langt som mulig få anledning til å holde kontakt med familie og venner på annen måte, og institusjonen kan ikke sette grenser som forhindrer samvær og kontakt fastsatt av barneverns- og helsenemnda, se også omtale i punkt 6.4.4.

Departementet viser for øvrig til at grensesetting som innebærer å nekte barnet å forlate institusjonen, få besøk eller bruke elektroniske kommunikasjonsmidler eller internett i en avgrenset periode, skal dokumenteres, jf. § 12-4. Barn og foreldre kan klage til statsforvalteren på grensesetting, se omtale i punkt 6.4.5.

Det er ikke alltid en tydelig grense mellom grensesetting som er tillatt ut fra omsorgsansvaret og inngrep som krever særskilt lov hjemmel. Når barn er på institusjon fordi barnet utsetter sin utvikling for alvorlig fare, har institusjonen en utvidet adgang til inngrep etter § 10-12. I punkt 5.4 foreslås det også en unntakshjemmel

som åpner for at inngrep kan vedtas i inntil 4 uker. I punkt 6.4.4 foreslår departementet at også når barn er på institusjon på grunn av omsorgssituasjonen i hjemmet, kan institusjonen vedta inngrep i barns rett til besøk og bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler og internett, for inntil 14 dager om gangen når det er nødvendig for å beskytte barnet. Dersom institusjonen er i tvil om grenser som settes for det enkelte barn utgjør et inngrep, skal det vedtas inngrep etter § 10-12.

Departementet viser til lovforslaget i § 10-3.

6.4.3 Tydeliggjøre adgangen til å benytte fysisk makt for å hindre at barnet skader andre personer

Innledning - særlig om kravet til sannsynlighet

Barnevernsinstitusjonene skal arbeide systematisk for å forebygge bruk av fysisk makt og inngrep i barnets rettigheter, jf. § 10-5. Noen ganger er det likevel nødvendig å benytte fysisk makt, utover det som følger av omsorgsansvaret, jf. § 10-3, for å avverge skadelige handlinger på barnet selv, på andre personer eller på eiendom. Etter departementets vurdering bør institusjonenes adgang til å benytte fysisk makt for å hindre at barnet påfører andre personer alvorlig skade, tydeliggjøres i loven.

Institusjonens adgang til å benytte fysisk makt i akutte faresituasjoner og ved nært forestående fare for alvorlig skade, ble tydeliggjort og noe utvidet fra 1. januar 2026, se § 10-11 og omtale i Prop. 83 L (2024–2025) punkt 15.4.9 og Innst. 524 L (2024–2025). I tillegg til at institusjonen kan bruke fysisk makt når det er strengt nødvendig i akutte faresituasjoner når skaden vil inntre umiddelbart, ble det lovfestet at institusjonen også kan bruke fysisk makt for å avverge «nært forestående fare» for at barnet utsetter eget liv eller egen helse for alvorlig skade, jf. § 10-11 første ledd bokstav b. Bokstav b tydeliggjør at institusjonen kan benytte fysisk makt for å forhindre at barnet utsetter eget liv eller egen helse for alvorlig skade innen kort tid, for eksempel samme dag eller kveld. Til Familie- og kulturkomiteens høring på Stortinget 6. mai 2025 ga Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) innspill om at tidsmomentet burde tydeliggjøres i loven, og vilkåret «nært forestående fare» ble tatt inn, jf. Innst. 524 L (2024–2025).

Det framgår i Prop. 83 L (2024–2025) at det må foreligge «stor sannsynlighet» for at barnet vil utsette eget liv eller egen helse for alvorlig skade innen kort tid, for at institusjonen kan bruke

fysisk makt etter bestemmelsen. Under nevnte komitéhøring ga NIM også innspill om at kravet til «stor sannsynlighet» burde nyanseres. Departementet er enig i dette og mener at kravet til sannsynlighetsovervekt må tilpasses skadens alvorlighetsgrad.

Nærmere om vilkår for å hindre at barnet skader andre personer

Departementet mener at institusjonen må kunne hindre barnet fysisk dersom det er strengt nødvendig for å avverge en nært forestående fare for at barnet vil utsette *andre personers* liv eller helse for alvorlig skade. Det å hindre et barn i å skade andre, er også en del av institusjonens omsorgsansvar. Et barn som utøver vold eller farlige handlinger, utsetter også sin egen utvikling for fare eller skade.

Bruk av fysisk makt er et svært inngripende tiltak i barnets integritet og privatliv. Det kan være både skremmende og krenkende for barnet. For at fysisk maktbruk skal være lovlig må det ha hjemmel i lov, ha et legitimt formål og være nødvendig og forholdsmessig, etter blant annet EMK artikkel 8 og Grunnloven §§ 104 tredje ledd og 102. Inngrepet må være egnet til å beskytte helse eller moral eller for å beskytte andres rettigheter og friheter, jf. EMK artikkel 8. Praksis fra EMD tilsier at bruk av fysisk makt må være «strengt nødvendig», se omtale under gjeldende rett. Kravet til nødvendighet og forholdsmessighet er også utdypet i barnevernsloven § 10-6. Det gjelder et skjerpet krav til nødvendigheten og forholdsmessigheten av den fysiske maktbruken, se nærmere omtale i Prop. 83 L (2024–2025) punkt 15.4.9.4.

Departementet foreslår å presisere i § 10-11 første ledd bokstav b, at institusjonen også kan avverge nært forestående fare for at barnet utsetter andre personers liv eller helse for alvorlig skade. Det kan gjelde skade på andre barn på institusjonen, ansatte eller andre personer. Skadepotensialet må være alvorlig for at institusjonen skal kunne benytte fysisk makt i slike situasjoner, for eksempel fare for andres liv eller alvorlig skade på andres kropp, som skudd- eller stikkskader, brannskader m.m. Det må foreligge konkrete holdepunkter for at en reell fare for alvorlig skade på andre personers liv eller helse vil oppstå innen kort tid, for eksempel samme dag eller kveld. Konkrete holdepunkter kan være basert på tidligere erfaringer med lignende situasjoner hvor barnet for eksempel oppsøker andre for å utsette dem for alvorlig skade eller der institusjonen får opplysninger fra barnet selv eller andre om at

barnet vil utsette andre for alvorlig skade. Opplysninger kan for eksempel komme fra innsyn i elektronisk kommunikasjon eller gjennom sosiale medier, en lærer eller fra helsepersonell som er i en behandlingsrelasjon til barnet. Bestemmelsen er ment for særskilte tilfeller der fysisk maktbruk kan være strengt nødvendig og i samsvar med barnets beste. For eksempel kan barnet ha kommet med konkrete trusler om å utsette et annet barn for vold eller mishandling samme dag eller kveld. Ut fra en konkret vurdering kan det være nødvendig å benytte fysisk makt for å forhindre eller avverge dette. Slik fysisk makt kan bare benyttes kortvarig, og bare dersom det er strengt nødvendig.

I tråd med minste inngreps prinsipp, kan slik bruk av fysisk makt kun benyttes som siste utvei, og når det er strengt nødvendig for å ivareta et legitimt formål. Andre tiltak skal være forsøkt eller vurdert som tilstrekkelige. Andre tiltak kan for eksempel være å nekte barnet å forlate institusjonen eller oppsøke bestemte steder eller miljøer eller at ansatte følger med barnet for å avverge alvorlig skade, etter § 10-3 eller § 10-12. Andre mindre inngripende tiltak kan også være kroppsvisitasjon, undersøkelse av barnets rom og eiendeler og inndragning av farlige gjenstander, jf. §§ 10-8 og 10-9. Dersom milde former for bruk av fysisk makt etter § 10-3 anses som tilstrekkelig, vil det ikke være lovlig å bruke mer inngripende fysisk makt.

Barns rett til medvirkning skal ivaretas, jf. § 10-2. At barnet får medvirke på en god måte, bli hørt og tatt på alvor kan også forebygge at situasjoner eskalerer. Det understrekes at institusjonen alltid skal forsøke miljøterapeutiske virkemidler og metoder for å fremme samarbeid og motivere barnet til å samarbeide.

Hvis fysisk maktbruk er strengt nødvendig, stilles det strenge krav til forholdsmessigheten av tiltaket. Institusjonen må veie risiko for at barnet utsetter andres liv eller helse for alvorlig skade opp mot inngrepets art, omfang og varighet. Dette innebærer blant annet at institusjonen må vurdere skadepotensialet for andre personer dersom institusjonen ikke griper fysisk inn, opp mot skadepotensialet og belastningen ved å utsette barnet for bruk av fysisk makt. Tiltaket må være egnet til å oppnå formålet og stå i rimelig forhold til interessene som skal ivaretas. Den fysiske maktbruken skal gjennomføres så skånsomt som mulig og kan bare benyttes kortvarig når det er strengt nødvendig.

Departementet understreker at institusjonen har plikt til å arbeide systematisk for å forebygge

bruk av fysisk makt, jf. § 10-5. Institusjonsansatte skal ha kunnskap om hvordan fysisk maktbruk kan forebygges ved å unngå at situasjoner eskalerer. Se nærmere omtale av vilkår for å benytte fysisk makt ved nært forestående fare for alvorlig skade i Prop. 83 L (2024–2025) punkt 15.4.9 og Innst. 524 L (2024–2025).

Departementet viser til lovforslaget i § 10-11.

6.4.4 Gi omsorgsinstitusjoner utvidet adgang til inngrep i barnets rett til besøk og bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler og internett

Behovet for endring og overordnet om bestemmelsen

Elektronisk kommunikasjon er ofte en stor del av oppveksten til barn og unge i dag, og det kan være særlig viktig for barn som bor på institusjon for å holde kontakt med familie og nettverk. Samtidig er det en stor og økende utfordring med barns bruk av elektronisk kommunikasjon og aktivitet. Kunnskapsgrunnlaget viser at risikoatferd og negativ sosial læring i økende grad skjer på digitale plattformer og gjennom elektronisk kommunikasjon. Noen barn som bor på institusjon, uavhengig av grunnlaget for institusjonsoppholdet, benytter mobiltelefon, nettbrett og PC til å planlegge rømming, kjøp av rusmidler, salg av seksuelle tjenester, rekruttering til kriminalitet og til å begå lovbrudd. Bruk av sosiale medier kan også bidra til negativ påvirkning fra digitale felleskap, hvor særlig unge jenter deler bilder, video og tekster om spiseforstyrrelse, selvmordstanker og selvskading. Barn kan også gjennom elektroniske kommunikasjonsmidler eller ved besøk på institusjonen komme i kontakt med personer som kan utsette barnet for fare eller skade, for eksempel ved mistanke om overgrep, kjøp eller salg av rusmidler eller rekruttering til kriminalitet.

Ekspertgruppen foreslo en modell som innebærer at barnevernstjenesten må fremme sak for nemnda for å få tilgang å vedta inngrep i barnets rett til besøk og bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler og internett, når det er nødvendig for å gi barnet forsvarlig omsorg, beskyttelse eller behandling. Departementet mener det ikke er et menneskerettslig krav at institusjonens adgang til denne type inngrep må vedtas av nemnda eller en domstol. Departementet mener det heller ikke er nødvendig eller hensiktsmessig at det må fremmes sak for nemnda for at institusjonen skal få tilgang til denne type inngrep. Departementet har merket seg at flere høringsinstanser tar til orde for at flere inngrepshjemler bør gis direkte til

institusjonene eller stiller spørsmål ved nemndas egnethet til å vurdere behovet for inngrep og at det skal gis en forhåndsgodkjenning. Dette gjelder blant annet enkelte kommuner, *Statens helse-tilsyn* og flere statsforvaltere. Videre framhever *NIM* at det kan være grunnlag for å differensiere mellom tiltak, og at inngrep som utgjør frihetsberøvelse er det mest inngripende, som stiller særskilte prosessuelle krav.

Etter Grunnloven § 102, barnekonvensjonen artikkel 16 nr. 1 og EMK artikkel 8 nr. 1 har barn rett til respekt for sitt privatliv, familieliv og sin korrespondanse/kommunikasjon. Disse rettighetene er ikke absolutte. Inngrep i barnets bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler, internett og besøk kan være lovlig hvis tiltaket har klar hjemmel i lov og er nødvendig, inkludert forholdsmessig, i et demokratisk samfunn etter nærmere angitte formål. Å beskytte helse eller moral eller andres rettigheter og friheter, er legitime formål etter blant annet Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8.

Departementet mener gjeldende kunnskapsgrunnlag, som også er omtalt i punkt 2.2 og 6.4.1, tilsier at flere institusjoner bør ha adgang til å vedta inngrep i barns rett til besøk og bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler og internett når det er nødvendig for å beskytte barnet mot fare eller skade. Kunnskapsgrunnlaget viser at også når barn er på institusjon på grunn av omsorgsinstitusjonen i hjemmet, utsetter barna seg for fare og skade, og institusjonene har behov for flere virkemidler for å gi barn nødvendig omsorg og beskyttelse.

Departementet viser til at institusjonene allerede i dag kan vedta ulike typer inngrep for å gi barn forsvarlig omsorg og beskyttelse, jf. §§ 10-8 til 10-10. Det omfatter inngripende tiltak som adgang til kroppsvisitasjon ved begrunnet mistanke om farlige gjenstander, rusmidler mv. Institusjonen kan også vedta innsyn i barnets elektroniske kommunikasjon for inntil 14 dager av gangen. For noen barn, kan det være mindre inngripende å inndra barnets elektroniske kommunikasjonsmidler og internett helt eller delvis, enn at institusjonen vedtar innsyn og kan gjennomgå barnets private meldinger og aktiviteter på sosiale medier. Det kan tilsi at institusjonen bør ha ulike hjemler tilgjengelig også ut fra minste inngreps prinsipp.

Departementet mener at barns rettigheter blir bedre ivaretatt ved at institusjonen får tilgang til slike inngrepshjemler, uten å først fremme sak for nemnda. Det vil sette institusjonen i bedre stand til å gi barn på institusjon nødvendig omsorg og beskyttelse når behovet oppstår. Departementet

mener en slik regulering er i samsvar med barnets beste, og barnets rett til liv, overlevelse og utvikling, beskyttelse mot vold, skade, misbruk eller utnytting, jf. blant annet barnekonvensjonen artikkel 3, 6, 19, 32–36 mv. Barnets rettssikkerhet skal ivaretas blant annet gjennom tydelige, avgrensede vilkår for inngrep. Det er også tydelige krav til begrunnede vedtak og at vedtakene skal kontrolleres og kan påklages til statsforvalteren, se nærmere omtale nedenfor. Samlet sett mener departementet en slik regulering er nødvendig og forholdsmessig for å ivareta barns rett til forsvarlig omsorg og beskyttelse, i samsvar med barnets beste.

Bestemmelsens virkeområde, omfang og varighet

Departementet foreslår å gi alle institusjoner som tar imot barn på grunn av omsorgssituasjonen i hjemmet, adgang til å vedta inngrep i barnets rett til besøk og bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler og internett. Dette er inngripende tiltak i barnets rett til privatliv og korrespondanse. I samsvar med krav blant annet etter Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8 tilsier det behov for tydelige, avgrensede vilkår for inngrep, som er forståelige og forutberegnelige for både ansatte og barna på institusjonen.

Departementet foreslår at det må foreligge begrunnet mistanke om at barnet utsettes for fare eller skade for at institusjoner skal kunne vedta inngrep i barns elektroniske kommunikasjon, internett eller besøk. Dette tilsvarer vilkårene som gjelder for at institusjonen kan kreve innsyn i barnets elektroniske kommunikasjon og aktivitet, jf. § 10-10. Begrunnet mistanke er også grunnvilkåret for institusjonens adgang til kroppsvisitasjon, ransaking og inndragning av farlige eller ulovlige gjenstander, jf. §§ 10-8 til 10-9. Like vilkår kan bidra til et mer helhetlig regelverk som er forståelig for de berørte, og som kan bidra til mest mulig enhetlig praktisering i tråd med intensjonen, og beskyttelse mot vilkårlig inngrep.

Det foreslås at institusjonen kan vedta inngrep i barnets bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler, internett og rett til besøk for inntil 14 dager om gangen. At vedtak kan treffes for inntil 14 dager av gangen, innebærer at vedtakene kan forlenges etter fornyet vurdering dersom vilkårene er til stede. Adgangen til å gjøre inngrep i barns rett til besøk og bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler, skal ikke være mer omfattende enn nødvendig, men kan omfatte å nekte barnet besøk eller nekte bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler i hele perioden. Hvis bar-

net ikke retter seg etter institusjonens krav om å ikke bruke elektroniske kommunikasjonsmidler og internett, foreslås det også at institusjonen kan inndra elektroniske kommunikasjonsmidler og internett i vedtaksperioden.

Reglene foreslås inntatt i § 10-12 tredje ledd og vil gjelde for barn som har opphold på institusjon på grunn av omsorgssituasjonen i hjemmet, enten som hjelpetiltak, akutttiltak eller etter en omsorgsovertakelse, jf. §§ 3-2, 4-2 eller 5-1. For barn med institusjonsopphold fordi barnet utsetter sin utvikling for alvorlig fare, jf. §§ 4-4, 6-1 og 6-2, gir § 10-12 første og andre ledd allerede en adgang til å vedta inngrep i barns besøk og bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler og internett. Etter § 10-12 første ledd kan det vedtas inngrep når det er nødvendig for formålet med oppholdet, det vil si at inngrepene må være knyttet til barnets særlige utfordringer som ligger til grunn for behandlingen barnet skal få på institusjonen. Disse inngrepshjemlene går videre enn forslaget her. For barn som er på institusjon fordi de utsetter sin utvikling for alvorlig fare, foreslås det også i punkt 5.4, at institusjonen kan vedta inngrep i inntil fire uker om gangen når det foreligger «særlige grunner». Departementet foreslår i denne omgang å gi institusjonene adgang til å vedta inngrep for inntil 14 dager og med noe snevrere vilkår, når barn er på institusjon på grunn av omsorgssituasjonen i hjemmet. Departementet vil vurdere behovet for harmonisering av reglene i det videre utredningsarbeidet, jf. punkt 6.4.1.

Nærmere om vilkårene for å vedta inngrep

Departementet foreslår at det må foreligge begrunnet mistanke om at barnet utsettes for fare eller skade gjennom å ta imot besøk eller å bruke elektroniske kommunikasjonsmidler eller internett for å vedta inngrep. Kravet om begrunnet mistanke innebærer at institusjonen ikke kan vedta inngrep rutinemessig. Det må i hvert tilfelle være konkrete, objektive holdepunkter for at barnet utsettes for fare eller skade ved bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler og internett eller besøk. Det kan blant annet omfatte begrunnet mistanke om kjøp/salg av rusmidler, salg av seksuelle tjenester eller risiko for at barnet utsettes for overgrep, eller at barnet rekrutteres til eller vil delta i kriminalitet. Det kan også innebære begrunnet mistanke om at barnet ved besøk eller bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler vil rømme eller planlegge rømming. Videre kan det omfatte begrunnet mistanke om at barnet utsettes for fare eller skade gjennom digitale felleskap

eller informasjon knyttet til selvskading og selvmord.

Institusjonen har plikt til å gi barn forsvarlig omsorg og beskyttelse, og inngrep i barnets rett til besøk og bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler og internett kan bare ha som formål å beskytte barnet mot fare eller skade. Dette er legitime formål etter blant annet EMK artikkel 8. Å hindre barnet i å utsette *andre* for fare eller skade kan også være omfattet, fordi slike handlinger også kan være negative for barnets egen utvikling, og dermed ikke i samsvar med barnets beste.

I tråd med menneskerettslige krav, må inngrepet være nødvendig og forholdsmessig ut fra en konkret vurdering. Kravet til nødvendighet og forholdsmessighet er utdypet i barnevernsloven § 10-6. Andre mindre inngripende tiltak må være forsøkt eller vurdert som utilstrekkelige, og tiltaket må være egnet til å oppnå formålet og stå i rimelig forhold til interessene som skal ivaretas.

Det må vurderes konkret om et inngrep i barnets rett til besøk eller bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler, er et egnet og nødvendig tiltak for å beskytte barnet. Det må vurderes om mindre inngripende tiltak, som grensesetting ut fra omsorgsansvaret i situasjoner eller i kortere perioder eller i mindre omfattende omfang, er tilstrekkelig, jf. punkt 6.4.2.

Inngrep skal ikke være mer omfattende eller mer langvarig enn nødvendig. Institusjonen kan vedta at barnet delvis skal ha tilgang til elektroniske kommunikasjonsmidler og internett i inntil 14 dager, for eksempel ved å nekte visse type kommunikasjonsmidler eller bestemte typer innhold eller applikasjoner hvis det er tilstrekkelig for å beskytte barnet. Institusjonen kan også vedta at barnet delvis kan benytte slike kommunikasjonsmidler for eksempel i noen timer i døgnet eller med institusjonsansatte til stede. Det å nekte barnet helt å bruke elektroniske kommunikasjonsmidler og internett eller å motta besøk for inntil 14 dager, krever en særskilt begrunnelse. Institusjonen må fortløpende vurdere om det er nødvendig å opprettholde vedtaket. Inngrep i barnets adgang til besøk kan innebære vedtak om at ansatte må være til stede ved besøk eller ved besøk av bestemte personer, det kan også stilles krav for eksempel til hvilket språk som brukes av barnet og de besøkende. Det kan også etter en konkret vurdering innebære at barnet nektes besøk fra en eller flere personer i inntil 14 dager, og også dette krever særskilt begrunnelse.

At et inngrep må være forholdsmessig innebærer at det må foretas en balansert avveining mellom belastningen inngrepet vil ha for barnet

og skadepotensialet for barnet hvis det ikke vedtas inngrep. Det må blant annet vurderes hvor hardt inngrepet vil ramme det enkelte barns hverdag og trivsel, hvordan inngrepene kan gå utover samarbeidet og tillitsforholdet mellom barn og ansatte og det miljøterapeutiske arbeidet, sett opp mot skadepotensialet barnet kan bli utsatt for. Hvor inngripende et tiltak er, beror blant annet på tiltakets art, omfang og varighet, og hvordan tiltaket rammer i det konkrete tilfellet. Positive og negative konsekvenser for barnet skal veies mot hverandre, og inngrep skal ivareta hensynet til barnets beste, jf. § 1-3. Barns rett til medvirkning skal ivaretas. For noen barn kan det å få inndratt elektroniske kommunikasjonsmidler for en periode for eksempel være mindre inngripende enn at institusjonen vedtar innsyn i barnets kommunikasjon, eller motsatt. Dette får betydning for nødvendighets- og forholdsmessighetsvurderingen i den enkelte saken.

Departementet viser til at institusjonen ved vurdering av nødvendigheten av inngrep skal vurdere det samlede omfanget og varigheten av grenser og inngrep som gjelder for barnet og det skal legges vekt på om barnet bor alene, jf. § 10-6 andre ledd.

Departementet understreker at institusjonen har plikt til å forebygge inngrep i barns rettigheter og skal alltid forsøke miljøterapeutiske virkemidler og metoder for å motivere barnet til å samarbeide, jf. lovutkastet § 10-5. En viktig del av omsorgsansvaret er å støtte barna og gi veiledning om digital atferd, inkludert hvilket innhold som bør unngås og hvilke kontakter som ikke bør knyttes over nettet. Institusjonen må følge den enkeltes utvikling og vurdere behovet for å sette nødvendige grenser og inngrep. Barns rett til medvirkning skal også ivaretas når institusjonen vurderer og eventuelt vedtar inngrep, jf. § 10-2. Barnets meninger skal vektlegges i samsvar med barnets alder og modenhet, og barnets mening er et sentralt moment i vurderingen av barnets beste, jf. § 1-3 og § 1-4. At barnet får medvirke på en god måte, blir hørt og tatt på alvor kan også fremme samarbeid om nødvendige grenser eller inngrep.

Hvis barnet nektes besøk og/eller bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler og internett, må institusjonen tilrettelegge for at barnet ikke hindres i å utføre skolearbeid i perioden. Videre må institusjonen tilrettelegge for at barnet i perioden får tilgang på informasjon og kontakt med andre, som ikke er til skade for barnet. Den kan for eksempel tilrettelegge for at barnet ved behov kan få låne enklere PC-er eller tele-

foner, bruke smart-TV eller delta i ulike spill-plattformer, eventuelt sammen med en voksen og få hjelp av institusjonsansatte til å levere skoleoppgaver o.l. via internett. Barnet må så langt som mulig få mulighet til å holde kontakt med familie og venner på annen måte. Når det gjelder barnets rett til samvær og kontakt, se nærmere omtale nedenfor.

Departementet viser til lovforslaget i § 10-12 tredje ledd. Bestemmelsen gis tilsvarende anvendelse for omsorgssentre, se lovforslaget i § 11-5.

Særregler om barns rett til samvær og kontakt med bestemte personer

Institusjonens grensesetting eller inngrep, kan ikke hindre samvær og kontakt som følger av vedtak eller dom, jf. §§ 7-2 til 7-3. Dersom barnevernstjenesten mener det fastsatte samværet eller kontakten kan være skadelig for barnet, må barnevernstjenesten vurdere behovet for å fremme sak for nemnda om endring i samværet eller treffe midlertidig vedtak om stans av samvær etter § 7-7.

Grensesetting eller inngrep kan heller ikke begrense barnets rett til kontakt med oppnevnt verge, advokat, barnevernstjeneste, statsforvalter, helsepersonell, konsulær representant, prest, annen religiøs leder eller liknende, jf. § 10-2 tredje ledd. Retten til kontakt med oppnevnt verge gjelder i hovedsak for enslige mindreårige eller barn som har opphold på institusjon ved fare for utnyttelse til menneskehandel. Det omfatter ikke foreldre som automatisk er verge for barnet sitt, jf. vergemålsloven § 16.

6.4.5 Rettssikkerhetsmekanismer ved grensesetting og inngrep

I medhold av § 12-4 skal institusjonen begrunne og dokumentere vesentlige grenser som fastsettes i samsvar med § 10-3 og vedtak om inngrep i barns besøk og bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler og internett. Vedtak om inngrep skal begrunnes etter reglene i § 12-5. Krav til dokumentasjon av barns medvirkning følger i tillegg av § 6 i medvirkningsforskriften.

Vedtak om inngrep skal protokollføres og sendes til barnevernstjenesten og statsforvalteren som skal gjennomgå protokollene, jf. § 10-16. I protokollen skal institusjonen dokumentere nødvendigheten og forholdsmessigheten av det samlede omfanget av grenser og inngrep.

Hvis barnet eller foreldrene er uenig i institusjonens avgjørelser om grenser og inngrep, kan

vedtaket påklages til statsforvalteren, som kan prøve alle sider av saken, jf. § 10-16 annet ledd. Institusjonen må også informere barnet om retten til å klage til statsforvalteren. Hvis barnet ønsker det, skal institusjonen bistå med å utforme og oversende klagen.

6.4.6 Behov for andre tiltak når barn på institusjon utsetter sin utvikling for alvorlig fare

Innledning

Noen barn som har vært utsatt for alvorlig omsorgssvikt, utsetter også sin utvikling for alvorlig fare. Dette er barn som både kan ha behov for vedtak om omsorgsovertakelse og for vedtak om opphold på institusjon som følge av egen risikoatferd. Et barn kan derfor ha behov for vedtak om opphold på institusjon etter begge grunnlagene samtidig.

Forslagene i punkt 6.4.4 om å gi omsorgsinstitusjoner adgang til inngrep i barnets bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler, internett og rett til besøk, gir større likhet i hvilke virkemidler de ulike institusjonene har for å gi barnet nødvendig omsorg og beskyttelse. Dette demper i noen tilfeller behovet for å treffe vedtak om opphold på institusjon etter lovens kapittel 6 dersom barnet allerede bor på institusjon etter et vedtak om omsorgsovertakelse eller som et hjelpetiltak etter § 3-2. Det vil likevel fortsatt være barn i omsorgsinstitusjoner som utsetter sin utvikling for alvorlig fare og som kan ha behov for både langvarig behandling og utvidet adgang til inngrep etter § 10-12. Utvidet adgang til inngrep vil omfatte inngrep i barnets bevegelsesfrihet som hovedregel i inntil 14 dager om gangen, og i inntil fire uker dersom det foreligger «særlige grunner», jf. forslag i punkt 5.4.

Departementet har vurdert om ekspertgruppens forslag om at nemnda skal kunne treffe vedtak om tilgang på inngrep, vil være et alternativ i slike saker. Samtidig har dagens adgang til å ha både et vedtak om omsorgsovertakelse etter § 5-1 og et vedtak om institusjonsopphold etter § 6-2 («doble vedtak») flere likhetstrekk med ekspertgruppens forslag. Ekspertgruppen skriver at et alternativ til deres modell er å bruke dagens adgang til doble hjemler, men gir uttrykk for at de mener at det er mer stigmatiserende for barnet å ha et vedtak om institusjonsopphold etter § 6-2. Departementet finner ikke å kunne legge avgjørende vekt på denne vurderingen. Etter departementets oppfatning kan det vanskelig slås fast

hvilken type vedtak som oppleves minst eller mest stigmatiserende for det enkelte barnet, når også konsekvensene av vedtaket i hovedsak er de samme.

Etter departementets vurdering er bruk av doble hjemler for oppholdet like hensiktsmessig. Det tydeliggjør at barn under omsorg som utsetter sin utvikling for alvorlig fare har krav på langvarig behandling og at institusjonen har utvidet adgang til inngrep for å oppnå formålet med oppholdet. Departementet mener det gir bedre sammenheng i regelverket at barn som utsetter sin utvikling for alvorlig fare har krav på samme type oppfølging, uavhengig av om barnet er under foreldrenes eller barnevernets omsorg. Et vedtak etter § 6-2 innebærer at barnet skal få langvarig behandling for å styrke evnen til å bedre kunne håndtere sine utfordringer og snu en negativ utvikling. Som del av dette har institusjonen barnet bor i adgang til inngrep i samsvar med vilkårene i § 10-12 første og andre ledd. Bruk av doble hjemler innebærer dermed at institusjonen gis adgang til å vedta inngrep i barnets bevegelsesfrihet, og utvidet adgang til inngrep i bruk av elektronisk kommunikasjon og besøk, i samsvar med forslagene i punkt 6.4.4.

Videre innebærer ekspertgruppens forslag at det må innføres en ny modell for å fatte vedtak om adgang til inngrep. Departementet ser fortsatt behov for en helhetlig utredning av institusjonens adgang til inngrep og grensesetting, og også av disse grunner foreslås det ikke å gå videre med et forslag om en ny modell nå. I tillegg begrenser forslaget i punkt 6.4.4 om å gi alle barnevernsinstitusjoner adgang til å vedta inngrep i barnets tilgang til elektronisk kommunikasjon, internett og besøk, anvendelsesområdet til en ny modell. Dette er også et argument mot å følge opp ekspertgruppens forslag i denne proposisjonen.

Departementet foreslår derfor i det følgende ulike presiseringer og tilpasninger som skal bidra til å gjøre adgangen til doble vedtak bedre kjent og enklere å bruke når slike tiltak er nødvendige og til barnets beste.

Barn som har vedtak om omsorgsovertakelse

Barnevernstjenesten kan om nødvendig fremme en begjæring om institusjonsopphold etter § 6-2 samtidig med en begjæring om omsorgsovertakelse etter § 5-1. En begjæring om tiltak etter § 6-2 kan også fremmes mens barnet bor i en institusjon på grunnlag av et vedtak om omsorgsovertakelse, dersom barnet underveis i et opphold utsetter egen utvikling for alvorlig fare.

For å tydeliggjøre adgangen til doble hjemler, foreslår departementet å presisere i § 5-1, at dersom barnet utsetter sin utvikling for alvorlig fare, kan barneverns- og helsenemnda treffe vedtak om opphold i barnevernsinstitusjon etter § 6-2 i tillegg til vedtak om omsorgsovertakelse. Et slikt vedtak kan treffes enten samtidig med et vedtak om omsorgsovertakelse eller etter at barnevernstjenesten har overtatt omsorgen for barnet.

Forutsetningen for å treffe slike dobbeltvedtak er at vilkårene for tiltak etter § 5-1 og § 6-2 er til stede samtidig. Videre må det være nødvendig og forholdsmessig å iverksette tiltak som både skal kompensere for omsorgssvikten og som gir barnet nødvendig oppfølging rettet mot barnets risikoatferd. Innholdet i nødvendighets- og forholdsmessighetsvurderingen vil ha sammenheng med at vedtak etter § 6-2 treffes i tillegg til eller i etterkant av et vedtak etter § 5-1. Dersom barnet allerede bor i en institusjon på grunnlag av vedtak om omsorgsovertakelse, vil vurderingen ikke handle om hvorvidt det er nødvendig å flytte barnet ut av hjemmet. Et vedtak etter § 6-2 kan på denne bakgrunn anses som mindre inngripende overfor et barn som allerede bor på institusjon enn overfor et barn som bor hjemme. Samtidig kan et vedtak som åpner for økt adgang til inngrep overfor et barn som allerede bor på barnevernsinstitusjon etter et vedtak om omsorgsovertakelse, anses å være særlig inngripende. Hvorvidt det er nødvendig og forholdsmessig å treffe vedtak etter § 6-2 når barnet allerede har vedtak etter § 5-1, må derfor vurderes konkret. Det må foretas en balansert avveining av barnets behov for beskyttelse og et tilrettelagt behandlingsopplegg opp mot belastningen det vil være for barnet med et tilleggsvedtak som åpner for mer omfattende inngrep. Positive og negative konsekvenser for barnet skal veies mot hverandre, og vedtaket skal ivareta hensynet til barnets beste, jf. § 1-3.

Det er avgjørende at barnets behov for doble vedtak fanges opp slik at barnevernstjenesten kan fremme begjæring om tiltak etter § 6-2 til barneverns- og helsenemnda. Departementet foreslår derfor å tydeliggjøre innholdet i barnevernstjenestens oppfølgingsansvar. Kunnskapen om at barnet har behov for ytterligere oppfølging og innramming som følge av risikoatferd, vil ofte først oppstå i barnevernsinstitusjonen. I slike tilfeller kan institusjonen eller Bufetat anmode barnevernstjenesten om å fremme begjæring om vedtak etter § 6-2. Barnevernstjenesten skal uansett løpende følge med på hvordan barnet utvikler seg, om det får forsvarlig omsorg og systematisk og regelmessig vurdere om det er nødvendig å endre

tiltaket, inkludert om det er behov for andre tiltak, jf. § 8-3. Dersom barnet utsetter sin utvikling for alvorlig fare under institusjonsoppholdet, må derfor barnevernstjenesten vurdere om det er behov for å fremme begjæring om tiltak etter § 6-2. Barnevernsinstitusjonen må bidra til å begrunne en slik sak.

Departementet foreslår på denne bakgrunn å lov feste i § 8-3 nytt tredje punktum, at dersom barnet utsetter sin utvikling for alvorlig fare, skal barnevernstjenesten vurdere behovet for vedtak om opphold på institusjon etter kapittel 6. Barnevernstjenesten må vurdere om det er behov for å fremme slik sak dersom barnevernsinstitusjonen eller Bufetat anmoder om dette, eller på eget initiativ som ledd i oppfølgingsansvaret. Departementet antar at det primært er aktuelt å fremme begjæring om tiltak etter § 6-2, men det kan også oppstå situasjoner der barnet har behov for tiltak etter § 6-6.

Departementet viser til lovforslaget jf. § 5-1 andre ledd og § 8-3 fjerde ledd.

Når barn bor på institusjon som et frivillig hjelpetiltak

Kunnskapsgrunnlaget viser at også barn som bor på institusjon som et hjelpetiltak kan utsette sin utvikling for alvorlig fare og at institusjonen dermed kan streve med å ivareta barnet på en tilfredsstillende måte. Når barn har institusjonsopphold etter § 3-2 vil barnet omfattes av forslagene i punkt 6.4.4 som gir institusjonen hjemmel til å treffe vedtak om inngrep i tilgangen til elektronisk kommunikasjon/internett og besøk. Institusjonen har imidlertid ikke den utvidede adgangen til inngrep i barnets bevegelsesfrihet som følger av § 10-12. Det er et grunnleggende krav til barnevernets tiltak at de skal være til barnets beste. Dette innebærer at tiltaket også må være egnet til å ivareta barnets behov på en forsvarlig måte. Hensynet til barnets beste kan innebære at det er nødvendig å iverksette tiltak som er mer inngripende. Dersom barnets utfordringer er tilstrekkelig alvorlige, kan det riktige tiltaket være vedtak om institusjonsopphold fordi barnet utsetter sin utvikling for alvorlig fare, jf. §§ 6-1 eller 6-2 når slike tiltak er nødvendige og til barnets beste.

Departementet understreker at barnevernstjenesten har et oppfølgingsansvar når barn bor på institusjon som et frivillig hjelpetiltak. Barnevernstjenesten skal følge med på hvordan det går med barnet, og systematisk og regelmessig vurdere om hjelpen fungerer etter hensikten og om det er behov for nye tiltak, jf. § 8-1. Dersom et barn som bor frivillig på institusjon med hjemmel

i § 3-2 utsetter sin utvikling for alvorlig fare, må barnevernstjenesten vurdere om barnet heller har behov for institusjonsopphold etter §§ 6-1 eller 6-2. I så fall må barnevernstjenesten følge opp ved enten å treffe vedtak etter § 6-1 eller fremme begjæring til nemnda om tiltak etter § 6-2. Tilsvarende må barnevernstjenesten vurdere å fremme begjæring for nemnda om tiltak etter § 6-2 dersom institusjonen eller Bufetat anmoder om dette ut fra sin kjennskap til barnets behov. Det vil være nødvendig med bistand fra institusjonen eller Bufetat for å underbygge en slik sak.

Det er allerede framhevet i § 3-2 at dersom det antas at foreldrene i lengre tid ikke kan gi barn forsvarlig omsorg, må barnevernstjenesten vurdere med én gang om det skal reises sak om omsorgsovertakelse, jf. § 5-1. Departementet foreslår å føye til i bestemmelsen at dersom barnet utsetter sin utvikling for alvorlig fare, må barnevernstjenesten med en gang vurdere behovet for institusjonstiltak etter kapittel 6. Hensikten er å bidra til økt bevissthet og riktigere bruk av tiltak for å gi barn nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Barnevernstjenesten må foreta denne vurderingen både i forkant av at det treffes vedtak etter § 3-2 og underveis i oppholdet. Departementet foreslår på denne bakgrunn å også presisere i § 8-1 om oppfølging av hjelpetiltak, at barnevernstjenesten også skal vurdere om det er grunnlag for vedtak om opphold i barnevernsinstitusjon etter kapittel 6.

Departementet viser til lovforslaget i § 3-2 og § 8-1 første ledd.

Akuttvedtak etter § 4-4

Dersom barnets behov tilsier et umiddelbart behov for mer inngripende tiltak, bør barnevernstjenesten treffe akuttvedtak. Barnevernstjenesten kan treffe akuttvedtak om institusjonsopphold etter § 4-4 dersom det oppstår en akuttsituasjon med et barn som bor på institusjon med hjemmel i § 5-1 eller § 3-2. Dersom akuttsituasjonen ikke kan håndteres innenfor institusjonens inngreps-hjemler, må barnevernstjenesten vurdere om det er grunnlag for å fatte akuttvedtak etter § 4-4 for å gi barnet nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse.

Departementet har vurdert om også denne adgangen bør presiseres i loven, men har kommet til at det er tilstrekkelig å presisere adgangen til å treffe ordinære dobbeltvedtak jf. forslag til endringer i § 3-2 og § 5-1. Spørsmålet om barnet må flytte til en ny institusjon fordi det er truffet et akuttvedtak er omtalt nedenfor.

Hvordan unngå at barnet må flytte til en annen institusjon etter et dobbeltvedtak

Formålet med å treffe vedtak etter § 6-2 for et barn som allerede bor på en institusjon på grunn av omsorgssituasjonen i hjemmet, er å gi institusjonen best mulige forutsetninger for å kunne gi barnet riktig og tilpasset hjelp og oppfølging med hensyn til behandling og inngrep. Institusjonen vil få bedre forutsetninger for å ivareta barnets individuelle og konkrete behov. For mange barn vil det være viktig å fortsatt kunne bo på institusjonen, og dermed unngå å måtte flytte til et nytt miljø.

Reglene om godkjenning av institusjoner er ikke til hinder for at en institusjon kan godkjennes for å ivareta barn med ulike behov og som har vedtak etter ulike hjemler samtidig. At flere institusjoner enn i dag godkjennes for flere målgrupper kan bidra til at barn som har behov for doble vedtak vil oppleve færre flyttinger og mer ro og stabilitet. Departementet vil derfor tilrettelegge bedre for at flere institusjoner godkjennes for flere målgrupper. Dette er også i tråd med intensjonen i ny innretning av institusjonstilbudet. Som varslet i Prop. 83 L (2024–2025) arbeides det videre med å utvikle et mer fleksibelt institusjonstilbud som i større grad kan tilpasse seg endringer i det enkelte barnets behov. Det vises også til punkt 6.4.7.

Departementet foreslår i tillegg en endring i § 6-2 fjerde ledd, som kommer til anvendelse dersom barnet bor på en institusjon som ikke har en tilstrekkelig bred godkjenning. Ved vedtak etter § 6-2 er det stilt krav om at nemnda tar stilling til hvilken institusjon barnet skal bo i. Nemnda kan bare treffe vedtak om opphold på institusjon etter § 6-2 dersom institusjonen er faglig og materielt i stand til å gi barnet forsvarlig hjelp. Videre skal institusjonen være godkjent av Bufetat for å ta imot barn på grunnlag av vedtak etter § 6-2. På bakgrunn av at det foreløpig er få institusjoner som er godkjent for begge hjemler, vil det ta noe tid før et tilstrekkelig antall institusjoner har en slik godkjenning. Departementet foreslår derfor å åpne for at nemnda kan bestemme at et barn som allerede bor på en barnevernsinstitusjon kan bli boende selv om institusjonen ikke er godkjent for å ta imot barn på grunnlag av vedtak etter § 6-2. Dette er et unntak både fra hovedregelen i § 10-17 og kravet i § 6-2 fjerde ledd andre punktum. Formålet er å unngå flyttinger som ikke er til barnets beste eller nødvendig for å kunne følge opp barnets behov for hjelp og oppfølging. Forutsetningen i første punktum om at institusjonen må være faglig og materielt i stand til å gi barnet for-

svarlig hjelp, gjelder imidlertid også i disse tilfellene.

Forslaget innebærer at barnevernstjenesten i sin begjæring må gjøre rede for om det er til barnets beste å bli boende på institusjonen eller om det er nødvendig å flytte barnet til en annen institusjon. Barnets tilknytning til institusjonen er vesentlig i denne vurderingen. Vurderingen av om institusjonen faglig og materielt er i stand til å gi barnet forsvarlig hjelp vil for eksempel ha sammenheng med om barnet har behov for å bo på en institusjon med en annen fysisk utforming eller annen kompetanse hos ansatte for å få forsvarlig hjelp. Også vurderinger knyttet til den samlede beboersammensetningen på institusjonen og hensynet til andre barn eller ansatte på institusjonen, må tillegges vekt. Barnevernstjenestens anbefalinger må bygge på vurderinger fra Bufetat og institusjonen, i tillegg til at barnets mening må tillegges vekt.

Unntaket gjelder når det treffes vedtak om tiltak etter § 6-2 for et barn som allerede bor på barnevernsinstitusjon, og gjelder uavhengig av hvilket grunnlag det er for at barnet har et institusjonstiltak i utgangspunktet.

Departementet foreslår at tilsvarende også skal gjelde dersom det fattes akuttvedtak etter § 4-4 overfor et barn som bor på omsorgsinstitusjon. Også i slike tilfeller bør barnet kunne fortsette å bo på institusjonen dersom institusjonen faglig og materielt er egnet til å gi barnet forsvarlig hjelp. Det er Bufetat som avgjør hvilken institusjonsplass barnet skal tilbys, og som må ta stilling til om barnet kan fortsette å bo på institusjonen eller ikke. Kravet i § 10-17 om at barn bare kan gis opphold i en institusjon som er godkjent for målgruppen barnet tilhører, gjelder også ved akuttvedtak. Departementet foreslår derfor en tilsvarende unntaksregel som i § 6-6 fjerde ledd nytt tredje punktum der det treffes akuttvedtak etter § 4-4.

Departementet legger for øvrig til grunn at en institusjon med barn som har vedtak etter § 6-2 omfattes av tilsynsforskriften § 5. Dette innebærer at statsforvalteren må føre stedlig tilsyn minst fire ganger per år.

Departementet viser til lovforslaget i § 4-4 første ledd og § 6-2 fjerde ledd.

6.4.7 Tydeliggjøre at institusjoner kan godkjennes for flere målgrupper og enkelte andre endringer

Barn kan bare gis opphold på en institusjon som er godkjent for barnets målgruppe. Når det gjelder vedtak etter § 6-2 følger det direkte av bestem-

melsens fjerde ledd, at institusjonen må være godkjent av Barne-, ungdoms- og familieetaten for å kunne ta imot barn på grunnlag av vedtak etter denne bestemmelsen. Forutsetningen for å kunne treffe samtidige vedtak etter barnevernsloven §§ 5-1 og 6-2 (dobbelvedtak) er derfor at institusjonen barnet skal gis opphold på er godkjent for begge hjemler. Det følger imidlertid av forslaget til endringer i barnevernsloven § 6-2 fjerde ledd, at barneverns- og helsenemnda likevel kan bestemme at et barn som allerede bor på en institusjon etter § 5-1 kan bli boende der selv om kravet om slik godkjenning ikke er oppfylt. Se omtale i punkt 6.4.6.

Departementet vil også vise til at det i Prop. 83 L (2024–2025) punkt 8 ble vist til at institusjonsbarnevernet skal utvikles i retning av mer fleksible institusjoner som i større grad kan tilpasse seg endringer i det enkelte barnets behov. En forutsetning for å kunne følge opp retningen i kvalitetsløftet med vekt på å utvikle mer fleksible institusjoner som kan ivareta barns behov over tid, er at flere institusjoner og institusjonsavdelinger godkjennes for flere målgrupper samtidig.

Etter departementets vurdering bør ordlyden i barnevernsloven §§ 10-17 og 10-19 om generelle krav og om godkjenning av barnevernsinstitusjoner justeres for å få tydeligere fram at den enkelte institusjonen kan godkjennes for å ta imot barn i flere målgrupper for opphold samtidig. Dette innebærer også at én avdeling kan ta imot barn fra flere målgrupper samtidig, forutsatt at avdelingen er godkjent for dette. Departementet vil samtidig understreke at alle barn skal gis et egnet og forsvarlig tiltak som er til det enkelte barnets beste. Ved valg av tiltak må Bufetat derfor alltid vurdere hvilken betydning det å gi et barn opphold i en institusjon vil ha for den samlede gruppesammensetningen. Dette gjelder særlig dersom det vurderes å gi opphold til barn fra ulike målgrupper samtidig i den samme institusjonen eller institusjonsavdelingen.

Departementet foreslår for det første at § 10-17 andre ledd første punktum endres slik at det framgår at institusjonen skal ha «definerte målgrupper og mål» for sin faglige virksomhet. Departementet foreslår videre at det presiseres i tredje ledd at institusjonens plan for virksomheten blant annet skal gi en beskrivelse av institusjonens «målgrupper, mål og faglige metoder». I tilknytning til dette foreslår departementet også en mindre endring i bestemmelsen om godkjenning av barnevernsinstitusjoner § 10-19. Departementet foreslår å endre ordlyden i andre ledd fra at godkjenningen er knyttet til «bestemte mål-

grupper», til at det skal framgå av godkjenningen «hvilke målgrupper institusjonen er godkjent for».

Forslagene endrer ikke innholdet i de generelle kravene som gjelder for barnevernsinstitusjoner, eller hvilke krav som stilles for godkjenning, men innebærer en tydeliggjøring av at institusjoner og institusjonsavdelinger kan godkjennes for flere målgrupper samtidig. Hovedformålet med forslagene er å legge til rette for lovproposisjonens forslag om samtidig bruk av tiltak etter barnevernsloven §§ 5-1 og 6-2 (dobbelvedtak). Samtidig vil de foreslåtte endringene også kunne bidra til å understøtte den faglige innretningen av institusjonstilbudet som er omtalt i Prop. 83 L (2024–2025).

Departementet foreslår også en mindre justering i ordlyden knyttet til institusjonens plikt til å føre internkontroll. Det framgår av § 10-17 tredje ledd andre punktum, at institusjonen skal føre internkontroll for å «sikre forsvarlig drift». Departementet foreslår at ordlyden endres til at institusjonen skal føre internkontroll for å «sikre at den drives i samsvar med de kravene som følger av denne loven med forskrifter og ellers drives på en forsvarlig måte». Formålet med forslaget er ikke å endre innholdet i institusjonens plikt til å føre internkontroll, men å få tydeligere fram at kjernen i plikten er å føre kontroll med at institusjonen oppfyller de kravene som følger av barnevernsloven og av forskriftene til loven. Den foreslåtte ordlyden er også bedre i samsvar med kravene til godkjenning i § 10-19 andre ledd første punktum. Forslaget korresponderer også bedre med hvordan internkontrollplikten til Bufetat er formulert i barnevernsloven § 16-3 sjette ledd.

Bestemmelsen om institusjonens plikt til å føre internkontroll flyttes samtidig fra § 10-17 tredje til fjerde ledd.

Departementet viser for øvrig til at det følger av § 6-2 fjerde ledd, at barneverns- og helsenemnda kan treffe vedtak om opphold etter denne bestemmelsen bare dersom institusjonen er «faglig og materielt i stand til å tilby barnet forsvarlig hjelp». Dette innebærer at nemnda må vurdere den aktuelle institusjonen konkret opp mot det enkelte barnets behov, og at nemnda i vedtaket må vise til en bestemt og navngitt institusjon.

Det følger av barnevernsloven § 10-19 tredje ledd, at barnevernsinstitusjoner kan bestå av flere institusjonsavdelinger. Det er ikke et krav i loven at nemnda skal ta stilling til hvilken *avdeling* ved institusjonen barnet skal gis opphold på. Nemnda kan imidlertid velge også å stille krav i vedtaket om hvilken bestemt institusjonsavdeling barnet skal gis opphold på. Barnevernstjenestens og

Bufetats beskrivelse av det tiltaket som foreslås vil være en viktig del av nemndas beslutningsgrunnlag. Dersom barnevernstjenesten og Bufetat i en konkret sak for nemnda vurderer det som tilstrekkelig og hensiktsmessig å angi hvilken institusjon barnet skal gi opphold i, bør de derfor legge dette fram for nemnda. Regelverket er ikke til hinder for at barnevernstjenesten legger fram forslag om at barnet gis opphold på en institusjon som består av flere institusjonsavdelinger som samlet skal utgjøre barnets institusjonstilbud. Departementet legger til grunn at dersom nemnda kommer til at vilkårene for å treffe vedtak er oppfylt, herunder at det foreslåtte tiltaket er faglig og materielt i stand til å tilby barnet forsvarlig hjelp og at tiltaket

vil være til barnets beste, vil nemnda som regel fatte vedtak i samsvar med forslaget som er lagt fram for nemnda. Dersom nemnda i vedtaket kun viser til hvilken institusjon barnet skal gis opphold på, vil dette åpne for at barnet kan bytte fra én institusjonsavdeling til én annen under oppholdet, uten at det må fremmes en ny sak for nemnda. Dersom nemnda derimot i vedtaket har vist til at barnet skal bo på en bestemt avdeling, må det reises ny sak for nemnda dersom det senere vurderes som aktuelt å bytte fra én avdeling til én annen innenfor samme institusjon.

Departementet viser til lovutkastet i §§ 10-17 og 10-19.

7 Andre endringer

Fra 1. januar 2026 er barnevernsloven gjennomgående endret slik at begrepene «atferd» og «alvorlige atferdsvansker» er erstattet med «utsetter sin utvikling for alvorlig fare» eller andre omformuleringer. Disse endringene er ved en feil ikke gjennomført i § 12-3 hvor det fortsatt står «tiltak for barn med atferdsvansker» i andre punktum. Departementet foreslår å endre begrepsbruken også i denne bestemmelsen og foreslår at «atferdsvansker» erstattes med «utsetter sin utvikling for fare». Endringen innebærer ingen realitetsendring.

Fra 1. januar 2026 er også begrepet «plassering» tatt ut av loven og erstattet med andre formuleringen. Denne endringen er imidlertid ikke innarbeidet i § 5-1 bokstav e der begrepet «akutt-plassert» fortsatt er benyttet. Departementet foreslår å endre teksten i denne bestemmelsen tilpasset begrepsendringene. Det vises til lovforslaget.

Fra 23. januar 2026 trådte nye bestemmelser om utreiseforbud i kraft, jf. lov 22. desember 2025 nr. 115 om endringer i barnevernsloven, straffeloven, passloven og ID-kortloven (utreiseforbud ved fare for skadelig utenlandsopphold mv.) Departementet viser til nærmere omtale i Prop. 159 L (2024–2025). Ved en feil medførte denne lovendringen at enkelte lovendringer som trådte i kraft 1. januar 2026 ble overskrevet. Dette gjelder enkelte endringer som fulgte av lov 6. juni 2025 nr. 39 om endringer i barnevernsloven mv. (kvalitetsløftet i barnevernet). Overskrivingene omfattet vedtatte begrepsendringer i §§ 1-2 og 13-4, og formuleringen i § 14-23 om at vedtak om midlertidig stans av eller tilsyn under samvær kan påklages til barneverns- og helsenemnda. Departementet foreslår lovendringer som retter opp disse overskrivingene.

8 Økonomiske og administrative konsekvenser

8.1 Innledning

Samlet skal forslagene bidra til bedre omsorg, beskyttelse og behandling for barna som bor på institusjon. Forslaget om at barneverns- og helsenemndene skal føre periodisk kontroll med et vedtak etter § 6-2 tredje ledd har særlig økonomiske og administrative konsekvenser for utgiftene til Barneverns- og helsenemnda, fri rettshjelp over Justis- og beredskapsdepartementets budsjett og kommunene. Forslag om å lovfeste adgangen til å treffe dobbeltvedtak gir også noe økte utgifter for disse aktørene. Det samme gjelder forslag om å senke terskelen for å forlenge et institusjonsvedtak etter § 6-2 tredje ledd utover ett år. De to sistnevnte vedtakene kan også kreves rettslig overprøvd i tingretten.

Forslag om å gi alle barnevernsinstitusjoner tilgang til å vedta inngrep i besøk og bruk av elektronisk kommunikasjon og internett har økonomiske og administrative konsekvenser for statsforvalteren, Bufetat og Oslo kommune.

Samlet anslås de varige økonomiske konsekvensene å utgjøre 58 mill. kroner fordelt på 27,6 mill. kroner til fri rettshjelp, 8,2 mill. kroner for Barneverns- og helsenemnda, 17,2 mill. kroner for kommunene og 4,2 mill. kroner for statsforvalteren. Merkostnader for tingretten anslås til 0,8 mill. kroner.

I innføringsåret anslås de økonomiske konsekvensene noe lavere grunnet innfasing. I tillegg kommer 4,3 mill. kroner i engangskostnader i innføringsåret for utvikling av saksbehandlingssystemet i Barneverns- og helsenemnda og opplæring av institusjonene i Bufetat og Oslo kommune. Samlet anslås kostnadene i innføringsåret til 45,6 mill. kroner.

Det er vanskelig med sikkerhet å si hvor mange barn de foreslåtte endringene vil omfatte og hvor ressurskrevende dette vil bli. De økonomiske og administrative konsekvensene er derfor usikre.

Departementet vil komme tilbake med forslag om nødvendige bevilgningsendringer i den ordinære budsjettprosessen, inkludert at kommunene samlet skal kompenseres fullt ut for anslåtte mer-

utgifter som følge av endringer i regelverk. Forslag med økonomiske konsekvenser vil ikke tre i kraft før det er budsjettmessig inndekning for dette.

8.2 Hyppigere nemndskontroll og utvidet varighet av § 6-2-vedtak

Periodisk kontroll vil medføre økt ressursbruk i Barneverns- og helsenemnda da nemndene får flere saker som skal forberedes, gjennomføres og følges opp. Det anslås skriftlig behandling av seks måneders kontroller for 175 barn.

Terskelen for å forlenge et institusjonsvedtak etter § 6-2 tredje ledd foreslås senket, og det er skjønnsmessig tatt utgangspunkt i at barnevernstjenesten vil begjære forlengelse i 30 prosent av sakene. For gjennomføring av skriftlig periodisk kontroll etter 18 måneder tas det utgangspunkt i at dette kan komme til å omfatte om lag 6 prosent av sakene.

Samlet anslås kostnadene for nemndsbehandling ved hyppigere kontroll til 6,7 mill. kroner årlig i økte utgifter for Barneverns- og helsenemnda, og 21,3 mill. kroner årlig i økte utgifter til fri rettshjelp.

For kommunene medfører forslaget om hyppigere nemndskontroll økt ressursbruk. Departementet anslår at kommunens samlede utgifter til disse oppgavene kan utgjøre om lag 13,5 mill. kroner.

Vedtak om forlengelse av opphold på institusjon etter § 6-2 tredje ledd kan kreves rettslig overprøvd. Tingrettens merkostnader anslås til 0,8 mill. kroner, og utgifter til fri rettshjelp anslås til 1,9 mill. kroner. Kommunene må forberede saken, og merkostnader for kommunene anslås til 1,2 mill. kroner.

Det vil være behov for opplæring av nemndledere og saksbehandlere. Departementet legger til grunn at det håndteres innenfor gjeldende rammer.

I iverksettelsesåret vil utgiftene trolig være noe lavere siden kun nye vedtak vil ha periodisk kontroll etter seks måneder, hvilket gjelder vedtak

som fattes i første halvår. Forslaget innebærer behov for endringer i saksbehandlingssystemet Prosak. Det anslås en engangskostnad på om lag 0,2 mill. kroner til dette. Det kan samlet anslås utgifter på om lag 5 mill. kroner for nemnda, 16,3 mill. kroner til fri rettshjelp, 9,8 mill. kroner for kommunene og 0,8 mill. kroner til tingretten. Samlet anslås kostnadene i iverksettelsesåret til 31,9 mill. kroner.

8.3 Vedtak etter § 5-1 og § 6-2 (dobbelvedtak)

Et skjønnsmessig anslag er at nemndene årlig kan komme til å behandle 20 flere saker med doble hjemler enn i dag, enten det skjer ved førstegangsbehandling i nemnda, eller underveis i oppholdet. Saker der det ved førstegangsbehandling begjæres dobbeltvedtak, vil være noe mer ressurskrevende for nemnda som skal ta stilling til to ulike krav.

Gitt at halvparten av vedtakene fattes ved førstegangsbehandling og halvparten underveis i oppholdet, kan det anslås utgifter på om lag 1,5 mill. kroner for nemnda og 4,4 mill. kroner til fri rettshjelp. Dette inkluderer utgifter til periodisk kontroll og vurdering av om opphold på institusjon skal forlenges etter § 6-2 tredje ledd. Forslaget medfører utgifter for kommunene til saksframlegg for nemnda underveis i oppholdet, anslagsvis 2,5 mill. kroner. Samlet anslås merutgiftene til om lag 8,4 mill. kroner årlig.

I iverksettelsesåret vil utgiftene trolig være noe lavere siden vedtakene kun vil ha periodisk kontroll etter seks måneder, hvilket gjelder vedtak som fattes i første halvår. Det kan anslås utgifter på om lag 0,9 mill. kroner for Barneverns- og helsenemnda, 2,9 mill. kroner til fri rettshjelp og 1,6 mill. kroner for kommunene, til sammen 5,4 mill. kroner.

Flere § 6-2-vedtak og lengre opphold kan medføre tilsvarende økt etterspørsel etter plasser i behandlingsinstitusjon. Behovet for å flytte et barn vil sannsynligvis reduseres parallelt med utviklingen av ny institusjonsmodell og ved å legge til rette for at flere institusjoner kan godkjennes for begge hjemler allerede nå. På usikkert grunnlag anses det ikke å føre til merkostnader.

Gitt det lave antallet barn anslår departementet at forslaget ikke medfører vesentlige mer-

utgifter for eventuell rettslig prøving for tingretten. Det forutsettes at ressursbruk til eventuelle saker som bringes inn for tingretten kan gjøres innenfor gjeldende rammer.

8.4 Utvidet adgang til inngrep

Forslaget om å gi alle omsorgsinstitusjoner adgang til å treffe vedtak om inngrep i besøk og bruk av elektronisk kommunikasjon og internett i henhold til § 10-12 nytt tredje ledd, vil medføre at flere slike vedtak enn i dag vil protokollføres av institusjonene og oversendes til statsforvalteren. Statsforvalteren skal vurdere om inngrepet er i samsvar med lovverket og om barnet samlet sett utsettes for flere eller mer inngripende tiltak enn det som er hensiktsmessig. Dersom det tas utgangspunkt i 5 timer per protokoll og 1 260 nye inngrep vil dette tilsvare i underkant av 4 årsverk, og utgjøre om lag 4 mill. kroner.

Vedtak om inngrep kan påklages til statsforvalteren. Erfaringer med opphold etter § 6-2 tilsier at det ikke er inngrep etter bokstav c, d og e som medfører mest klager (slik som inngrep i bevegelsesfrihet), og det kan anslås 40 klager i året. Det vil gi en ressursbruk som kan anslås til 0,2 mill. kroner.

Forslaget innebærer økt ressursbruk for barnevernsinstitusjonen knyttet til å forberede, gjennomføre, skrive vedtak og protokollføre inngrepet. Samtidig vil muligheten for inngrep kunne bidra til at institusjonen tidligere kan avverge hendelser der barnet utsetter seg selv og andre for fare. Dette kan gjøre at institusjonen unngår merarbeid i form av oppfølging av barn etter uønskede hendelser og at barnet får bedre nytte av oppholdet på institusjonen. Departementet anslår derfor at tiltaket totalt sett ikke vil føre til merarbeid for institusjonen.

Forslaget vil imidlertid utløse behov for endringer i den opplæringen som gis til institusjonsansatte i dag. Dette vil medføre noen ekstra utgifter for Bufetat og Oslo kommune, anslagsvis 4,1 mill. kroner i iverksettelsesåret og 2,3 mill. kroner året etterpå.

Forslaget om å tydeliggjøre adgangen til grensesetting kan også medføre noen økte klager til statsforvalter, men medfører ikke vesentlige merutgifter.

9 Merknader til bestemmelsene

Til § 1-2

Endringen retter opp overskrivinger av lovendring som ble vedtatt med virkning fra 1. januar 2026, jf. lov 6. juni 2025 nr. 39. Lovendringene ble overskrevet av lovendringer som trådte i kraft 23. januar 2026, jf. lov 22. desember 2025 nr. 115.

Til § 3-2

Nytt fjerde punktum presiserer at barnevernstjenesten skal vurdere om det med en gang skal vedtas institusjonstiltak etter § 6-1 eller reises sak om institusjonstiltak etter § 6-2, i stedet for å fatte vedtak om frivillig hjelpetiltak på institusjon etter § 3-2. Formålet med nytt fjerde punktum er å tydeliggjøre at barnevernstjenesten må vurdere hvilket tiltak som er riktig i den enkelte saken. Et grunnleggende krav til barnevernets tiltak er at de skal være til barnets beste. Dette innebærer at tiltaket også må være egnet til å ivareta barnets behov på en forsvarlig måte. Dersom barnet utsetter sin utvikling for alvorlig fare i samsvar med vilkårene i § 6-2 første ledd, kan det være nødvendig å iverksette institusjonsopphold etter §§ 6-1 eller 6-2 for å ivareta barnets behov. En tilsvarende presisering følger allerede av tredje punktum for barn som er utsatt for omsorgssvikt.

Presiseringen gjelder når barnevernstjenesten vurderer vedtak etter § 3-2. Barnevernstjenestens ansvar for å vurdere behov for tiltak etter lovens kapittel 6 som del av oppfølgingen av barn som bor på institusjon med hjemmel i § 3-2, følger av § 8-1. Det vises til merknaden til § 8-1.

Bestemmelsen er nærmere omtale i de generelle merknadene i punkt 6.4.6.

Endringen innebærer at nåværende fjerde punktum blir *nytt femte punktum*.

Til § 4-4

Første ledd tredje punktum er nytt og kommer til anvendelse på tilfeller der barnevernstjenesten fatter akuttvedtak etter § 4-4 for et barn som bor på en institusjon i samsvar med et vedtak etter § 3-2 eller § 5-1. Formålet er å unngå unødvendige

flyttinger dersom det treffes et akuttvedtak etter § 4-4 underveis i oppholdet. Henvisningen i tredje punktum til § 6-2 fjerde ledd tredje punktum, er et unntak fra kravet i § 10-17 om at institusjonen må være godkjent for målgruppen. At § 6-2 fjerde ledd tredje punktum gjelder så langt det passer innebærer at et barn som allerede bor på en institusjon kan bli boende, selv om kravet om godkjenning for barn med vedtak etter § 4-4 ikke er oppfylt. Det følger av § 1-3 jf. § 1-7 at forutsetningen er at dette er forsvarlig og til barnets beste i det enkelte tilfellet. Det er Bufetat som avgjør hvilken institusjonsplass et barn skal tilbys. Det er derfor Bufetat som etter en konkret vurdering, i samråd med institusjonen, må ta stilling til om barnet må flytte til en annen institusjon eller kan fortsette å bo på institusjonen etter akuttvedtaket. Barnets mening er et sentralt moment i vurderingen av barnets beste, jf. § 1-3. Bestemmelsen er nærmere omtalt i de generelle merknadene i punkt 6.4.6. Se også kommentaren til § 6-2 fjerde ledd.

Til § 5-1

I *første ledd bokstav e* er formuleringen «akutt-plassert som nyfødt etter § 4-2» erstattet med «var omfattet av et akuttvedtak etter § 4-2 som nyfødt». Endringen har sammenheng med at begrepet «plassering» for øvrig er tatt ut av barnevernsloven fra 1. januar 2026, se nærmere omtale i Prop. 83 L (2024–2025) punkt 16. Endringen innebærer ingen realitetsendring.

Nytt *andre ledd* presiserer adgangen til å treffe vedtak om tiltak etter § 6-2 i tillegg til et vedtak om omsorgsovertakelse (dobbelvedtak). Dette gjelder barn som samtidig oppfyller vilkårene etter § 6-2. For noen barn vil dobbelvedtak være nødvendig for å gi barnet forsvarlig omsorg, beskyttelse og behandling. Et slikt dobbelvedtak innebærer at institusjonen får utvidet adgang til inngrep etter § 10-12 første og andre ledd. Dette innebærer hjemmel for begrensninger i bevegelsesfriheten, jf. § 10-12 første ledd bokstav a og b, og hjemmel til å vedta inngrep for fire uker om gangen dersom særlige grunner foreligger, jf. andre ledd. Presiseringen har pedagogiske årsaker og

skal ikke tolkes uttømmende. Bestemmelsen er ikke til hinder for at det i stedet fattes vedtak etter andre bestemmelser, for eksempel vedtak etter § 6-6 om opphold i institusjon når det er fare for at barnet kan utnyttes til menneskehandel.

Slike dobbeltvedtak kan treffes enten samtidig med eller etter et vedtak om omsorgsovertakelse. Presiseringen tar særlig sikte på barn som allerede bor på barnevernsinstitusjon. Det vises til merknaden til § 6-2 fjerde ledd nytt fjerde punktum. Også barn som bor i fosterhjem etter et vedtak om omsorgsovertakelse, kan utsette sin utvikling for alvorlig fare. Dersom nemnda fatter vedtak etter § 6-2 for et barn som bor i fosterhjem, vil barnet måtte flytte til en institusjon som er i stand til å gi barnet forsvarlig hjelp. Det vises for øvrig til merknaden til § 8-3.

Bestemmelsen er nærmere omtalt i de generelle merknadene i punkt 6.4.6.

Til § 6-2

Tredje ledd, nåværende andre punktum, om at barnevernstjenesten skal vurdere vedtaket på nytt senest når barnet har oppholdt seg på institusjonen i seks måneder, er tatt ut. Reguleringen anses overflødig når det innføres en ny ordning med periodisk nemndskontroll etter seks måneder, se ny § 14-26 og merknad til bestemmelsen.

I *andre punktum* framgår at et vedtak om langvarig behandling etter § 6-2 kan forlenges dersom vilkårene etter første ledd fortsatt er til stede. Terskelen for å forlenge vedtaket er senket, ved at det ikke lenger kreves at det foreligger «særlige tilfeller».

For å forlenge vedtaket må grunnvilkårene etter første ledd være oppfylt, herunder at videre institusjonsopphold er et egnet, nødvendig og forholdsmessig tiltak for å gi barnet forsvarlig hjelp. Det stilles ikke særskilte krav til progresjon i behandlingen i løpet av den første vedtaksperioden for å forlenge vedtaket. Hvordan barnet har respondert på den igangsatte behandlingen, konkrete tiltak for den videre behandlingen og forventet effekt vil inngå i vurderingen av om vedtaket skal forlenges, se nærmere omtale av vilkårene i de generelle merknadene i punkt 4.4.3. Det må foretas en helhetsvurdering av om forlengelse av vedtaket vil være et forholdsmessig tiltak overfor det enkelte barn. Graden og karakteren av inngrep overfor barnet må vurderes opp mot hvilken beskyttelse og utvikling som kan oppnås. Barnets livssituasjon og framtidsutsikter uten en forlengelse av tiltaket vil også være sentralt. Det må foretas en balansert avveining mellom de posi-

tive og negative konsekvensene et videre institusjonsopphold vil ha for barnet, også på lengre sikt. Forlengelse av vedtaket må samlet sett være til barnets beste, jf. § 1-3. Departementet viderefører at vedtak kan forlenges i inntil 12 måneder, og at maksimal oppholdstid er 24 måneder.

Det vises til nærmere omtale i de generelle merknadene i punkt 4.4.3.

I *tredje punktum* framgår at oppholdstiden etter akuttvedtak etter § 4-4 *ikke* skal inngå i den totale oppholdstiden etter § 6-2. Formålet er å tilrettelegge bedre for at barn kan få vedtak om langvarig behandling etter § 6-2 tredje ledd som varer i tolv måneder, før en eventuell forlengelse. Se nærmere omtale i de generelle merknadene i punkt 4.4.2.

Fjerde ledd tredje punktum gir nemnda, i forbindelse med et vedtak om tiltak etter § 6-2, adgang til å bestemme at et barn kan fortsette å bo i en barnevernsinstitusjon selv om denne ikke er godkjent for å ta imot barn med vedtak etter denne bestemmelsen. Unntaket gjelder barn som allerede bor på institusjonen på grunnlag av vedtak etter § 3-2 eller § 5-1. Formålet er å unngå unødvendige flyttinger dersom det treffes et institusjonsvedtak etter § 6-2 underveis i oppholdet. Unntaket innebærer at nemnda må foreta en konkret vurdering av om kravet i første punktum om at institusjonen må være faglig og materielt i stand til å tilby barnet forsvarlig hjelp, er oppfylt. Bestemmelsen er nærmere omtalt i de generelle merknadene i punkt 6.3.6.

Nåværende tredje punktum, blir nytt *fjerde punktum*.

Til § 8-1

I *første ledd andre punktum* er det føyet til at barnevernstjenesten skal vurdere om det er grunnlag for vedtak om opphold på institusjon etter lovens kapittel 6. Bestemmelsen gjelder barn som bor på institusjon som frivillig hjelpetiltak med hjemmel i § 3-2.

Barnevernstjenestens oppfølgingsansvar følger av bestemmelsens første ledd og innebærer at barnevernstjenesten skal følge med på hvordan det går med barnet, og systematisk og regelmessig vurdere om hjelpen fungerer etter hensikten og om det er behov for nye tiltak. Tilføyselsen i andre punktum innebærer at dersom et barn som bor på institusjon med hjemmel i § 3-2 utsetter sin utvikling for alvorlig fare, må barnevernstjenesten vurdere om barnet heller har behov for institusjonsopphold etter §§ 6-1 eller 6-2. Barnevernstjenesten kan få informasjon om dette behovet

gjennom oppfølgingen av barnet. Informasjonen kan også komme direkte fra institusjonen eller Bufetat, på bakgrunn av deres kjennskap til barnets behov under institusjonsoppholdet. Dersom barnet har behov for det, må barnevernstjenesten følge opp ved enten å treffe vedtak etter § 6-1 eller fremme begjæring til nemnda om tiltak etter § 6-2.

Bestemmelsen er nærmere omtalt i de generelle merknadene i punkt 6.4.6.

Til § 8-3

Fjerde ledd er nytt og tydeliggjør innholdet i oppfølgingsansvaret. Bestemmelsen presiserer at barnevernstjenesten i sin oppfølging av barn etter omsorgsovertakelse også skal vurdere om det er behov for vedtak om opphold i institusjon etter lovens kapittel 6. Bestemmelsen gjelder barn som allerede bor på barnevernsinstitusjon. Dersom det viser seg underveis i institusjonsoppholdet at barnet utsetter sin utvikling for alvorlig fare, vil barnet i tillegg kunne ha behov for den omsorg, beskyttelse og behandling som følger av tiltak etter § 6-2. Barnevernstjenesten må i slike tilfeller vurdere å fremme sak for nemnda om opphold i barnevernsinstitusjon uten samtykke etter § 6-2. Det vises for øvrig til nytt andre ledd i § 5-1, der adgangen til å treffe dobbeltvedtak presiseres. Henvisningen til lovens kapittel 6 innebærer at det også kan være aktuelt å vurdere å fremme sak om andre tiltak i kapittelet, som vedtak etter § 6-6 ved fare for menneskehandel.

Bestemmelsen er nærmere omtalt i de generelle merknadene i punkt 6.4.6.

Til § 10-3

I første ledd er det tilføyet et *nytt tredje punktum* for å ytterlig tydeliggjøre hvilket handlingsrom institusjonen har til å sette nødvendige grenser for barnet ut fra omsorgsansvaret.

Dersom barnet har et særskilt beskyttelsesbehov, kan institusjonen sette grenser som innebærer å nekte barnet å forlate institusjonen, ha besøk eller bruke elektroniske kommunikasjonsmidler og internett for en avgrenset periode om gangen. Dette er en presisering av gjeldende rett, jf. Prop. 83 L (2024–2025) og Prop 133 L (2020–2021). Noen ganger vil slik grensesetting være helt kortvarig, mens andre ganger kan den strekke seg over noe lengre tid. Hvilke grenser som er nødvendige, inkludert omfanget og varigheten, må vurderes konkret ut fra barnets alder, modenhet og individuelle behov. Individuelle

behov omfatter barnets særlige utfordringer og sårbarheter. Se nærmere omtale og eksempler i de generelle merknadene i punkt 6.4.2. Institusjonen må fortløpende vurdere barnets behov for grensesetting.

Når institusjonen setter grenser må det tilrettelegges for at barnet fortsatt kan utføre skolearbeid, ha tilgang på nødvendig informasjon, meningsfylte aktiviteter og mulighet til å holde kontakt med andre. Institusjonen kan kreve at barnet leverer fra seg elektroniske kommunikasjonsmidler og stenge tilgang til internett i perioden barnet er nektet bruk. Se nærmere omtale i punkt 6.4.2. Institusjonen kan ikke begrense barnets kontakt med bestemte personer som nevnt i § 10-2 tredje ledd. Ved behov for stans av samvær og kontakt, gjelder § 7-7, se nærmere omtale av dette avslutningsvis i punkt 6.4.4.

Grenser som settes må være nødvendige og forholdsmessige, og i denne vurderingen skal institusjonen også se hen til det samlede omfang av grenser og inngrep som gjelder for barnet, jf. § 10-6. Barns medvirkning skal ivaretas når institusjonen vurderer og setter grenser for barnet, jf. §§ 1-4 og 10-2. Grenser skal settes ut fra hensynet til barnets beste, og barnets mening er et sentralt moment i vurderingen, jf. § 1-3. Statsforvalteren kontrollere protokoller, inkludert det samlede omfang av grenser og inngrep, og barn og foreldre kan påklage institusjonens grensesetting til statsforvalteren, jf. § 10-16. Se nærmere omtale i 6.4.2 og 6.4.5.

Det er ikke alltid et tydelig skille mellom grenser som kan settes ut fra omsorgsansvaret, og inngrep som krever særskilt hjemmel i lov. Dersom institusjonen er i tvil om en grensesetting utgjør et inngrep, skal det vedtas inngrep etter § 10-12 når institusjonen har adgang til det, se også endringer i § 10-12 og merknad til bestemmelsen. Institusjonens adgang til å sette grenser ut fra omsorgsansvaret som innebærer å nekte barnet å forlate institusjon, er nærmere omtalt i de generelle merknadene i punkt 6.4.2.

Bestemmelsen er nærmere omtalt i de generelle merknadene i punkt 6.4.2.

Til § 10-11

Endringene gjelder *første ledd* bokstav a til c.

I *bokstav a* er det tilføyet at institusjonen kan avverge akutt fare for skade også på *andre* persons liv og helse. Det framgikk tidligere av bokstav c. Innholdet i bestemmelsen er omtalt i Prop. 83 L (2024–2025) punkt 15.4.9 og merknad til § 10-11.

I *bokstav b* er det tatt inn at institusjonen også kan benytte fysisk makt for å avverge «nært forstående fare» for alvorlig skade på andre personers liv og helse. Vilkåret «nært forstående fare» ble tatt inn av Stortinget for å skape større klarhet rundt tidsmomentet, jf. Innst. 524 L (2024–2025) til Prop. 83 L (2024–2025). I de generelle merknadene i punkt 6.4.3 slås det fast at kravet til sannsynlighetsovervekt må tilpasses skadens alvorlighetsgrad.

Skadepotensialet som andre personer kan bli utsatt for må være alvorlig, det kan omfatte fare for liv eller alvorlig skade i form av skudd- eller stikkskader, brannskader m.m. Skaden kan ramme andre barn på institusjonen, ansatte eller øvrige personer. Det må foreligge konkrete holdepunkter for at en reell fare for alvorlig skade på andre personers liv eller helse vil oppstå innen kort tid, for eksempel samme dag eller kveld. Konkrete holdepunkter kan være basert på tidligere erfaringer med lignende situasjoner hvor barnet for eksempel forlater institusjonen for å utsette andre for alvorlig skade eller der institusjonen får opplysninger fra barnet selv eller andre om at barnet vil utsette andre for alvorlig skade. Opplysninger kan eksempelvis også komme fra innsyn i elektronisk kommunikasjon eller gjennom sosiale medier. Det gjelder et skjerpet krav til nødvendigheten og forholdsmessigheten av fysisk maktbruk, se nærmere omtale i de generelle merknadene i punkt 6.4.3 og Prop. 83 L (2024–2025) punkt 15.4.9 og Innst. 524 L (2024–2025).

I *bokstav c* framgår det at institusjonen kan avverge akutt fare for vesentlig skade på eiendom, jf. Prop. 83 L (2024–2025) punkt 15.4.9.

Til § 10-12

I *andre ledd første punktum* videreføres hovedregelen om at inngrep etter § 10-12 kan besluttet for inntil 14 dager om gangen. Det innføres et unntak fra hovedregelen om at institusjonen kan treffe vedtak for inntil fire uker om gangen når det foreligger «særlige grunner». I vurderingen av om det foreligger særlige grunner skal det ses hen til skadepotensialet i barnets handlemåte, sannsynlighet for (ytterligere) fornyelse av vedtaket, og ønsket effekt av det aktuelle inngrepet. Det skal gjøres en konkret vurdering for hvert enkelt vedtak og inngrep kan ikke vedtas rutinemessig. Se nærmere om bestemmelsen og vurderingsmomentene i punkt 5.4, inkludert krav til nødvendigheten og forholdsmessigheten av å vedta inngrep av lengre varighet. Forlenget varighet av inngrep i barnets bevegelsesfrihet, vil i utgangs-

punktet anses som mer inngripende enn forlenget varighet av inngrep i barnets besøk og bruk av elektronisk kommunikasjonsmidler og internett. Det skal derfor være en høyere terskel for å vedta forlenget varighet av inngrep i barnets bevegelsesfrihet. Bestemmelsen er nærmere omtalt i de generelle merknadene i punkt 5.4. I *andre ledd andre punktum* er det av pedagogiske hensyn gjort enkelte språklige og redaksjonelle endringer i ordlyden, men endringene innebærer ikke realitetsendringer.

Tredje ledd gir institusjonen nye inngreps-hjemler når barn bor på institusjon på grunn av omsorgssituasjonen i hjemmet etter §§ 3-2, 4-2 eller 5-1. Det følger av *første punktum* at institusjonen kan treffe vedtak om inngrep i barnets besøk og bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler og internett, jf. første ledd bokstav c til e. Det kan omfatte å nekte besøk eller bruk i inntil 14 dager, inkludert å inndra elektroniske kommunikasjonsmidler eller strenge tilgang til internett i perioden.

For å vedta inngrep, må det foreligge begrunnet mistanke om at barnet utsettes for fare eller skade ved besøk eller bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler og internett. Det må foreligge konkrete, objektive holdepunkter for at barnet utsettes for fare eller skade, for eksempel knyttet til kjøp/salg av rusmidler, seksuelle tjenester, overgrep eller at barnet forsøkes rekruttert til kriminalitet eller skal delta i kriminalitet. Videre kan det omfatte begrunnet mistanke om at barnet utsettes for fare eller skade gjennom digitale felle-skap eller informasjon knyttet til for eksempel selvska-ding og selvmord.

Vedtaket kan kun treffes når det er et nødvendig og forholdsmessig tiltak for å gi barnet forsvarlig omsorg og beskyttelse, jf. også § 10-6. Vedtaket må være egnet til å beskytte barnet, og skal ikke være mer omfattende eller langvarig enn nødvendig. Andre mindre inngripende tiltak skal være forsøkt eller vurdert som utilstrekkelige, for eksempel mindre inngripende grensesetting etter § 10-3. I forholdsmessighetsvurderingen må det foretas en balansert avveining mellom de positive og negative konsekvensene vedtaket vil ha for barnet. Det omfatter en vurdering av hvilken belastningen vedtaket vil ha for barnet og skadepotensialet for barnet hvis det ikke vedtas.

Vedtaket skal være til barnets beste og barnet har rett til å medvirke i institusjonens avgjørelser og gjennomføring av inngrep, jf. §§ 1-3, 1-4 og 10-2. Vedtaket skal begrunnes og dokumenter, jf. § 12-4 og § 12-5, og barn og foreldre kan påklage vedtak til statsforvalteren som kan prøve alle sider

av saken, jf. § 10-16. Institusjonens ansvar for å tilrettelegge for at barnet kan utføre skolearbeid og ha kontakt med andre i vedtaksperioden, er nærmere omtalt i punkt 6.4.4.

I *andre punktum* framgår at vedtak kan treffes for inntil 14 dager om gangen. Vedtak kan forlenges. Bestemmelsen er nærmere omtalt i de generelle merknadene i punkt 6.4.4.

Nåværende andre ledd tredje punktum blir nytt *fjerde ledd*, slik at institusjonens plikt til fortløpende å vurdere om vedtaket skal opprettholdes, gjelder for samtlige vedtak etter bestemmelsen.

Nåværende tredje ledd er nå nytt *femte ledd*.

Til § 10-17

Andre ledd første punktum presiserer at institusjonen skal ha «definerte målgrupper og mål» for sin faglige virksomhet. Endringen tydeliggjør at institusjoner kan godkjennes for flere målgrupper samtidig. Barnevernsinstitusjoner kan bestå av flere institusjonsavdelinger, jf. barnevernsloven § 10-19 tredje ledd. Også institusjonsavdelinger kan godkjennes for flere målgrupper samtidig.

Tredje ledd nytt andre punktum presiserer at institusjonens plan for virksomheten blant annet skal gi en beskrivelse av institusjonens målgrupper, mål og faglige metoder.

Fjerde ledd viderefører institusjonens plikt til å føre internkontroll, men bestemmelsen flyttes fra tredje ledd og med enkelte endringer i ordlyden som ikke endrer innholdet iplikten. Bestemmelsen presiserer at institusjonens plikt til å føre internkontroll innebærer å sikre at den drives i samsvar med barnevernsloven med forskrifter og ellers drives på en forsvarlig måte. *Femte ledd* viderefører uendret innholdet i fjerde ledd.

Bestemmelsen er nærmere omtalt i de generelle merknadene i punkt 6.4.7.

Til § 10-19

Andre ledd annet punktum i bestemmelsen om godkjenning av barnevernsinstitusjoner presiserer at det skal framgå av godkjenningen hvilke målgrupper institusjonen er godkjent for. Innholdet i bestemmelsen videreføres, men med noe endret ordlyd. Bestemmelsen innebærer at det skal framgå av godkjenningen hvilken eller hvilke målgrupper institusjonen er godkjent for. Dersom institusjonen består av flere institusjonsavdelinger, skal det framgå av godkjenningen hvilken eller hvilke målgrupper den enkelte avdelingen er godkjent for.

Bestemmelsen er nærmere omtalt i de generelle merknadene i punkt 6.4.7.

Til § 11-5

Henvisningen til § 10-12 tredje til femte ledd er ny. Reglene om adgang til inngrep i barnets besøk og bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler og internett i § 10-12 tredje til femte ledd gjelder tilsvarende for omsorgssentre, se merknad til § 10-12, og omtale i de generelle merknadene i punkt 6.4.4.

Til § 12-3

Første ledd andre punktum er endret slik at bestemmelsen er i samsvar med begrepsendringer som trådte i kraft 1. januar 2026, se nærmere omtale i Prop. 83 L (2024–2025) punkt 16. Begrepsendringene innebærer blant annet at begrepet «alvorlige atferdsvansker» er erstattet med «utsetter sin utvikling for alvorlig fare». Disse endringene er nå også innarbeidet i § 12-3 ved at den tidligere formuleringen «atferdsvansker» erstattet med «utsetter sin utvikling for fare». Endringen innebærer ingen realitetsendringer.

Til § 13-4

Endringene retter opp overskrivninger av lovendringer som ble vedtatt med virkning fra 1. januar 2026 jf. lov 6. juni 2025 nr. 39. Lovendringene ble overskrevet av lovendringer som trådte i kraft 23. januar 2026 jf. lov 22. desember 2025 nr. 115.

Til § 14-16

I *fjerde ledd* er en skrivefeil rettet opp.

Til § 14-23

Endringen retter opp en overskriving av lovendring som ble vedtatt med virkning fra 1. januar 2026 jf. lov 6. juni 2025 nr. 39. Lovendringen ble overskrevet av lovendring som trådte i kraft 23. januar 2026 jf. lov 22. desember 2025 nr. 115.

Til ny § 14-26

Bestemmelsen er ny og gir regler for en ny ordning med periodisk nemndskontroll av institusjonsvedtak når barnet utsetter sin utvikling for alvorlig fare, jf. § 6-2 tredje ledd. Nemnda kan vedta opphold for inntil tolv måneder. Etter *første ledd første punktum* skal nemnda føre kontroll med

vedtaket når det har gått seks måneder fra vedtak ble iverksatt. Det følger av *andre punktum* at hvis vedtaket forlenges, jf. § 6-2 tredje ledd *andre punktum*, skal nemnda føre kontroll med vedtaket etter seks måneder. Det vil si en kontroll normalt etter 18 måneder. Fristen regnes fra vedtak om forlengelse ble iverksatt.

Etter *andre ledd* skal nemnda kontrollere om vilkårene for vedtaket om langvarig behandling fortsatt er til stede, og om vedtaket skal bestå, endres eller oppheves. Vilkår for vedtak om langvarig behandling følger av § 6-2 første ledd, jf. tredje ledd. Vedtaket kan endres ved at nemnda kan angi et kortere tidsrom for vedtaket.

En nemndskontroll etter seks måneder innebærer i utgangspunktet ikke en vurdering av progresjon i behandlingen, men om det har skjedd vesentlige endringer underveis som tilsier at vilkårene for opphold ikke lenger er til stede. I en prøving av vedtaket om forlengelse, stilles det imidlertid normalt noe strengere krav til nødvendigheten og forholdsmessigheten av videre institusjonsopphold, for å opprettholde vedtaket. Hvilket utbytte barnet har hatt av behandlingen til nå og forventet effekt av videre behandling, vil i større grad inngå i vurderingen. Se nærmere om vurderingstemaet i kontrollen etter seks og 18 måneder i de generelle merknadene i punkt 4.4.4.

Ordningen med en periodisk kontroll er ment som en sikkerhetsventil for at vilkårene for institusjonsoppholdet fortsatt er til stede. Den kommer i tillegg til at barnevernstjenesten løpende skal vurdere behovet for tiltaket og kan oppheve vedtaket, uten å fremme sak for nemnda, jf. § 8-4.

Det følger av *tredje ledd første punktum* at kommunen skal innlede en sak om periodisk kontroll ved å sende begjæring til nemnda. En begjæring om periodisk kontroll skal anses som en begjæring om tiltak etter § 14-9. Kravene til begjæring i § 14-9 gjelder så langt de passer. Begjæring må være sendt senest når det har gått seks måneder siden vedtaket ble iverksatt. Oversittelse av fristen medfører imidlertid ikke at vedtaket faller bort.

I begjæringen må kommunen blant annet gi sin vurdering av saken og begrunne hvorfor det er behov for videre institusjonsopphold, inkludert

behovet for grensesetting og inngrep. Barnevernstjenesten må i vurderingen innhente informasjon fra institusjonen/Bufetat og barnet. Private parter skal gis en kort frist for tilsvarende, jf. § 14-10. Private parter har rett på bistand fra advokat, jf. § 14-7 og skal i tilsvaret gi sin vurdering av saken og begrunne hvorfor de mener saken bør bestå, endres eller oppheves. Reglene i § 14-10 om innholdet i tilsvaret gjelder så langt de passer. Barnet er part i saken uavhengig av barnets alder, jf. § 12-3. Plikten for nemnda til å oppnevne advokat for private parter, jf. § 14-7 er presisert i *andre punktum*. Se nærmere omtale i de generelle merknadene i punkt 4.4.4.

Det følger av *fjerde ledd* at saksbehandlingsreglene i § 14-16 tredje ledd gjelder for behandlingen av en sak om periodisk nemndskontroll. Det innebærer at nemndleder som hovedregel skal avgjøre saken alene etter skriftlig behandling, så langt det anses ubetenkelig. Nemndleder kan avgjøre saken på bakgrunn av en kombinasjon av forhandlingsmøte og skriftlig behandling, jf. § 14-16 fjerde ledd, for eksempel dersom det anses nødvendig av hensyn til sakens opplysning. Før øvrig gjelder saksbehandlingsreglene i kapittel 14 så langt de passer, med mindre noe annet er særskilt regulert, se femte ledd.

Etter *femte ledd første punktum* skal vedtak i saken treffes senest innen tre uker etter at nemnda mottok saken dersom saken behandles skriftlig av nemndleder alene. Dersom saken behandles på annen måte, som ved delvis skriftlig og muntlig behandling, er fristen fire uker. Fristen regnes fra tidspunktet nemnda mottok kommunens begjæring. Av *andre punktum* følger det at nemndas vedtak ikke kan bringes inn for tingretten for rettslig prøving etter barnevernsloven § 14-25. Dette er et unntak fra hovedregelen i § 14-25. Nemndas vedtak om institusjonsopphold etter § 6-2 tredje ledd og en eventuell etterfølgende sak om forlengelse, kan bringes inn for rettslig overprøving etter § 14-25. Saksbehandlingsreglene i kapittel 14 gjelder for øvrig så langt de passer, jf. *tredje punktum*.

Bestemmelsen er nærmere omtalt i de generelle merknadene i punkt 4.4.4.

Barne- og familiedepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under
et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om
endringer i barnevernsloven (bedre beskyttelse av
barn på institusjon).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i barnevernsloven (bedre beskyttelse av barn på institusjon) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i barnevernsloven (bedre beskyttelse av barn på institusjon)

I

I lov 18. juni 2021 nr. 97 om barnevern gjøres følgende endringer:

§ 1-2 fjerde ledd skal lyde:

For barn som oppholder seg i Norge, men har sitt vanlige bosted i en annen stat, kan det treffes vedtak om hjelpetiltak etter kapittel 3, vedtak om akutttiltak etter kapittel 4 med unntak av akuttvedtak om utreiseforbud etter § 4-6, vedtak om frivillig opphold i barnevernsinstitusjon etter § 6-1, samt vedtak om opphold på institusjon etter § 6-6 når det er fare for menneskehandel.

§ 3-2 nytt fjerde punktum skal lyde:

Dersom barnet utsetter sin utvikling for alvorlig fare, må barnevernstjenesten vurdere om det med én gang skal vedtas institusjonstiltak etter § 6-1 eller reises sak om institusjonstiltak etter § 6-2.

Nåværende fjerde punktum blir nytt femte punktum.

§ 4-4 første ledd skal lyde:

Barnevernstjenestens leder, lederens stedfortreder eller påtalemyndigheten kan treffe akuttvedtak om opphold i barnevernsinstitusjon dersom barnet har utsatt sin utvikling for alvorlig fare som nevnt i § 6-2. Et slikt vedtak kan treffes bare dersom det er fare for at barnet ellers blir vesentlig skadelidende. *Bestemmelsen i § 6-2 fjerde ledd tredje punktum gjelder så langt passer.*

§ 5-1 første ledd bokstav e skal lyde:

e. det er overveiende sannsynlig at et barn som var omfattet av et akuttvedtak etter § 4-2 som nyfødt, vil komme i en situasjon som nevnt i bokstav a, b, c eller d.

§ 5-1 nytt andre ledd skal lyde:

Dersom barnet utsetter sin utvikling for alvorlig fare, kan barneverns- og helsenemnda treffe vedtak

om opphold i barnevernsinstitusjon etter § 6-2 i tillegg til vedtak om omsorgsovertakelse.

§ 6-2 tredje og fjerde ledd skal lyde:

Dersom barnet har behov for mer langvarig behandling, kan nemnda vedta at oppholdet skal gjelde i inntil tolv måneder. *Nemnda kan vedta at oppholdet skal forlenges med inntil tolv måneder dersom vilkårene i første ledd fortsatt er tilstede.* Oppholdstiden etter akuttvedtak etter § 4-4 skal ikke inngå i den totale oppholdstiden som gjelder for vedtak etter *denne bestemmelsen.*

Nemnda kan treffe vedtak etter første og annet ledd bare dersom institusjonen er faglig og materielt i stand til å tilby barnet forsvarlig hjelp. Institusjonen skal være godkjent av barne-, ungdoms- og familieetaten til å ta imot barn på grunnlag av vedtak etter denne bestemmelsen. *Selv om kravet om slik godkjenning ikke er oppfylt, kan nemnda bestemme at et barn som allerede bor på en institusjon, kan bli boende.* Bestemmelsen i § 5-3 annet ledd gjelder tilsvarende.

§ 8-1 første ledd andre punktum skal lyde:

Barnevernstjenesten skal systematisk og regelmessig vurdere om hjelpen fungerer etter hensikten, om det er behov for nye tiltak, og om det er grunnlag for omsorgsovertakelse *eller vedtak om opphold i barnevernsinstitusjon etter kapittel 6.*

§ 8-3 nytt fjerde ledd skal lyde:

Dersom barnet utsetter sin utvikling for alvorlig fare, skal barnevernstjenesten vurdere om det er behov for vedtak om opphold i barnevernsinstitusjon etter kapittel 6.

Nåværende fjerde ledd blir nytt femte ledd.

§ 10-3 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Dette kan omfatte å nekte barnet å forlate institusjonen, ha besøk eller bruke elektroniske kommunikasjonsmidler og internett for en avgrenset periode om gangen.

§ 10-11 første ledd skal lyde:

Barnevernsinstitusjonen kan, dersom det er strengt nødvendig, benytte fysisk makt for å avverge

- a. akutt fare for skade på barnets *eller andre personers* liv eller helse
- b. nært forestående fare for at barnet utsetter eget liv eller egen helse *eller andre personers liv eller helse* for alvorlig skade
- c. akutt fare *for vesentlig* skade på eiendom.

§ 10-12 skal lyde:

§ 10-12 *Utvidet adgang til inngrep i barnets rettigheter*

Når barn er i barnevernsinstitusjon etter §§ 4-4, 6-1 eller 6-2 og det er nødvendig ut fra formålet med oppholdet, kan institusjonen treffe vedtak om inngrep

- a. i barnets bevegelsesfrihet innenfor og utenfor institusjonsområdet, herunder nekte barnet å forlate institusjonsområdet
- b. om å låse døren til institusjonen for barnet eller kreve at barnet har følge med institusjonsansatte utenfor institusjonen for å gjennomføre vedtak etter bokstav a
- c. i barnets rett til besøk, herunder nekte barnet besøk
- d. i barnets bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler og tilgang til internett, herunder nekte bruk
- e. om å inndra elektroniske kommunikasjonsmidler dersom barnet ikke retter seg etter institusjonens vedtak om å nekte bruk etter bokstav d.

Vedtak om *inngrep* etter første ledd kan treffes for inntil 14 dager om gangen, og for inntil fire uker om gangen dersom det foreligger særlige grunner. Vedtak om inngrep i bruk av *elektroniske kommunikasjonsmidler* og tilgang til internett etter første ledd bokstav d og e kan treffes for inntil fire uker fra barnet ankommer *institusjonen*.

Når barn er i barnevernsinstitusjon etter §§ 3-2, 4-2 eller 5-1, og det er nødvendig for å gi barnet forsvarlig omsorg og beskyttelse, kan institusjonen treffe vedtak om *inngrep* etter første ledd bokstav c til e ved begrunnet mistanke om at barnet utsettes for fare eller skade ved besøk eller bruk av *elektroniske kommunikasjonsmidler* og internett. Vedtak kan treffes for inntil 14 dager om gangen.

Institusjonen må fortløpende vurdere om vedtaket skal opprettholdes.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring av vedtak etter bestemmelsen.

§ 10-17 andre til fjerde ledd skal lyde:

Institusjonen skal *ha definerte målgrupper og mål* for sin faglige virksomhet. Institusjonen skal anvende metoder som er faglig og etisk forsvarlige og tilpasset institusjonens målgrupper og målene for institusjonens virksomhet.

Institusjonen skal ha en skriftlig plan for sin virksomhet. *Planen skal blant annet gi en beskrivelse av institusjonens målgrupper, mål og faglige metoder.*

Institusjonen skal føre internkontroll for å sikre at den drives i samsvar med denne loven med forskrifter og ellers drives på en forsvarlig måte.

Nåværende fjerde ledd blir nytt femte ledd.

§ 10-19 andre ledd skal lyde:

En barnevernsinstitusjon kan godkjennes bare dersom den drives i samsvar med denne loven med forskrifter og ellers drives på en forsvarlig måte. *Det skal fremgå av godkjenningen hvilke målgrupper institusjonen er godkjent for.*

§ 11-5 skal lyde:

§ 11-5 *Rettigheter for barnet og krav til omsorgsenteret*

Lovens §§ 10-1 til 10-11, *10-12 tredje til femte ledd*, 10-14 og 10-16 gjelder tilsvarende for omsorgscentre. Det samme gjelder §§ 10-17 til 10-19.

§ 12-3 første ledd andre punktum skal lyde:

I saker som gjelder tiltak for barn *som utsetter sin utvikling for fare* eller tiltak for barn som er utsatt for menneskehandel, er barnet alltid part.

§ 13-4 første ledd bokstav e skal lyde:

- e. akuttvedtak om *opphold* i barnevernsinstitusjon jf. § 4-4

§ 13-4 første ledd bokstav f skal lyde:

- f. akuttvedtak om *opphold* i institusjon når det er fare for menneskehandel, jf. § 4-5

§ 13-4 første ledd bokstav n skal lyde:

- n. vedtak om *opphold* i barnevernsinstitusjon uten samtykke, jf. § 6-2

§ 13-4 første ledd bokstav o skal lyde:

- o. vedtak om *opphold* i institusjon ved fare for menneskehandel, jf. § 6-6

§ 14-16 fjerde ledd skal lyde:

Når vilkårene i andre eller tredje ledd er *oppfylt*, kan det treffes vedtak på grunnlag av en

kombinasjon av forhandlingsmøte og skriftlig behandling.

§ 14-23 første ledd første punktum skal lyde:

De private partene kan påklage akuttvedtak etter § 4-2 første og annet ledd, §§ 4-4, 4-5 og 4-6, *vedtak om midlertidig flytteforbud etter § 4-3 og vedtak om midlertidig stans av eller tilsyn under samvær etter § 7-7*.

Ny § 14-26 skal lyde:

§ 14-26 *Periodisk kontroll av vedtak etter § 6-2 tredje ledd*

Nemnda skal føre kontroll med et vedtak etter § 6-2 tredje ledd første punktum når det har gått seks måneder fra vedtaket er iverksatt. Nemnda skal også føre kontroll med vedtak om forlengelse etter § 6-2 tredje ledd annet punktum når det har gått seks måneder fra vedtaket ble forlenget.

Nemnda skal kontrollere om vilkårene for vedtaket fortsatt er til stede og om vedtaket skal bestå, endres eller oppheves.

Kommunen skal sende begjæring om periodisk kontroll senest når det har gått seks måneder siden vedtaket ble iverksatt. Nemnda skal oppnevne advokat for de private partene, jf. § 14-7.

Saken skal som hovedregel behandles skriftlig av nemndleder alene, i samsvar med § 14-16 tredje ledd.

Vedtak i saken skal treffes innen tre uker etter at nemnda mottok saken dersom saken behandles skriftlig av nemndleder alene, og innen fire uker dersom saken behandles på annen måte. Nemndas vedtak kan ikke bringes inn for tingretten for rettslig prøving etter § 14-25. For øvrig gjelder saksbehandlingsreglene i kapittel 14 så langt de passer.

II

1. Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. De enkelte bestemmelsene kan settes i kraft til ulik tid.
2. Endringene i barnevernsloven § 1-2, § 5-1 første ledd bokstav e, § 12-3, § 13-4, § 14-16 og § 14-23 trer i kraft straks.
3. Departementet kan gi overgangsbestemmelser.
4. Ny § 14-26 gjelder kontroll av vedtak som treffes etter ikrafttredelsestidspunktet.

Bestilling av publikasjoner

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
publikasjoner.dep.no
Telefon: 22 24 00 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på
www.regjeringen.no

Trykk: Departementenes sikkerhets- og
serviceorganisasjon – 03/2026

